

T. C.
Temsilciler Meclisi
TUTANAK DERGİSİ

Otuz birinci Birleşim

27 . 3 . 1961 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	238
2. — Gelen kâğıtlar	238
3. — Yoklama	238
4. — Görüşülen işler	238
1. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)	238:259,260:297

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Üyelerden Cemal Yavuz'a, hastalığına kina- en bir hafta izin verilmesine dair Başkanlık yazısı okundu ve izinli sayılması kabul olundu.

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kü- tükleri hakkındaki kanun tasarısının görüşül- mesine devam olunarak, 83 - 97 nei maddeler ka- bul edildi, 98 nei madde üzerinde bir müddet gö- rüşüldü.

27 Mart 1961 Pazartesi günü saat 10 da top- lanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili

İbrahim Senil

Kâtip

Şahap Kıtıpçı

Kâtip

Alev Coşkun

2. — GELEN KÂĞITLAR

Rapor

1. — 262 sayılı Kanunun 3 neü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/98) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Lûtfi Akadlı

KÂTIPLER : Oktay Ekşi, Alev Coşkun

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapacağız.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yeter sayı mevcuttur.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Ka- nunu Komisyonu raporu (5/6)*

BAŞKAN — 98 nei maddede kalmıştık. Mad- deyî tekrar okuyoruz.

Oy verenler sayısının kontrolü

MADDE 98. — Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder. Masa üzerin- de, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy ver- menin bittiği saat tutanağa geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Neticce yüksek sesle ilân edilir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU- OĞLU — Efendim, 98 nei madde hakkında, muhterem Ferda Güley'in bir takriri vardır. Bi- rinci fıkradaki, «Tutanağa geçirilir» tâbirinin, «Tutanak defterine geçirilir» şeklinde olmasını talebediyordu. Bunu biz de muvafık buluyoruz.

Bir de geçen oturumda sandıkların 17 den evvel açılmıyacağı hususunun 100 neü maddede derpiş edilmesi hakkında Sayın Selâhattin Bey arkadaşımızın bir takriri vardı. Bu hususta 100 neü maddede müspet bir ifade kullanılmıştır.

Halbuki saat 17 den evvel sandığın açılmasına dair olan ifade menfi bir ifadedir. İkisini birleştirmek mümkün olmayacak gibi geliyor. Orada «Yukarıki maddede yazılı işlemden sonra» deniyor. Saat 17 den sonra, sandık kurulu üyelerinin oy vermesi işi muallâkta kalıyor. Tensip buyurursanız, 98 nei maddenin başına, «saat 17 den önce sandık açılmaz» dendiikten sonra «oy verme işi bitince...» diye devam eder. Bu suretle sandık kurulu üyelerinin oyları hem muallâkta kalmamış olur, hem de arz ettiğim tashihle madde daha iyi bir hal almış olacaktır.

BAŞKAN — Komisyon, (Sandık saat 17 den evvel açılmaz.) ibaresini 98 nei maddenin birinci fıkrası olarak kabul ediyor. Bu hususta söz istiyen var mı?

SELÂHATTİN TANDAL — Ben takririmi geri alıyorum.

BAŞKAN — Maddeyi son şekli ile okuyoruz.

Oy verenler sayısının kontrolü

MADDE 98. — Sandık saat 17 den önce açılmaz. Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilân edilir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok... Maddeyi bu son şekli ile oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 98 nei madde kabul edilmiştir.

Kullanılmıyan zarflar

MADDE 99. — Oy zarflarından kullanılmıyanlar sayılır, oylarını veren seçmen sayısına eklenir ve böylece kurula teslim edilen zarf toplamına uygun olup olmadığı tesbit edilir. Kullanılmıyan zarflar bir paket halinde mühürlenir ve üzerine sayısı yazılır.

Bundan sonra, sandıktan çıkacak oy pusularının konmasına mahsus torbanın boş oldu-

ğu tesbit edilir. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Yok.. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandığın açılması ve zarfların sayımı

MADDE 100. — Yukarıki maddede yazılı işlemden sonra, sandık, oy verilen yerde ve hazır bulunanların gözü önünde açılır.

Sandıktan çıkan zarflar tek tek elden geçirilerek 79 neu maddeye göre çift mühürlü ve belli niteliğe uygun olmıyan zarflarla 105 nei madde gereğince seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret veya imza veya mühür taşıyan zarflar ayrılıp, sayılarak, toplamı tutanağa geçirilir. Bu zarflar açılmadan, derhal yakılmak suretiyle yok edilir.

Geri kalan muteber zarflar, oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı, oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, kurul başkanı, bu zarflar arasından, fazlayı karşılayacak sayıda zarfı, gelişigüzel çekerek ayırır. Bu ayrılan zarflar, açılmadan derhal, yakılmak suretiyle yok edilir. Bu işlemler de tutanağa geçirilir.

Bundan sonra, muteber zarflar sayılarak sandığa konur ve ara verilmeksizin döküme başlanır.

BAŞKAN. — Fazıl Nalbantoğlu.

FAZIL NALBANTOĞLU — Efendim, bu madde hakkında şu hususları komisyondan istihnam edeceğim : Evvelki kanunun metninde, şahsî kanaatime göre, işlerin selâmeti bakımından ve sıra bakımından daha çok vuzuh vardı. Eski metne göre, sandık açılır açılmaz, ilk iş olarak sandık içinden çıkan zarflar sayılır ve tutanağa geçirilirdi. Bu yapılmazsa, oy verenlerin imza ve parmak izi yekûnları ile sandıktan çıkan zarfların eşit, fazla veya eksik olduğu anlaşılabilir. Bu itibarla, ilk iş olarak zarfların sayılıp tutanağa geçirilmesi hükmünün bu maddenin başında derpiş edilmesi lâzımdır.

İkincisi : İşaretli, imzalı zarfların ayrılıp, sayılıp, tutanağa geçirildikten sonra açılmadan yakılacağı hükmü derpiş edilmiş. Halbuki 105 nei maddede, bu mahiyette olup tasnife ithali mevzuubahsolmıyan oy pusularını yakılmıyor. Birinin yakılıp diğerinin yakılmaması mahzurludur. İşaretli zarfların da yakılmaması

lâzımdır. Zira seçimden sonra, «Sandık kurulunun yaktığı zarflar işaretli değildi, kasden yakıldı.» gibi iddialara, itirazlara ve dedikodulara sebeb olabilir. Yakıldığı için de aksinin ispatı imkânı kalmaz. Bu itibarla sandıktan çıkmış olan, işaretli, mühürlü zarflar yakılmamalı bunun gibi üzerinde bir işaret görülen zarflar tutanağa geçirilmek suretiyle muhafaza edilmelidir. Bunlar ileride yapılacak itirazları önlemek için şarttır. Bu iki hususun tadili hakkında komisyonun mütalâasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, Fazıl Nalbantoğlu arkadaşımızın hakikaten hakkı vardır. Eski 5545 sayılı Kanununun 104 ncu maddesine tekabül eyliyen bu maddemizde hususiyet teşkil eden bir fıkra mevcuttur. Bu da, seçimlerin emniyetini teminen, üzerinde bir işaret ve rey verenin kim olduğunu belirten bir iz ve mühür bulunan zarfların arz ettiği mahzuru önliyen hususiyettir. Bu şekilde iki mühür ihtiva etmiyen veya işaretli zarfların tefrikinde bir zaruret vardır. Eski 104 ncu maddeye fazla çıkan zarflar kaydının ilâvesiyle bu zarfların yakılması hususunda bir tedbir getirdiğimizi düşünmüştük. Gerek arkadaşımızın izahatından ve gerekse sonradan yaptığımız tetkik neticesinde bu maddenin baştarafına, «Yukardaki maddede yazılı işlerden sonra sandıktan çıkar zarflar sayılarak tutanak defterine geçirilir.» kaydının konmasında fayda mülâhaza ediyoruz.

Yine Fazıl Bey arkadaşımızın ifade ettiği gibi 2 nci fıkranın, «79 ncu maddeye göre çift mühürlü ve belli niteliğe uygun olmıyan zarflarla 105 nci madde gereğince seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret veya imza veya mühür taşıyan zarflar, ayrılıp sayılarak, toplamı tutanağa geçirilir.» kısmından sonra, bu zarfların «yakılmak suretiyle yok edilir.» hükmünün kaldırılıp, «açılmadan ayrılıp saklanır.» hükmünün derpiş edilmesinin büyük faydalar temin edeceğine kaaniiz.

Komisyon olarak, maddenin izah ettiğimiz tadil şekliyle müzakeresini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyonun teklifi üzerine maddeyi aldığı yeni şekliyle tekrar okuyoruz.

(100 ncu madde, komisyonun tadili şekliyle okundu.)

TURHAN FEYZİOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, bu madde ile ilgili olarak Fazıl Nalbantoğlu arkadaşımızla müştereken bir takrir hazırlamıştık; maddenin 1950 deki şeklinin seçim emniyeti bakımından çok daha güven verici olduğu kanaatiyle. Komisyonun şimdi verdiği izahatla bu iki nokta halledilmiş oluyor. Yani muteber sayılmıyan fazla zarfların yakılması usulüne son veriliyor. Muteber olup olmadığı itiraz neticesinde sabit olacaktır.

İkincisi, sayılacak ve tutanağa geçirilecektir. Ancak bu madde yine mahzurludur. Dönülmesi lâzımgelen husus 1950 deki şeklidir. Bu hususta bir takrir arz ediyoruz.

Niçin mahzurlu olduğunu da arz edeyim, bu madde ile konulan maksat şu: Bir sandığın 500 seçmeni var. Bu sandıktaki 500 seçmenden 480 i gelmiş, imza etmiş, veya parmağını basmış, oyunu kullanmış. Bu sandıktan 481 oy zarfı çıkmışsa, demek ki, buraya gizlice bir parmak karışmış. Bu fazla oyu kur'a çekerek imha etmek lâzımdır. İşaretli işaretsiz, zarfların hepsi sayıldıktan sonra, işaretliler ayrılmadan, kur'a ile fazla zarfların imha edilmesi lâzımdır. Meselâ, 480 imza ve parmak izi var. 483 tane zarf çıktı. Bunlardan üçü rasgele kur'a ile çekilir ve yakılır. Ondan sonra işaretliler ayrılır ve zarfların açılmasına başlanır. Şimdi komisyonun en son teklifi de bu noktadan gene ayrı oluyor. İşaretli olan zarflar ayrılıyor, bir taraf konuyor. O zarflar ayrılıp saklandıktan sonra geri kalan zarflar sayılıyor. Bu suretle, sandıkta muamele görmüş olan zarfların sayısı, imza ve parmak izi sayısı yekûnundan fazla olabilir. 480 imza ve parmak izi var ve 3 işaretli zarf ayrılıp saklanmıştır. Bundan sonra da 480 zarf sayılmıştır. Bu suretle 480 kişi oya iştirak etmiş 483 oy muamele görmüş olacaktır ki, gene yanlışır. Buna lüzum yok, arkadaşlar. Eski kanunun sistemi gayet mantıkidir, kusursuz şekilde mantıkidir. Evvelâ imza sayısı ile zarf sayısını hizaya getirmektedir. Hiçbir partiye, kime zarar vereceği belli olmadan, bu hizayı sağladıktan sonra çıkan zarflar birer birer gözden geçirilir ve içerisinde işaretli zarflar olursa, buna ait tedbir vardır.

Elimizdeki kanunun 105 nci maddesinde de bir tekerrür vardır. 105 nci maddenin 1 nci fıkrası, (sandık kurulunca verilen tek biçim ve

renkte çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bulunan oy puslaları muteber sayılmaz) diyor. Çift mühür olmayın, lâlettayın zarfa konmuş, seçmenin hüviyetini belli eden zarf da sayılmamalıdır. Bu itibarla Sayın Nalbantoğlu ile müşterek taktirimizin kabulünü ve arz edilen mahzurları ortadan kaldırmak üzere ya 1950 metninin alınması veya encümençe bu imkânın bu madde ile sağlanması için gerekli tâdilâtın yapılmasını rica ediyorum.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın beyan buyurdıkları husus pek varit değildir. Evvelâ şunu arz edeyim: Sandıktan seçmenin kimliğini gösterecek veya çift mühür taşımayan zarflar sayılıp ayrılacaktır ve bunlar hesap üstü bırakılacaktır. Zannetmem ki bundan sonra fazlalık zuhur etsin. Eğer fazla zuhur ederse bunlar da kur'a ile ayrılıp imha olunacaktır. Maddeyi yeni bir şekle sokmadan- sa ikinci fıkranın geri kalan (muteber) kelimesinin çıkarılarak üçüncü fıkra, ikinci fıkranın da üçüncü fıkra yerine geçirilmesi suretiyle maddeyi tertiplersek her halde arkadaşımızın arzu ettikleri şekil meydana gelmiş olur...

TURHAN FEYZİOĞLU — Teklifimiz de zaten odur...

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — İkinci fıkranın geri kalan (muteber) kelimesi çıktıktan sonra üçüncü fıkra olarak, üçüncü fıkranın da ikinci fıkra olması ile mesele kendiliğinden halledilmiş olacaktır, kanaatindeyim.

AHMET OĞUZ — Efendim, müsaade eder- seniz bir sual sormak istiyorum; bir sandığa 380 oy atılmış, 580 oy çıkmış, yahut 280 oy atılmış, 480 oy çıkmış.. Bu vaziyet karşısında ne muamele yapılacağı hakkında maddeye bir kayıt konmuşsa mesele kendiliğinden halledilebilir. Bildiğiniz gibi makbul zarflardan daha 100 tane oy vardır, o zaman ne olacaktır?

KURUTLUOĞLU SAHİR — Efendim, arkadaşımızın sordukları husus ikinci fıkrada bahsedilmektedir. 480 seçmeni bulunan bir sandıktan 580 zarf çıkmışsa bu 100 fazla zarf hakkında madde hükmü tatbik olunacaktır.

AHMET OĞUZ — Mesele 280 oy atılmış, bunu 480'e iblâğ etmek durumunda olan kim- seler nasıl hareket edeceklerdir? 280 oyun vasfı ne olacaktır? Bu doğrudan doğruya sandık

mahremiyetini ihlâl olacaktır. Biz, mazide bunları yaşadık. Bu sebeple burada bunun bir ted- biri yoktur.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, 3 ncü fıkra ikinci fıkra olarak değiştiği takdirde san- dıktan fazla çıkan zarflar derhal imha edilecek- tir. Bundan sonra zarflar tekrar elden geçirile- cektir. Yapılan muamelede muayyen mühür ve imzayı taşıyan zarflar saklanacak, bakıyeleri muteber olmayacaktır. Bu suretle alınan tedbir neticeyi tamamlıyor, demektir.

BAŞKAN — Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Muhterem arkadaşlar, bu madde üzerinde bu şekilde yapılan konuş- malardan sonra, konuşmamdan sarfınazar ede- cektim. Fakat bir iki nokta dikkatimi çekti.

Birincisi, sandık içerisinde oya iştirak etmiş olan seçmen adedi fazla olduğu takdirde, yani fazla oy çıkacak olursa, çıkan bu zarflar sayı- sınca lâlettayın çekilecek olan zarflar imha edi- lecektir. Madde o şekildedir. Bunların imhası ise eskiden olduğu gibi pek çok dedikoduyu mucibolacaktır. Bir sandıkta 380 seçmen oldu- ğuna göre bunlardan 300 tanesi oya iştirak et- miş ve reyini kullanmıştır. Sandığın sayımında 300 yerine 350 oy çıkarsa ne olacak? Bunun lâ- alettayın 50 zarfı alınıp imha mı edilecektir? Bu hal birçok vatandaşların doğru olarak kul- lanmış olduğu reylerin de imhası demek değil midir? Bence kanunî olarak kullanılmış olan bu reylerin imhasında yetkimiz yoktur ve asla da doğru değildir. Eğer böyle kabul edersek en doğru yol bu oyların saklanmasıdır. Aksi halde bu hüküm, zarfların imhasının, seçimin neticesine tesir ettiği yolunda, efkârı umumi- yeyi teşviş edici dedikodulara yol açar. Bir kere oy puslası üzerinde seçmenin kimliğini izah eden bir işaret veya bir imza bulunursa onun da aynı şekilde muameleye tâbi tutulup tutulmayacağını düşünmek lâzımdır. Bendeniz imha keyfiyetinin bu maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ediyorum. Kanunî olmayın bir du- rum dolayısıyla mühürlenir ve saklanır, deni- yor. Bu vaziyet karşısında elimizde bir mesnet bulunmayacağına göre biliyorsunuz iş dediko- duya gider. Bu hususta bir taktir taktim edi- yorum, bu kaydın bu maddeden çıkarılması lâzımdır. Taktir Yüksek Heyetinizindir.

CEVDET AYDIN — Efendim, bu şartları

haiz, izlenmiş bulunan zarflar hakkında konuşacaktım. Fakat Muhterem Sözcü arkadaşımız bu hususu 100 nci maddeden çıkardık, buyurdular. Ama ikinci fıkradaki (yakılır) kelimesinin de çıkarılması lâzımdır, kanaatindeyim. Bu hususu çıkarmazsak 102 ve 105 nci maddelerle tenakuz teşkil eder, kanaatindeyim...

BAŞKAN — Efendim; ikinci fıkrada bu zarflar ayrılarak saklanır, deniliyor.

CEVDET AYDIN (Devamla) — O halde mesele halledilmiştir.

BAŞKAN — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım, oyların sayımı ve dökümü genel matlahı ile 98 nci maddede ifade edilmiştir. 98 nci maddede; (Oy vermenin bittiği saat tutanağa geçer) kaydını, biraz evvel komisyonun da lütuf buyurduğu üzere, «Tutanak defterine geçirilir» şeklinde Yüksek Heyetiniz kabul buyurmuştur.

Seçimlerin iffeti ve ismeti, seçimlerin dökümü ameliyesi ile mümkün olur. Bu muamele dönüp dolaşır, sandık başına gelir. Bu ameliye seçimin ciddiyetini, ehemmiyetini, iffetini ve ismetini temsil eder. Böyle mühim bir ameliyenin tutanağa geçirilmesi meselesinin aynı ciddiyetle ele alınması lâzımgelmektedir. Şimdi bu maddede ve onu takibeden diğer maddelerde (Tutanak defterine geçer) denildiğine göre hepsinin «Tutanak defterine geçirilir» diye düzeltilmesi, 98 nci maddenin de tekrar ele alınarak bu şekilde tashih edilmesi lâzımdır.

Komisyon sözcüsüne yakın olduğum için, bendeniz, 99 ncu ve 100 ncu maddelerde geçen (Tutanak defteri) tâbirinin 98 nci maddedeki tutanak defteri gibi olmadığını söylemiştim. Halbuki kendi söyledikleri kâfi değildir.

Bakınız, evvelâ 71 nci maddeye, bütün kararlar matbu tutanak defterine giriyor. Bir de 107 nci maddenin sonunda sayım ve dökümün başkan tarafından ilân edileceği kaydedildikten sonra bu sayım ve döküm matbu tutanağa geçirileceği de işaret edilmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh ilândan evvel yapılacak sayım ve döküm ve diğer hizmetler neticelerinin ve alınan kararların defterlere geçirilmiş olması lâzımdır.

Bu madde üzerinde tatilden evvel konuşurken Hızır Cengiz arkadaşımız benim bu mütalâmı kabul etmekle beraber dediler ki, «san-

dıklara verilen defterler sayfa adedleri bakımından çok az olabilir. Eğer biz bütün bu hususları deftere işlemeye çalışırsak az sayıdaki sayfalar dolar ve defter kullanılamaz hale gelir. Bundan dolayı bu ameliyelerin tutanak kağıtlarına geçirilmesi lâzımdır» buyurdular. Benim de üzerinde durduğum iş, Ahmet Bilgin arkadaşımın bu beyanatından da sarih olarak anlaşılmalıdır. Arkadaşlar, bu yola gitmemek lâzımdır, maddeyi küçültmeyelim, mümkün olursa maddeyi büyütelim. 98 nci maddede kabul buyurduğunuz bu defter meselesi aynı maddenin ikinci fıkrasında da geçiyor. Burada «tesbit edilir ve tutanağa geçirilir» deniyor. Kabul buyurduğunuz 99 ncu maddede (işlemler tutanak defterine geçirilir) deniyor. 100 ncu maddenin 2 ve 3 ncu fıkrasında da tutanak defterine geçirilir, dendiğine göre, bütün bunların tutanak defterine geçirileceği 107 nci maddenin birinci fıkrasından anlaşılıyor. Oyların sonuçlarının tutanak defterine geçirilmesini ve 98 nci maddede başlayıp 106 nci maddeye kadar cereyan eden bütün vukaat ve hizmetleri bitirir bitirmez sandık kurulu başkanı bunları yüksek sesle ilân eder deniyor. Bundan sonraki 11 maddelik hükümler nihaî hizmetlere aittir. Bunların ehemmiyeti artık defterden çıkmıştır. Bunlar en son fıkrada tutanak kâğıdına geçirilir deniyor. Benim komisyondan ve muhterem heyetinizden istirhamım, mâruzatım istikâmetinde olmak üzere 100 ncu maddede «tutanağa geçer» tâbirinin «tutanak defterine geçirilir» şeklinde tashih edilmesidir. Bu tâbir aynı şekilde 98 ve 99 ncu maddelerde de geçmektedir. Bu ibarelerinde yukarıda arz ettiğim gibi «tutanak defterine geçirilir» şeklinde tashih edilmesi için taktirî müzakere yapılacaksa Heyeti Umumiye bunu tekâbül etsin, bu suretle tasrih imkânını sağhyalım.

Ayrıca Turhan Feyzioğlu ve Ahmet Bilgin arkadaşımızın anlattıkları hususlar gayet yerindedir.

Ahmet Oğuz arkadaşımın ifade ettiği endişeye de iştirak ediyorum. 1950 Seçim Kanununda olduğu gibi, bu maddenin aynen bırakılması, hiçbir fıkra hükmü ile imha ve yakma ameliyesine gidilmemesini ve her türlü içtihadın bu suretle bertaraf edilmesini bendeniz uygun bulu-

yor, Feyzioğlu arkadaşımızın takdirine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Turhan Feyzioğlu.

SAİT ERDİNÇ — Reis Bey, söz sırası benimdi. Meclisimizde ya bir içtüzük ve onun icabı bir usul vardır tatbik edilecektir, yahut eskiden olduğu gibi reis arzu ettiğine söz verecektir.

BAŞKAN — Söz sırası sizindir. Ancak, Feyzioğlu bir noktayı tavzih için söz istedi, bu sebeple kendilerini dâvet ettim. Buyurun sıra sizin, konuşunuz.

TURHAN FEYZİOĞLU — Özür dilerim, Sait Bey. Başkan çağırıldığı için kürsüye geldim.

SAİT ERDİNÇ — Hayır Turhan Bey, size bir diyeceğim yok. Ben reisi usul noktasından ikaz etmiş oluyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sait Bey.

SAİT ERDİNÇ — Vazgeçtim konuşmuyorum.

TURHAN FEYZİOĞLU — Komisyonun son yaptığı takdim tehirle ve muteber kelimesinin çıkmasıyla bu madde, muhtevası itibarıyla 1950 maddesi haline gelmektedir. Bu itibarla Nalbantoğlu ve bendenizin teklifimizin görüşülmesine lüzum kalmamaktadır. Tavrımızı geri aldık.

FERDA GÜLEY — Şimdi okuyacaklar. 1950 dekenden başka bir sistem getirmemektedir. Yapılması istenen şey 1950 de vardı. Komisyon muteber olmıyan, zarf yakma işi gibi bir yenilik getirmişti, bizim itirazımız buna idi. Bunun tesbiti güçtür, derece derece kurullara gider. Yakılma keyfiyeti zarurî olan bir keyfiyet olmakla beraber, seçimin münakaşasız olması bakımından zarurî olan bir keyfiyettir. Kırk, elli sandıktan bir tanesinde bile tek şikâyete sebebiyet vermemiş bir sistemdir. 480 seçmen gelmiş, 403 rey çıkmış, o takdirde bunları ne yapacaksınız? İlerde seçim neticesi belli olduktan sonra bazı zarflar çıksaydı şöyle olacaktı, böyle olacaktı diye münakaşa yürür giderdi. Üç zarf yakılıyor, bu üç zarf hangi adayın olduğu belli değildir. Ahmet Bilgin arkadaşımızın işaret ettikleri gibi bir sandıktan 100 oy fazla çıkmışsa o takdirde sandığı idare edenler hakkında takibat yapılacaktır. Zarf sayısı ile imza sayısının birbirine tıpatıp eşit olması lâzımdır. Bir, iki tane zarf atmış ve imza vermeden çıkmış gitmiş, onun kıymeti yok. Böyle bir durum bir iki tane olabilir. Fakat 50 tane

olduğu takdirde mutlak surette cezai takibata tevessül etmek lâzımdır. Çünkü bu takdirde seçime fesat karıştırılmış demektir. Bu sebeple komisyonun maddeye en son olarak verdiği şekil gayet yerindedir, kabul edilmesi lâzımdır.

Yalnız bir noktayı arz etmek isterim: Ahmet Bilgin arkadaşımın aynı fikirde değilim.

BAŞKAN — Söz Emin Soysal arkadaşımızın, yalnız komisyonun maddeye verdiği en son şekli okuyalım, arkadaşımız sonra konuşsunlar.

Sandığın açılması ve zarfların sayımı

MADDE 100. — Yukarıki maddede yazılı işlemden sonra, sandık, oy verilen yerde ve hazır bulunanların gözü önünde açılır.

Zarflar, oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı, oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, kurul başkanı, bu zarflar arasından, fazlayı karşılayacak sayıda zarfı, gelişigüzel çekerek ayırır. Bu ayrılan zarflar, açılmadan derhal, yakılmak suretiyle yok edilir. Bu işlemler de tutanağa geçirilir.

Bundan sonra, muteber zarflar sayılarak sandığa konur ve ara verilmeksizin döküme başlanır.

Sandıktan çıkan zarflar tek tek elden geçirilerek 79 ncu maddeye göre çift mühürlü ve belli niteliğe uygun olmıyan zarflarla 105 nci madde gereğince seçmenin kim olduğunu belirten herhangi bir işaret veya imza veya mührü taşıyan zarflar ayrılıp, sayılarak, toplamı tutanağa geçirilir. Bu zarflar açılmadan, ayrılarak saklanır.

EMİN SOYSAL — Efendim, malûmunuz, seçimin en mühim noktası sandık başındaki işlerdir. Seçimlerde en çok bizi endişelendiren veya seçimleri ihlâl eden mesele, zarfların kullanılışı meselesidir. Kanaatimece, bu husus bir ihtiyaç olarak kendisini göstermektedir. Bu husustaki muameleyi daha fazla uzatmamak için, sandık başına gelen seçmenin vereceği zarfı sandık kurulu âzaları imza eder, seçmenin eline verir, seçmen reyini zarfın içine koyar... Geri geldiği zaman kendilerinin imzalarını taşıyan zarfı sandığa atırırlar, değilse kabul etmezler. Bu da bütün mahzurları ortadan kaldırır.

Meselenin diğer bir cephesi daha var: 1954 ve 1957 de gördük ki, birisi vatandaşa bir zarf veriyor, bu zarfın içerisinde bir rey var... «Sen sandıktan zarfı al, onu cebine koy, bu zarfı sandığa at ve attıktan sonra oradan aldığın zarfı getir şu kadar parayı benden al.» diyorlar. Zarf hilesinin

mekanizması bu. Binaenaleyh biz daha evvelden işimizi sağlama bağlamaya mecburuz. Eskiden olduğu gibi 25 milyon değil ama iktidarda bulunanların 5 - 10 milyon zarf bastırıp dağıtması mümkündür. Bunu düşünmek icabeder.

Hangi parti iktidara gelirse gelsin bu noktadaki gayri ahlâkî gidişi önlemek için sandık başına geldiği zaman sandık kurulu âzalarının her hangi biri tarafından zarfın bir köşesine imza edilir ve o zarf seçmenin eline verilir, git zarfı götür, kâğıdı içine koy getir denilebilir. Seçmen döndüğü zaman zarfa heyetin imzasını taşıyan zarf mı değil mi diye bakılır, değilse kabul edilmez. Bu şekil suiistimallerin önüne geçtiği gibi yakmak, yıkmak ve imha etmek gibi işler de tamamen ortadan kalkmış olur. Yakma işi çeşitli tefsirlere yol açtığı için gelecekte de birçok yanlış tefsirlere yol açabilir. Bir zarfın çok ehemmiyeti vardır, bir tek zarf bir seçim neticesine müessir olabilir. Biliyorsunuz Temsilciler Meclisi seçimi dolayısıyla Maraş vilâyetinden gelen bir seçmen hakkında müracaatte bulunduk, Yüksek Seçim Kurulu bu müracaatı yerinde gördü, seçimi yeniletti. Bu defa büyük farkla geldi, o da başka şey. Yakma ve yıkma işi sureti katiyede iltifat edilecek bir iş değildir, yanlıştır. Olabilir ki, yapılan itiraz da yerinde olabilir, yukardaki büyük mahzuru gördüğüm için meseleyi size arz ettim. Bu bakımdan yakma işi asla doğru değildir.

Bütün bu muameleler hakkında arz etmek istediğim husus şudur: Seçmenin eline imzalanmış olan zarflar verilmesi ve sonradan bu imzalanmış olan zarfların kabul edilmesi gibi bütün muameleler ortadan kalkacaktır. Bu hususta Yüksek Heyetinizin dikkatini çekerim.

BAŞKAN — Ahmet Oğuz.

AHMET OĞUZ — Muhterem arkadaşlarım, insan eidden her maddenin kötü tarafını anlamak gibi bir duruma düşmekten üzüntü duymaktadır. Kâğıt ve maddeler arasına sıkıştırılmış olan tatbikat oyunlarını ve bu husustaki şüpheleri araştırmak insana biraz ağır geliyor. Ama ne yapalım ki, mazinin tecrübelerini görerek ister istemez tatbikatta açılmış olan bazı gedikleri kapatmaya bizi sevk etmektedir. Şu maddeden ve arkadaşlarımların anlattıkları hususlardan anladım ki, bu maddede açık gedikler

vardır. Eğer lütfeder de Seçim Komisyonu beni dinlemek lütfunda bulunursa daha kolay bir anlaşma yolu bulmak imkânı hâsıl olacaktır.

Şimdi maddede açık bırakılan gedik şudur: Bir sandığa muayyen miktarda rey atılacaktır, fakat reyler fazla çıkmıştır. Fazla çıkan reyler ilk tasnifin hakikî olmayan zarfların bertaraf edilmesiyle hal yoluna girer. Geriye kalan miktarda da imzalar normal, buna rağmen adette fazlalık varsa bunların da kur'a çekmek suretiyle ifnası yoluna gidilmektedir. Turhan Feyzioğlu arkadaşımız bunları 1, 2, 3 fazla oy olarak izah etmek istediler. Fakat sandıktan 200 rey fazla çıkmış olursa, o takdirde tamamının harman edilerek içerisinden 200 üniün ayrılması halinde asıl normal reylerin ekarte edilmesiyle, neticede meşruiyeti izale edici bir istikamete gidilmiş olacaktır. Normal olarak iradelelerini kullanmış seçmenler için âdeta bu bir cezadır ve bizim bunu yapmaya hakkımız da olmamalıdır. Bence bunun için bir nispet kabul etmek ve bu nispetin dışında fazlalık zuhur ederse ya seçimi yenilemek veyahutta bunu yapanlar hakkında takibata geçmek icabeder. Bence bunu % 1 - % 2 gibi takribî bir rakamla ele alır ve bundan fazlasını reddedersek bu şekilde hareket etmek daha münasib olur. Ama o sandıkta elli, yüz gibi fazla bir adedin çıkması halinde kur'a çekmek yolu hatalı bir harekettir ve yeni bir suiistimal imkânını bize gösterir. İnşallah bundan sonra böyle bir şey zuhur etmez ama bu hükmün burada kalması mütecasirleri âdeta teşvik edici bir yol olur. Bize tecrübeler gösterdi ki insan oğlu, her türlü maddenin kanuniyeye rağmen, bazan kötü yoldan dönmemektedir. Benim istirhamım bu iki hususu bir istikamete bağlasınlar.

BAŞKAN — İsmail Ulutaş.

İSMAİL ULUTAŞ — Efendim, bendeniz de arkadaşların üzerinde durmadıkları bir husus üzerinde durmak istiyorum. O da şudur; seçmenin taksiri olmadan zarflar üzerine hususî şekilde işaret koyma yoluna gidilmesi halinde vaziyet ne olacaktır. Seçmenler zarfları attıkları yerde bir mürekkep damlatırlarsa bu nasıl olacaktır? Seçmenin taksiri var diye üzerinde işaret var diye bir kısım zarfı ekarte etmek yoluna gitmek doğru değildir. Bunun bir teminat altına alınması lâzımdır. Meselâ bazı ah-

valde seçim sırasında sabote edilebilir, zarflar üzerinde leke ve iz bırakılabilir. Bunun için usulü bir hüküm konulması lâzımdır. Bu sebeple seçmenin taksiri olmadan zarflar üzerinde husule gelebilecek birtakım işaretler nazarı itibare alınmaz diye bir madde konulması lâzımdır.

Ayrıca Emin Soysal arkadaşımın da ifade ettiği husus nazarı itibara alınmalıdır. Meselâ sandık başında zarfın üzerine imza atılırken zarfın üzerine fazlaca mürekkep dökülebilir. Şimdi bu zarf işaretlidir diye kabul etmemek doğru olmaz. Bu sebeple bu hususun her şeyden evvel karara bağlanması lâzımdır.

Sonra zarfların yakılması meselesine gelince: Zarflar katıyen yakılmamalıdır. İşaretli olması meselesi mevzubahs olduğu zaman zarfın saklanması lâzımdır. Ayrıca zarfları işaretli olması halinde yakılıp yakılmaması hususunda katî bir hüküm de yok. Bu hususunun mutlaka halli lâzımdır. Sonra, bu iş kasıtlı olan bir keyfiyet te olabilir. Daha evvelki maddede bu cihet katî teminat altına alınmamıştır. Zarf atılırken ve atılmadan evvel imza üzerinde daha sarıh bir kontrol tesis etmek üzere maddeye sarahat vermek yerinde olur. Zarf atılmadan evvel üzerine imza konulması, zarflar üzerinde işaret vardır iddiasına yer verebilir. Maddeyi bütün bunları önliyecek hüküm ilâvesiyle sevk etmek yerinde olur. Bu nokta çok önemlidir.

SAİT ERDİNÇ — Muhterem arkadaşlar, sık sık huzurunuzda çıkmak mecburiyetini hissediyorum. Bunu fuzulî addetmemenizi rica ederim. Seçim Komisyonu huzurunuzda bir kanun tasarısı getirmiştir. Bunun üzerinde konuşmakta ve daha itina ile hazırlanmamış olması dolayısıyla gözümüze çarpan yanlışları düzeltmek mecburiyetinde kalyoruz. Bu sebeple huzurunuzu işgal ediyorum. Biraz evvel de aynı sebeple huzurunuzu işgal etmek için söz almışken Sayın Başkanımız benden sonra söz almış arkadaşımıza söz vermek suretiyle onların usulsüz olarak benden evvel konuşmalarına imkân vermiş oldular.

Benden evvel arkadaşlarımız konuştular. ben de daha evvel gelmiş, ön sıralarda oturmuş söz istemişim. İsmim yazıldığı halde benden sonraki arkadaşlar konuştu. Söz sıramı başka

bir arkadaşına verdiği için sözüm daha ziyade Divanı Riyasetedir...

BAŞKAN — Efendim, sıraya riayet edilmiştir. Turhan Feyzioğlu arkadaşımıza bir noktayı tavzih edeceklerinden söz vermiş bulunuyorum...

SAİT ERDİNÇ — Usule aykırı bir vaziyet hâsıl olduğu için üzüldüm, o bakımdan arz ettim. Arasına kürsüye çıkıyor, yüksek huzurlarınızı rahatsız ediyoruz. Tenkidi icabeden kıssımlar oluyor da onun için sık sık huzurunuzda çıkıyoruz.

Efendim, tasarıda açık olarak göze batan 100 ncü maddedeki husus şudur; faraza sandıktan 350 zarf çıkmıştır, bunların bir kısmı seçim kurulu zarfları değildir, mühürlü değildir, şudur budur. 350 zarfın içinden 50 zarf kusurludur. Geriye kalan muteber zarflar oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır, 300 seçmen rey vermiştir, 300 zarf seçmen sayısını tutuyorsa bu muamele görür. Eğer tutmuyorsa görmez. Tasarıdaki bu hüküm tamamen yanlıştır. Bu sebeple bu mesele üzerinde durmamız lâzımdır. Tasarıdaki birçok maddelerin tenkid edilecek şekilde kusurları vardır. Bizler tatbikattan gelmiş insanlar olarak bir tek oy üzerinde durmak mecburiyetindeyiz, bu sebeple de sık sık huzurunuzu işgal ediyorum, bunun için de özür dilerim.

Şimdi benim bu madde hakkındaki görüşüm şudur : Daha evvel bu hususla ilgili olarak Riyaset Makamına da bir takrir sundum. Tasarıdaki hükme göre zarflar üzerinde işaret ve leke görüldüğü takdirde bu zarflar derhal imha edilecektir. Bu durum karşısında itiraza uğrıyan bir zarfı yok etmek, itirazın müstenidatı olan delili ortadan kaldırmak demektir. Bu bakımdan seçimin emniyetine aykırı bir husustur. Bunları yapmamak lâzımdır. Biz fıkraların başına değişik kelimeler koyarak kâfi bir emniyet sağlanacağına inanıyoruz. İkinci ve üçüncü fıkraların yerini değiştirmek ve arkadaşımızın izah ettiği gibi maddeyi tertiplemeyle bu emniyet ve güvenin pekâlâ sağlanmasının mümkün olacağını sanıyoruz. Bunun için de iki teklif takdim etmiş bulunuyoruz. Kabulünü arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN — Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Muhterem arkadaşlar, bu maddede böyle bâzi pürüzlerin giderilmesi için

huzurunuzu sık sık işgal ediyorum özür dilerim. Sayın Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın bildirdiği gibi çıkacak iki üç zarfın müsamaha ile karşılanabileceği düşünülürken diğer taraftan 50 - 100 zarfın çıkması karşısında bu hususta maddeye bir sarahat verilmesi icabeder kanaatindeyim. 50 - 100 zarfın karışması ile muaf olan bu sandığa mesruiyet vermek istiyoruz. Buna imkân yoktur arkadaşlar. Bu suretle lüzumundan fazla hileli bir el karışmış, hile karışmış olan bir sandığın seçimi yenilenmesi lâzımdır. Bu hususun maddede zikredilmesi yerinde olur. Yakılması eihetine gidilmesi ise külliyan hatayı muciptir. Onun için vermiş olduğum önerenin kabulünü tekrar istirham eder, hürmetler ederim.

BAŞKAN — Zeki Baltacıoğlu.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Vaz geçtim efendim.

BAŞKAN — Nurettin Ardıçoğlu.

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Efendim, Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın burada izah ettikleri gibi komisyonun 1950 Kanunundan bir metin alması burada bir hayli zamanımızın alınmasına vesile oldu. 1950 deki metin gayet iyi idi. Bâzı noksanları olmakla beraber, nitekim Ahmet Bilgin arkadaşımızın da söylediği gibi üzerinde durdukça derinliğine pürüzlerin arttığını söylediler. Fakat nispeten 1950 metnine yaklaşılarak yapılan tadil bu işi biraz düzeltmiştir.

Bendeniz, fazla çıkan oy meselesi üzerinde durmak istiyorum. Metinde bu hususa bir hudut koymak lâzımdır, kanaatindeyim. Şu halde bu işi halledebilmek için 100 oyda üç oy fazlayı veya 300 oyda 7 - 8 fazla oyu imha etmek yoluna giderek bu işe bir vechе vermek mümkün. Fakat bu hususa temas eden arkadaşlarım bu takdirde seçimlere fesat karıştırılabileceğini de ifade ettiler. Ben de hemen şunu arz edeyim ki, bir sandıkta 50 veya 100 fazla oy çıktığı takdirde hakikaten bu seçime fesat karıştırılmış demektir. Zaten bu takdirde cezaî takibata tevessül edilir. Kanun vaz'eden insanlar olarak biz de bunu tasvibetmeyiz. Fakat bendenizin teklifi bu işte % 3 limitini kabul edersek, nihayet yüz oyda iki üç oy oynıyacaktır. Zaten listeler 300 seçmeni ihtiva etmektedir. Bu takdirde 300 oy kullanılmış olsa nihayet 8 - 9 oy oynaması lâzımdır.

Bunu gerektiği takdirde fazlası bir fesat hissi doğurur ki o zaman ya seçimin yenilen-

mesi veya fesat iddiası ile cezaî takibat yapılması icabeder. Bu konuda bir de tahrir takdim edeceğim, kabulünü rica ederim.

SALİH TÜRKMEN — Muhterem arkadaşlarım, bendeniz sandıktan çıkan fazla zarfların yakılmasına taraftarım. Tasavvur buyurunuz ki, 100 oy çıkması lâzımgelen bir sandıktan 101 veya 105 oy çıkarsa bunun fazlasını ayırıp muhafaza etmenin neticesi ne gibi bir fayda sağlayacaktır. Halbuki bu zarfların bilâhara kontrolü halinde diğer bir partinin ve şahsın kazanmasında müessir oy halinde tezahür edince yeni iddia ve hâdiselere sebebiyet verebilir. Bunun için işaret bulunmamak kaydıyla bir seçim sandığından fazla çıkan reylerin imha edilmesi zaruridir ve bunun başka bir çaresi de yoktur. Eski kanunda da bu böyle idi. Sağlanması lâzımgelen zarflar üzerinde işaret bulunanlara itiraz edilmesi üzerine tetkik edilip karara bağlanması lâzımgelen zarflardır. Reyini kullanan seçmen adedinden fazla zarf atılmıştır, o zarfın kime aid olduğu araştırılsın. Benim huzurunuzda çıkmamın en büyük sebebi Ahmet Oğuz ve Ardıçoğlu arkadaşlarımızın ileri sürdükleri ve seçmenden fazla çıkarsa o reylerin nazarı itibara alınmaması hususundaki ifadeleridir. Bunun için yüksek huzurunuzu işgal ettim. Bir sandıkta 100 den fazla oy çıkarsa bu sandığa fesat karıştırılmış demektir. Bu nazarı itibara alınmasını buyuruyorlar. Elli yüz fazla oy çıkabilir diyorlar. Böyle bir halin zuhuru sandık kurulunun bunu suiistimal ettiği zehabını uyandırır. Ben bilâkis bunun aksini iddia edeceğim. Bir sandık heyeti tasavvur edin, mademki suiniyetlidir, bu sandıkla muayyen partinin seçmeninin kazanacağına kaandır, o halde seçmenden fazla rey çıkmış olursa sandık kurulu bunu hükümsüz kılar. Bununla da hakikaten başka sandıklara rey atılmamasını temin edecektir ki, ben buna katiyetle muarız olduğumu ifade etmek isterim.

Bendeniz tasarının 100 ncu maddesinin 3. ncu fıkrasında bir zaafı telif görmekteyim. Burada muteber olmıyan pusulalar hakkında «çift mühürlü ve belli niteliğe uygun olmıyan zarflar» şeklinde yazılmıştır. Kanaatimce burada çift mühür bir kusur gibi görünmektedir. Bu sebeple bir vuzuh verebilmek için bu kısmın «mühürü ve belli niteliği olmıyan» demek lâzımdır.

BAŞKAN — Sahir Kurutluoğlu.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlar, her şeyden evvel şurasını komisyon namına belirtmek mecburiyetindeyim ki, huzurunuzda getirilmiş olan tasarrufların tam ve mükemmel takdim ettiğimiz iddiasında değiliz.

Esas itibarıyla Meclisler, komisyon mesaisini Heyeti Umumiye müzakeresi ile noksanlıkların ve eksiklerin tamamlanmasına mâtuflar olarak çalışırlar. Bizim böyle bir iddiamız olmadığı halde böyle bir iddia ile gelmiş gibi kabul edilerek bu hususta komisyonu itham etmenin doğru olmadığına işaret etmek isterim. Arkadaşlarımızın üzerinde durdukları hususlara birer birer temas edeceğim. (Tutanak) kaydına işaret buyuruldu. Eğer sandık kurullarına üçüncü bir külfet yüklenmek isteniyorsa bu takdirde 100 nci maddenin 2 nci fıkrasını değiştiren fıkradaki tutanağa geçirilir kaydı yerine 107 nci maddedeki ibarenin de tutanağa geçirilir diye yazılması icabeder. Ortaya sürdükleri son fıkradaki tutanak defter değildir. Kendileri de bunun böyle olduğunu izahları sırasında ifade etmiş oldular. 107 nci maddenin son fıkrası da göstermektedir ki, bu basılı bir tutanaktır. Orada birtakım malûmatın ayrıca tutanağa geçirilmesi ibaresi bunun bir defter olmadığını ifade etmektedir. Eğer ayrıca bir deftere geçirilmesi isteniyorsa, bunun buna göre değiştirilmesi lâzım. Buradaki kayıt 107 nci maddenin son fıkrasına râcidir. Muhterem Emin Soysal arkadaşımız zarfların mühürlenmesinden ziyade imzalanmasının daha kolay olacağını işaret buyurdular....

BAHRİ SAVCI — ER bir tedbir olarak söyledi....

SAHİR KURUTLUOĞLU — Ek bir tedbir olarak sandık seçim kurullarına bir teminat verilim derken o sandığın mualleliyetine sebebiyet verecek birtakım hâdiselere yol açması da mümkündür. Çünkü kendi imzasının haricinde bir imza atması neticesinde doğacak suiniyetleri düşünerek bu yolu tercih etmedik.

Sonra Ahmet Oğuz arkadaşımız maddenin eski şeklinden bahsederek ilk tasnifte muteber olmayanlar ayrılacak diğerinin ifna edileceğinden bahsettiler. Halbuki bu maddenin 3 nci fıkrasını ikinci fıkra, 2 nci fıkrasını 3 nci fıkraya olarak değiştirmekle meseleyi halletmiyecek-

tir. Bir defa şurasını açıkça tebarüz ettirmek lâzımdır ki, 5545 sayılı Kanununun 104 nci maddesi şöyle diyor : «Yukardaki maddede yazılı muameleden sonra sandık, oy verilen yerde ve hazır bulunanların gözü önünde açılır. İçindeki zarflar, açılmadan sayılır ve oylarını kullanmış olan seçmen sayısına uygun olup olmadığı tutanağa geçirilir. (1950 Seçim Kanunu açıkça bu hususu ifade ediyor.) Fazla zarf çıktığı takdirde, tekmil zarflar, yeniden sandığa konur, kurul başkanı sandıktan, fazla sayıya tekabül eden miktarda zarfı gelişigüzel imha edecektir» diyor. Saklamak başka, imha başkadır. 1950 Kanununun işlemekte olan 24 nci maddesi ifna sebebi işlemez. İtirazla karşılıklı kalmamıştır. Aksi olarak saklandığı takdirde bu oyların kimler tarafından kullanıldığı yolunda endişelere de sebebiyet verecektir. Bunlar olmasa idi benim kazanmam mümkündü gibi parti ve adaylar arasında üzüntüye belki de bâzı hareketlere sebebiyet verebilir.

Bundan sonra geriye kalan kısım, içimizde, geçmiş tatbikatta birçok tereddütlerden dolayı bilhassa zarf oyunlarının seçimlerde tesiri olduğu görülmüş olması sebebiyle bir emniyet ve huzur verme zaviyesinden zarfların Yüksek Seçim Kurulu tarafından imali ve renklerinin tayini esas kabul edildikten sonra ayrıca seçim kurulunun mührü ile mühürlendikten sonra sandık kurulu başkanına gönderileceği ve yine ayrıca da sandık kurulu başkanının mührü ile mühürlendikten sonra muamele yapılacağı esas kabul edilmiştir. Bundan başka sandığın içinden çıkan ve fazlalık zaviyesinden mutabakat temin edildikten sonra zarfların tetkikine başlandığı zaman, eğer bu sandıkta bideyette Yüksek Seçim Kurulunun tayin etmiş olduğu zarflardan başka fazla bir pusla atılmışsa, ilk iş olarak kurul puslayı tetkik eder. Sandık kurulunun mührünü taşımayan zarf, imzasını taşımayan bir zarf seçmen tarafından kullanıldığı tesbit edildiği takdirde bu zarf diğerlerinden ayrılarak saklanacaktır.

İkincisi bu tedbirlerin neticesi mesuliyet zaviyesinden böyle bir muameleye ihtiyacolduğunu göstermektedir. Acaba fazlalık zaviyesinden bu yüzde nispeti ile meseleye bir mesruiyet ve emniyet vermek mümkün mü?

Eğer muhterem arkadaşlarımız, sandıktan çıkan zarfların içinde, muteber olmayanların nis-

peti şu kadar olursa meşrudur, diye bir şey tanırsak, böyle bir derece, böyle bir ölçü, böyle bir kıstas tanıyacaksak, bunun yüzde 1, 2 ile % 10, % 20 olması arasında hiçbir fark yoktur. Böyle bir ölçü tanıyamayız. Muteber olmıyan oylar, yüzde şu kadardan fazla olmazsa, seçim muallel olmaz, diye bir şey konursa, o zaman, bâzı kimseler teşvik edilmiş olur. Yüzde şu kadar fazlası gayrimuteber oy halinde sandıktan çıkarsa seçim mualleldir, gayrimeşrudur, denecek olursa, o zaman yine bâzı kimseler teşvik edilmiş, seçimlerin muallel olması için teşvik edilmiş olur, bâzı suiistimallere yol açılmış olur. Böyle bir ölçü, hiçbir zaman bir emniyet subabı olamaz. Karışıklığa sebeb olur, tehlikeli olur.

Hangi partinin aleyhine olursa olsun, oy kullanan seçmen sayısından fazla olan zarfın, oy puslalarının çıkarılmadan ayrılması birçok mahzurları önlür. Yüksek Meclisin böyle bir kıstası kabul etmemesi icabeder. Eğer bir fazlalık olursa, bu hiçbir zaman meşruiyet ölçüsü olamaz, seçimin muallelligi için bir sebep de sayılamaz.

Kaldı ki, tasarının 164 ncü maddesi kaldığı takdirde, bir seçimin iptaline sebebiyet veren her kimse bir seneden üç seneye kadar bir ceza tehdidi altındadır. Çok iyi bilir ve takdir edersiniz ki, sandık başkanı, parti müşahitleri ve herkesin gözü önünde cereyan eden bir hâdisede, bir sandıktan 100 seçmenin oyuna mukabil beş yüz oy çıkarsa elbette orada sandık başında bulunan üyelerin ve müşahitlerin de bir müdahale hakkı doğar. Bu itibarla bu mekanizma kendiliğinden işler.

Diğer taraftan, müdahale edilmemiş olsa bile seçimin neticesine müessir olacak bir karara varmak bir mesnet teşkil edecek ve bu yolda vâkı bir şikâyette, 2, 3 rey ile seçimin neticesi tâyin edilmişse, elbetteki seçimin muallelligi üzerinde durulabilir ve iptal edilip edilmeyeceği keyfiyeti sandık kurulunca ele alınabilir. Bir şikâyet vâkı olmuşsa, tabii.

Bu itibarla, komisyonumuz, mâruzatımızla bildirdiğimiz gibi, fıkranın tebdili ile, maddenin eski şekli, eski sistemi bozulmamıştır. Ancak yeni sistem getirmiştir. Birtakım hususiyetler de ihtiva etmektedir. Esasen 102, 105 ve 107 nei maddelerde saymış olduğumuz muteber olan ve olmıyan oyların tavsifi mahiyetindedir. Burada yapılacak muamele işaret edilmiştir.

Maddenin halihazır şekliyle ve eski sisteme getirdiği yenilik zaviyesinden yapılan ilâvelerle kabul buyurulmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Bendeniz sayın sözcünün mühürler hususundaki teminatına iştirak edemeyeceğim. Mühürleme, sandık başında yapılan bir muamele değildir. Başka ellerde zarflar mühürlenip dağıtılır. Aynı mühürlerle mühürlenmiş, sandık kurullarına dağıtılmıştır. Sandık kurullarına mühürler merkezden verilmektedir. Bu mühürlerin aynı her tarafta yapılabilir.

Kötü niyetli bir iktidarın bu nevi mühür işlerini arz ettiğim istikamette daima kullandığını geçmiş seçimlerde biz gördük. Onun için mühür işi teminat değildir. Zarflar, oyların düzgün verilmesi bakımından bir noktaya iştirak edemeyeceğim. Zarfların imzası meselesinde şüpheyi davet eden birtakım iddialar ileri sürülebilir. Bendenizce şu yapılabilir : Oy vermeye başlamadan evvel heyet arasından adçekmeyle imza için bir üye seçilir. Bunun sebebine gelince ' İmza edecek kimse, şu veya bu partiden olan ve oy vermeye gelen seçmenin zarfı üzerine muayyen bir işaret koyarak imza atar. İşte bunu önlemek için oy vermeye başlamadan evvel adçekmeyle üyeler arasından birisi seçilir ve zarflar üzerine bu üye imza atar. Oy verme muamelesi başlayınca her seçmen oyunu kullanır, ve imzalı zarfı getirir sandığa atar. Adçekmeyle seçilen üyenin imzasını taşımayan zarflar kabul edilmez. Esası, sabah-tan beri münakaşa edilmiştir. Bu fuzulî ameliyeleri bertaraf edecek bir şekil bulunmalıdır. İş karıştırmak değil, sağlam esaslara bağlamak lâzımdır.

25 milyon zarf hazırlanacak, mühür basılacak. Seçmenlere verilecek. Sandık başında verilen zarf içeride değiştirilebilir.

Böyle iktidar mevcut değil demek doğru olmaz. İşin emniyetini esas almak zaruridir, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley;

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlar, basit bir mesele olduğu için, iki defa huzuru-nuza çıkmaktan eza duyuyorum, özür dilerim.

98, 99 ve 100 ncü maddelerde, «tutanağa ge-

çirilir» tâbirinin, «tutanak defterine geçirilir» şeklinde, defter tâbirini komisyon kabul etmiyor. Muamelelerin, sandık kurullarına dağıtılan matbulara tutanak şeklinde tâsbit edileceğini söylüyorlar. Bu da olabilir. Böyle de olsa, 107 nei maddedeki sıra ile, bir, bir fıkra olarak sayılan hizmetler ayrıca matbu tutanağa yazılsa bile, tutanak defterine de bir haşiyeye olarak yazılması icabeder.

* Böyle yapılmıyacaksa, 98, 99 ve 100 neü maddedeki haşiyelerin kaldırılması icabeder. Haşivdir, mükerrerdir. O halde denmeli ki, 98 nei maddeye göre, «oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder masa üzerinde sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanağa geçirilir.» Sonra 2 nei fıkrada, «Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamlarıyla adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilân edilir.» Orada olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir demiyor. Çünkü nasıl olsa 107 nei maddede ve Komisyon Sözcüsü arkadaşımızın da ifade ettikleri gibi bu tutanak meselesi ayrı bir bölüm olarak izah ve mütalâa edilmiş bulunuyor.

Şimdi eğer öyleyse vâzın kanun olmak bakımından, komisyon bize tekaddüm etmektedir. Bu böyle kastediliyorsa; bu takdirde, 98 nei maddenin 2 nei fıkrası ve 99 ve 100 neü maddeler fazla olacak. Çünkü 107 nei maddede sayılanlar aynı hizmetlerdir. Tutanak defterine geçsin ısrar etmiyorum. Ama tutanak defterini bu kadar hamuleli hale getirmiyelim.

Mademki 107 nei maddede oy verme günü, oy vermenin başladığı saat ve sair hususlar ayrı ayrı sıralanıyor ve neticede bütün bu muameleler tutanağa geçirilir, imza edilir, deniyor, şu halde bu maddenin dışında kalan maddedeki tutanağa geçirilir sözleri kaldırılmalıdır. Sadece burada kalsın, yeter. Eğer böyle yaparsa, ben de «Tutanak defterine» kaydını istemekten vaz geçiyorum. Teklifimi geri alıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, 5545 sayılı 1950 yılında kabul edilen Seçim Kanununun 104 neü maddenin bu 100 neü madde yerine aynen kabul edilmesini doğru buluyorum. Bu suretle münakaşalara sebeb olacak yeni komisyon teklifine de lüzum kalmaz. Buradaki mağşuş üslûp da berta-

raf edilmiş olur. Eski 104 neü maddenin sarılı, aydınlık metninin 100 neü madde olarak aynen kabul edilmesini arz ve teklif ederim.

BASKAN — Komisyon sözcüsü konuşacaklar mı?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim 107 nei maddede tutanağa geçirilir kaydını mevduyeti bir haşiv değildir. Bilerek konmuştur. Sebebi : Yapılan muameleler tutanağa geçirilir demek, bunlar tutanağa yapıldığında, yani o dakikada geçmiyor demektir. 107 nei madde için bu kayıt bulundurulursa, ilân edilir deniyor. Kim ilân edecek, ne ilân edilecek? Tutanağa geçirilir kaydı, 107 nei maddeye göre tutanağa kayıt edilir demektir. Fakat ayrıca tutanağa geçirmek ayrı bir mükellefiyet ise tutanak defterine geçirilir kaydı ve 107 nei maddeye göre mağşuş telâkki edilen bir mahzur yoktur. Bunlar tamamen yakılmaktadır. Eskiden de olduğu gibi, bu teklifi yaptıkları zamanda bu yakmaktan dahi haberleri yoktu Ferda Beyefendinin. Binaenaleyh biz mükellefiyet iddiasında değiliz, fakat fikirler arasında tenakuz telâkki edilebilecek birtakım kalem hataları varsa bu meselenin arz etmiş olduğu ehemmiyetten doğabilir. Ancak sistem bakımından eski kanundaki 104 neü maddenin burada 100 neü madde olarak aynen kabulüne imkân mutasavver değildir.

HIZIR CENGİZ — Arkadaşlarım, bendeniz kısaca üç hususa temas için söz aldım. Müzakeresi yapılan bu kanunun kabul ettiği prensipler muvacehesinde bu madde tam yerindedir. 100 neü maddenin yerine 5545 sayılı Seçim Kanununun 104 neü maddesi ipkası halinde, «Sandıktan çıkan zarflar sayılıp, oy kullanan seçmen sayısı ile mukabele edildikten sonra fazla oy çıktığı takdirde, teknil zarflar yeniden sandığa konur, kurul başkanı sandıktan fazla sayıya tekabül eden miktarda zarfı gelişigüzel alır. Bunlar açılmadan yakılır.» Bu şekil kabul edilecek olursa, kötü niyetli kimselerin âmâline bir nevi hizmet edilmiş olur. Çok sayın komisyonea bu eiheti çok iyi düşünerek tasnife gitmeden muteber olan ve olmıyan zarfların ayrılmasını, muteber olan zarfların ayrılması ile, muteber olmıyan zarfların imhası eihetine gidilmesi, geriye kalan zarfların oy veren sayısına mutabık olması uygun görülmüştür.

Bence komisyonun kabul etmiş olduğu metin bir yeniliktir, hem de bir ileriliktir, bu bir.

İkincisi, imza edilerek atılsın diye bir teklif var.

Muhterem arkadaşlar, imza atılsın teklifini artık burada biz kabul edememek mevkiindeyiz. Sebebine gelince : Bunu kabul edebilmek için, sandık kurulunun teşkiline taallük eden maddenin hükmünü yeni baştan ele almak ve değiştirmek zorundayız. Sandık kurullarının teşkilinde ancak sandık kurulu başkanının okuryazar olması mesruttur. Ne siyasi partilerin göstereceği üyelerin ve ne de mahalle ve köy muhtar ve ihtiyar heyetlerinin asil ve yedek üyeleri arasından kurula verilecek olan üyelerin okuryazar olması kaydı benimsenmemiştir.

Şu halde arkadaşlar, ne sandık kurulundan başkasının ve ne de ilçe seçim kurulu başkanından başkasının okuryazar olması kaydı aranmadığından bunlardan başkasının imza atması teklifi bu itibarla nâçiz kanaatime göre iltifata mazhar değildir. Kaldı ki, imza atmanın bâzı sebeplerden türlü mahzurları da yüksek nazarlarımızdan kaçmamak lâzımgelir.

Mühür basılması keyfiyetinde de bâzı kötü neticelerin doğacağı ileri sürülüyor. Bu meseleyi, bundan evvelki maddelerin ışığı altında tetkik etmek lâzımdır.

Oy zarfları iki mühür taşır. İkinci mühür, sandık kurulu başkanınca seçim günü, seçmenlerin huzurunda, sandık başında basılır, oy verme gününde. Hususi maddesi var. Sandık kuruluna verilen mühür, muhafaza etmekle görevli olan ilçe seçim kurulu başkanı hâkim tarafından sandık kurulu başkanına verilir.

Mühürler muhafaza altındadır. Hangi mühürün hangi numaralı sandığa verildiği tutanakla tesbit edilir. Bu itibarla endişeyi mucip bir şey yoktur. Madde şu hali ile mükemmeldir. Aynen kabulümü istirham ediyorum.

BAŞKAN — Bu madde hakkında verilmiş takrirler vardır, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

100 ncü maddenin 3 ncü ve 6 ncü cümlelerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Hakkâri Temsilcisi

Sait Erding

3 ncü cümleye âit teklif :

Bu zarflar açılmadan paket yapılarak saklanır.

6 ncü cümleye âit teklif :

Bu ayrılan zarflar da açılmadan paket yapılarak saklanır.

Başkanlığa

100 maddenin;

1. 3 ncü fıkranın 2 ncü fıkrası olarak, 2 ncü fıkranın 3 ncü fıkrası olarak tadilini; ayrıca tasarıdaki 2 ncü fıkranın başına (Sandıktan çıkan) kelimesi yerine, (Bundan sonra), 3 ncü fıkranın başındaki, (Geriye kalan muteber) kelimelerinin yerine (Sandıktan çıkan), 4 ncü fıkranın; (Bundan sonra) kelimeleri yerine (Bu işlemlerden sonra) kelimelerinin eklenmesini arz ederim. Saygılarımla.

Sait Erding

Yüksek Başkanlığa

100 ncü maddedeki (Derhal yakılmak suretiyle imha edilir) kaydını çıkarılmasını ve (Mühürlenerek saklanır) cümlesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Ahmet Bilgin

T. Meclisi Başkanlığına

Her türlü yolsuzlukları önlemek bakımından sandık kurulu oy atma muamelesine başlamadan önce mevcut zarflar heyet üyeleri tarafından imzalanır, bu imzalı zarflar seçmene verilir, oyunu zarfa koyup sandığa atarken heyetin imzalarını taşıyan zarf olup olmadığına bakılır. Heyetin imzalarını taşımayan zarflar kabul edilmez. Şeklinin oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Emin Soysal

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Seçim Kanununun 100 ncü maddesine aşağıdaki hususun eklenmesi hakkındaki önergenin oya vaz'olunması hususunu saygılarımla dileirim.

Seçmenin sun'u taksini olmaksızın ve bir hususiyet arz etmeyen lekeyi ihtiva eden zarflardaki oy puslaları da nazarı itibara alınır.

İsmail Ulutaş

Başkanlığa

100 ncü maddenin 2 ncü fıkrasına (Metinde 3 ncü fıkrası) aşağıdaki fıkranın ilâvesini teklif ederim.

«Ancak fazla çıkan zarfların sayısı, o san-

lıkta oy verecek seçmen sayısına nazaran yüzde üçten fazla ise bu işlem yapılmaz.»

Nurettin Ardıçoğlu

BAŞKAN — Efendim, şimdi bu önergelerle aynı maddede bazı değişiklikler talebedilmektedir. Bunları aykırılık derecesine göre oylarınıza sunacağım.

(Emin Soysal'ın takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririni oylarınıza sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Nurettin Ardıçoğlu'nun takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririni oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Ahmet Bilgin'in takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririni oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Sait Erdinç'in ikinci takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, bu takririn ilk kısmı zaten kabul edilmiş bulunuyor. Bu itibarla bu kısmı oya koymuyorum. Diğer kalan kısmını oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Sait Erdinç'in birinci takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, takririni oylarınıza sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Efendim, yeni bir takrir var, okuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

Müzakere edilmekte bulunan 100 nci maddenin 2 nci fıkrasının baş kısmının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz.

Erol Dilek Turhan Feyzioğlu

Neemi Akçasu

Zarflar oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı, oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, bütün zarflar tek tek elden geçirilerek 79 ncu maddeye göre çift mühürlü olmıyan ve belli niteliğe uygun bulunmıyan zarflar ayrılır. Bunların düşülmesi fazlalığın giderilmesine yetmediği takdirde, kurul başkanı, kalan zarflar arasından, fazlayı karşılayacak sayıda zarfı gelişiğüzöl çekerek ayırır. Ayrılan zarfların sayısı tutanağa geçirilir ve bu zarflar açılmadan derhal vakılmak suretiyle yok edilir.

BAŞKAN — Komisyon bu takrire iştirak ediyor mu?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Aynen iştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Maddede değişiklik istiyor. Bu bakımdan, bir kere daha okutuyorum.

(Erol Dilek ve arkadaşlarının takririni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi dinlediniz.

FERDA GÜLEY — Önergenin komisyona verilmesi, maddenin buna göre tanzim edilmesi daha doğru olur.

BAŞKAN — Önerge dikkate alındığı takdirde, komisyona verebiliriz. Şimdi, bu önergenin dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Komisyon maddeyi geri istiyor mu?

KOMİSYON BAŞKANVEKİLİ HIFZI OĞUZ BEKATA — Maddeyi komisyona istiyoruz efendim.

BAŞKAN — Madde komisyona verilmiştir. Yeniden tanzim edildikten sonra oyunuza sunulacaktır.

Şimdi, 101 nci maddeye geçiyoruz.

Oyların sayımı ve dökümü

MADDE 101. — Oyların sayımı ve dökümü, aralıksız devam eder. Yapılacak itirazlar, işi durdurmaz.

BAŞKAN — Söz isteyen, buyurun Nalbantoğlu.

FAZIL NALBANTOĞLU — Efendim, maddenin ikinci cümlesinde, itirazlardan bahsediliyor. Tatbikatta kolaylığı sağlama bakımından itirazlar hakkında komisyonun açıklamada bulunmasını rica ediyorum. Muhtelif şekillerde itirazlarda bulunulabilir. Mümkünse izahını istirham ediyorum.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Oyların sayımı sırasında, işi geciktirmek için birtakım itirazlar olabilir. Sayımı zorlaştırıcı itirazlar yapılabilir. Her çeşit, işe mâni olucu itirazlar kastedilmiştir. Bu türlü itirazların sayım ve döküm işlerini durduramıyacaktır. Bunu belirtmek isterim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Hüseyin Ulusoy.

HÜSEYİN ULUSOY — Efendim, geçmiş seçimlerde âmme vicdanını en çok rahatsız eden husus tasnif esnasında oyların değiştirilip de-

ğiştirilmediğinden şüphe etmek olmuştur. Biz tatbikat icabı mensubolduğumuz parti üyeleri zararına öyle partililer, üyeler tesbit ettik ki, seçimden sonra, nasıl açık gözlülük ederek oyları değiştirdiklerini, eklediklerini övünerek anlatmışlar, söylemişlerdir.

Bendeniz bu hususta bir teklifte bulunacağım. Teklifim şudur :

Sandık başkanı, sandık kurulu üyelerine, üzerinde her hangi bir partinin ve adayın oy pusulasının bulunup bulunmadığını sorar ve varsa bunları alır yakar. Bu suretle oyların sayım ve dökümü aralıksız devam eder. Yapılacak itirazlar işi durdurmaz şeklinde maddenin kabulünü arz ve teklif ederim.

Takrir Yüksek Heyetinizindir, efendim.

BAŞKAN — Komisyon.

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, bu şekilde bir kaydın maddeye eklenmesini mahzurlu görmekteyiz. Üyelere, cebinizde oy var mı, yok mu diye sorulacak. Yok dense ve öbür taraftan bir ihbar olsa, hayır efendim, oy puslası falan üyenin üzerinde var, vardı, dense; var mı, yok mu tetkik, tahkik edilecek. Müşahitler var, adaylar var, buna imkân var mı? Cüret gösterecek, cebindeki oyları karıştıracak. Ya bu sırada, müşahitler tarafından, oy tasnifini gözliyen vatandaşlar tarafından görülürse, hakkındaki muameleyi bilmez mi? Bizce buna ihtiyaç yok efendim.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş olan takrirleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

101 nci maddenin şu şekilde kabulünü arz ve teklif ederim.

Hüseyin Ulusoy

«Sandık başkanı sandık kurulu üyelerinin üzerinde her hangi bir parti veya adayın oy pusulası bulunup bulunmadığını sorar. Varsa alır, yoksa bundan sonra oyların sayım ve dökümü aralıksız devam eder. Yapılacak itirazlar işi durdurmaz.»

T. C. Temsilciler Meclisi Başkanlığına

101 nci maddenin 2 cümlesindeki hüküm, genel bir kaide olarak esasen 120 nci maddede munderiç bulunduğundan sözü geçen 2 nci cümlenin 101 nci maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Tekin Çullu

BAŞKAN — Tekin Çullu'nun takririni tekrar okutup oyunuzun sunacağım.

(Tekin Çullu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmiyor. Bu takriri oyunuzun sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi Hüseyin Ulusoy'un takririni okutuyorum.

(Hüseyin Ulusoy'un takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. 101 nci maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Zarfların açılması

MADDE 102. — Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamazdan önce, kurul üyeleri arasında şu şekilde iş bölümü yapar :

- Varsa başka başka siyasî partilere bağlı iki üyeyi, döküm cetvellerini işlemek;
- Siyasî partiye bağlı bir üyeyi, zarfları sandıktan çıkarıp başkana vermek;
- Bir üyeyi de, dökümü yapılmış oy puslalarını torbaya koymak; işleri ile görevlendirir.

Görevli üye, sandıktan oy zarfını teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açar. İçinden çıkan oy puslasını herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Oy puslasının 105 ve 106 nci maddeler gereğince müteber olup olmaması, hesaba katılıp katılmaması hususunda tereddüdedilirse, bunlar cetvele dökümü yapılmadan, ayrılır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra, ayrılmış olan oy puslalarının müteber olup olmadıkları, hesaba katılıp katılmıyacakları hususu, kurulca karara bağlanarak tutanağa geçirilir ve müteber sayılanlarla hesaba katılmasına karar verilenler de cetvele işlenir.

Müteber sayılmıyan veya hesaba katılmıyan oy puslaları ayrıca paket yapılarak saklanır.

Oy puslası okundukça, cetvel kayıtcısı iki üyeden her biri önündeki cetvele gerekli işareti kaydeder.

Böylece, okunan ve sayım cetveline kaydedilen puslaları başkan diğer vazifeli üyeye verir, o da bunu torbaya atar.

Oy puslalarını kurulun diğer üyeleri ve parti müşahitleri görebilir. Aday ve parti müşahitlerine sayım masası başında yer verilir.

Ancak, parti müşahitleri üçten fazla ise, ha-

zır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde kur'a çekmek suretiyle sandık başında kalacak üç parti müşahidi tesbit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takibedebilecekleri bir yer ayrılır.

BAŞKAN — Söz istiyen?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Son fıkradaki «kur'a» nın yerine «adçekme» nin yazılmasını rica ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

FAZIL NALBANTOĞLU — Efendim, aleniyeti sağlama bakımından, sandığın boş olduğu gösterildiği gibi, tasnife başlamadan önce, bütün evrakın cetvellerin boş olduğunu, yazısız olduğunu orada hazır bulunanlara göstermek lâzımdır. Bunu temin için bir fıkra yazıp, (A) fıkrasından sonra, (B) fıkrası olarak buraya konması uygun olur kanaatindeyim. Komisyon ne der, bilmiyorum.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Takrir versin, bir şekil versin, düşünelim.

FAZIL NALBANTOĞLU — Bir takrir hazırlıyorum, efendim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen Yok. Bir takrir var, okutuyorum.

Temsileiler Meclisi Başkanlığına

102 nci maddenin (C) bendinde «Böylece, okunan ve sayım cetveline kaydedilen puslaları başkan diğer vazifeli üyeye verir» fıkrasındaki vazifeli tâbirinin evvelki maddelerde olduğuna göre «görevli» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Tekin Çullu

BAŞKAN — Buyurun komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Fazıl Beyin teklifini ayrı bir fıkra olarak yazmaya lüzum yok. «Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işlerine başlamadan önce,» dedikten sonra, şimdi okuyacağım, Fazıl Nalbantoğlu'nun teklifi yazılabilir. O da şudur :

«Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir», ibaresini ilâve edersek Fazıl Bey arkada-

şımızın izhar ettiği temenni yerine gelir ve mesele böylece halledilir.

BAŞKAN — «Vazifeli» yerine «görevli» tâbirini de kabul ediyor musunuz?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Evet efendim, o taktire de iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Tekin Çullu'nun taktirinin dikate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi son şekli ile okuyoruz efendim.

Zarfların açılması

MADDE 102. — Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir ve kurul üyeleri arasında şu şekilde iş bölümü yapar :

a) Varsa başka başka siyasi partilere bağlı iki üyeyi, döküm cetvellerini işlemek ;

b) Siyasi partiye bağlı bir üyeyi, zarfları sandıktan çıkarıp başkana vermek ;

c) Bir üyeyi de, dökümü yapılmış oy puslalarını torbaya koymak ;

İşleri ile görevlendirir.

Görevli üye, sandıktan oy zarfını teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açar. İçinden çıkan oy puslasını herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Oy puslasının 103 ncü ve 104 ncü maddeler gereğince muteber olup olmaması, hesaba katılıp katılmaması hususunda tereddüdedilirse, bunlar cetvele dökümü yapılmadan, ayrılır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra, ayrılmış olan oy puslalarının muteber olup olmadıkları, hesaba katılıp katılmıyacakları hususu, kurulca karara bağlanarak tutanağa geçirilir ve muteber sayılanlarla hesaba katılmasına karar verilenler de cetvele işlenir.

Muteber sayılmıyan veya hesaba katılmıyan oy puslaları ayrıca paket yapılarak saklanır.

Oy puslası okundukça, cetvel kayıtcısı iki üyeden her biri önündeki cetvele gerekli işareti kaydeder.

Böylece, okunan ve sayım cetveline kaydedilen puslaları başkan diğer görevli üyeye verir, o da bunu torbaya atar.

Oy puslalarını kurulun diğer üyeleri ve parti müşahitleri görebilir. Aday ve parti müşahitlerine sayım masası başında yer verilir.

Ancak, parti müşahitleri üçten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde adçekme suretiyle sandık başında kalacak üç parti müşahidi tesbit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takibedecekleri bir yer ayrılır.

BAŞKAN — Okunduğu şekilde maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy puslaları ile açılan zarflar sayısının denetimi

MADDE 103. — Oyların sayım ve dökümü bitince, torbaya atılmış olan oy puslalarının, sandıktan çıkan zarf sayısına uygunluğu kontrol edilir ve keyfiyet tutanağa geçirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok.

Bir önerge var, okuyoruz efendim.

Temsileiler Meclisi Başkanlığına

103 ncu maddedeki «kontrol edilir ve keyfiyet» cümlesinin evvelki maddelerde kullanıldığı gibi (denetlenir ve durum) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Tekin Çullu

BAŞKAN — Efendim, komisyonun bir mütalâası var mı?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, okunan bu takirri oya sunuyorum. Dikkate alanlar... Almayanlar... Takrir dikkate alınmıştır.

Maddeyi bu tashihli şekliyle okutup oya sunacağım.

Oy puslaları ile açılan zarflar sayısının denetimi

MADDE 103. — Oyların sayım ve dökümü bitince, torbaya atılmış olan oy puslalarının, sandıktan çıkan zarf sayısına uygunluğu denetlenir ve durum tutanağa geçirilir.

BAŞKAN — Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Oy puslasına yazılacak isim

MADDE 104. — Oy puslasında adayın ad ve soyadının bulunması lâzımdır. Şu kadar ki, sadece ad veya soyadının adayın kim olduğu tereddütsüz anlaşılmakta ise, oy muteber olur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Muteber olmayan zarf ve oy puslaları

MADDE 105. — Aşağıda yazılı oy puslaları muteber değildir :

1. Sandık kurulunca verilen tek biçim ve renkte çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bulunan oy puslaları,

2. Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan zarfa konulmuş oy puslaları,

3. İmzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan oy puslaları,

4. Hangi partiye veya bağımsız adaya aid olduğu belli olmayan oy puslaları,

5. Yukarıki bentler dışında kalan ve özel kanunlarla muteber sayılmayan oy puslaları,

Bir zarfta, partilere veya bağımsız adaylara ait birden fazla oy puslaları çıktığı takdirde, bu puslalardan hiçbirini muteber olmaz.

Aynı adları taşıyan pusladan birkaç tane çıkması halinde bunlar tek pusla sayılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Fazıl Nalbantoğlu, buyurunuz.

FAZIL NALBANTOĞLU — Efendim, bu maddenin 5 numaralı fıkrasından sonra gelen numaralı bir fıkrası var ki, orada; bir zarf içinde, aynı adaylara ait birkaç oy pusulası çıkarsa bunlar muteber olmayacak ve bir pusula sayılacak denmektedir. Burada bir vuzuha varmak için; birden fazla ayrı ayrı oy pusulası çıkarsa demek daha yerinde olacak. Buna komisyon iltihak etmezse bir önerge vereceğim.

BAŞKAN — Alişiroğlu.

OSMAN ALIŞIROĞLU — Muhterem arkadaşlarım; maddenin 4 ncu bendi yazılı olduğu şekilde kabul edildiği takdirde, el yazısı ile oy pusulası yapmak ve hele karma liste yapmak mümkün olmayacaktır. Çünkü, bende göre; oy pusulasının her hangi bir siyasi partiye aid olduğu sarahaten anlaşılacaktır.

Aziz arkadaşlarım, bu mesele, aleyhinde çok şey söylenmiş ve söylenecek olan bir meseledir.

Ayrıca, Milletvekilleri seçimi kanun tasarımasının 27 nci maddesinde de nazara alınmıştır. Bu madde üzerinde münakaşa ve müzakerelerin hangi istikamette tecelli edeceği şimdiden kestirilemez. Onun için diyorum ki, bu bendi buradan çıkaralım. Esasen bu beşinci bent kâfi gelecektir. Bu bentte deniyor ki, «Yukarıki

bentler dışında kalan ve özel kanunlarınca muteber sayılmıyan oy puslaları.» Bu bent kâfi gelecektir. Bunun için bir de önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Cevdet Aydın.

CEVDET AYDIN — Efendim, 105 nci maddenin üçüncü fıkrası üzerinde mâruzatta bulunacağım. Bu fıkranın yazılış tarzı, tatbikatta bâzı mahzur ve tereddütleri, itibasları doğurabilecek kabiliyettedir. Bu fıkra şöyle diyor : «İmzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan oy puslaları.»

Burada «seçmenin kim olduğunu belirten» ibaresi ve bunun yazılış tarzı, maddeye bağlı kalındığı zaman bâzı tereddütleri doğurabilecektir. Bu itibarla kanaatime göre maddenin, imzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işareti taşıyıcı oy puslası şeklinde; seçmenin kim olduğunu belirten (her hangi bir) kısmının tayyedilmesi lâzımdır. Bundan evvelki maddede seçmenin kimliğini belirten kısmını işaret etmiş ve tekrar seçmenin kimliğini belirtmeye lüzum yok. Oy puslası üzerindeki zait, iks işaretini taşıyan fakat seçmenin kim olduğunu belirtmiyen oy puslasının gayrimuteber addedilmesi lâzımdır.

SAHAP KİTAPÇI — Muhterem arkadaşlar, muteber zarf ve oy puslaları mevzuubahs olurken bir hususa temas etmek lüzumunu hissettim. Karma liste yapmak, el yazısıyla liste tanzim etmek suretiyle mevcut adaylardan oy puslası tanzim etmek kabildir. Yeni Seçim Kanunu ile yeni bir şey ortaya atmak zaruretini hissediyoruz. İyi karakterde olmıyan bâzı kimseler diğer bir adayın az oy almasını sağlamak, epeyce noksan oy almasını sağlamak için, oy nispliği kabul edilmiş olduğuna göre, yeni bir sisteme gidildiğine göre onun adaylığının, mebusluğunun düşmesini temin için kötü niyetle hareket etmesini önliyecek birtakım tedbirleri bu madde dolayısıyla dikkate almak ve bu oy puslalarının dahi kabule şayan olmadığımız vaz'etmek mecburiyetindeyiz. Meselâ falan bölgede 10 aded milletvekili seçilecekse ve bir vatandaş el yazısı ile karma bir liste yapmak ister ve bu listeye bir partinin birkaç adayı ile başka bir diğer partinin adayını da almak suretiyle liste tanzim ederse, mutlaka

o bölgenin mürettep mebus adedi kadar isim yazmaya mecbur olduğu hükmünü vaz'etmek ve bu suretle ahlâkî bir kaideyi ve yanlış yollara gitmek temayülünü önlemek bakımından bugün için bunun bir zaruret olduğuna inanmaktayım. Meselâ 10 mebus çıkacak bir yerde 2 isim yazmak suretiyle atılmış pek çok oy listeleri çıkabilir. Bu suretle kötü bir gayret içinde böyle listeler tanzim ederek zarfların içine koyup sandıkları doldurmak temayülünde olan insanlar olabilir. Ve hele nispi temsil esası kabul edilirse bu, küçümsenemeyecek kadar neticeye müessir bir yekûn tutabilir. Bu itibarla tasnife tâbi tutulmıyacak oy puslaları arasında, el yazısı ile yazılmış listeler muhakkak mürettep mebus adedi kadar ismi ihtiva etmesi lâzımgeldiğini belirten bir kaydın konulması gerektiği kanaatindeyim. Bir de tahrir takdim edeceğim, kabul buyurulursa müstakbel seçimin daha ahlâkî esaslar üzerine kurulması gayretlerinden bir kısmı daha tahakkuk ettirilmiş olacaktır. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar; 104 ncu maddenin beşinci bendinden sonra gelen kısmı, vuzuh bakımından, bendeniz eksik buluyorum. «Bir zarfta, partilere veya bağımsız adaylara ait birden fazla oy puslaları çıktığı takdirde bu puslalardan hiçbiri muteber olmaz.» denilmektedir.

Bendenize göre bir zarfta bağımsız adaylara ve parti adaylarına ait birden fazla oy puslası çıktığı takdirde demek icabeder. Yeter sayıda aday iştirak eden, seçime katılmış siyasi partinin, üç siyasi partinin, listesini seçim zarfına koymuş, hangi siyasi partiye rey vermek istediği, maksadı anlaşılmadığı için başka bir partiye, bir bağımsız adaya şeklinde değiştirilmesi uygun olur kanaatindeyim. Komisyon nedir bilmem.

Benden evvel konuşan arkadaşımızın işaret ettiği hususa da ilişmek lüzumunu hissettim. Şimdi muhterem arkadaşlarım, seçmene hiçkimsenin bu seçim çevresinin çıkaracağı sayıda aday yazmasını zorlamıya hakkı yoktur. Eğer bizim seçim sistemimiz temsil sistemi olacaksa, nispi temsil sistemini zamanı gelmeden, şimdiden kabul etmiş olursak o zaman bu beyan ha-

kikaten çok yerinde. Çünkü artık seçmenin adaylar üzerindeki seçme hakkı bitmiştir, artık seçmen partiyi seçecektir. Partilerde her seçim çevresinde, o seçim çevresinin çıkaracağı sayıda milletvekilliği adayını göstermek mecburiyetindedir. Şu halde el ile yazacak olursa o çevrenin çıkaracağı milletvekili sayısına yazması iktiza eder. Fakat henüz hangi seçim sisteminin tatbik edileceği malûm olmadığına göre hiçbir seçmenin illâ o yerin çıkaracağı milletvekili adedince isim yazmaya zorlamak hakikaten isabetli olmaz.

Muhterem arkadaşlar, bir de lüzum var mı bilmem, bendenize göre mefhumu muhalifinden istihracetmek mümkündür ya vüzuhan bakımından gerekli görürüm. Meselâ bir seçmen kapalı oy verme yerine konulmuş olan beyaz oy kâğıdına adayların adını yazarken okur - yazar derecesi muhteliftir, farklıdır, iyi okuma yazma bilen bir kimse ufak bir kâğıdın bir yanına 20 - 25 isim yazabileceği halde iyi bilmivenler ancak 4 - 5 isim yazabilecektir. Bu adam ikinci bir pusla alarak yazmak istediği diğer isimleri de oraya yazabilmelidir. Zarf içinden çıkan birden fazla oy puslalarının muteber olmaması için muhtelif partilere aidolması gerekir. Yani bu muteber olmama keyfiyeti muhtelif partilere aidolması ve adayların o seçim çevresi için çıkması lâzımgelen aday sayısından fazla olması kaydıyla mümkündür. Böyle bir şey olmadıkça meselâ bir bölgeden sekiz milletvekili çıkacaksa ve bir zarf içinden dörderden sekiz tane isim ihtiva etmek üzere iki pusla çıkarsa bunun muteber olması gerekir.

BAŞKAN — Söz komisyonundur.

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN — Muhterem arkadaşlar; 105 nci maddenin ikinci fıkrası 1950 seçim Kanunundaki fıkranın ta mamen aynıdır. Yeni bir şey yoktur. Bu itibarla puslanın hangi seçmen tarafından yazıldığını belli edecek şekilde mühür imza veya işaret taşıyan zarflar içindeki puslalar muteber olmayacaktır. Çünkü zarflar böyle bir işaret taşıyorsa zarf muteber sayılmıyacaktır, gayri-muteber hale gelecektir. Eski kanunda aynen mevcudolan bir fıkradır. Fazıl Bey arkadaşımızın ileri sürdükleri noktaya iştirak ediyoruz.

Bunun şöylece bir kelime ilâvesiyle hallinin mümkün olacağı kanaatindeyiz.

Bir zarfta parti veya bağımsız adaylara ait birden fazla (muhtelif) oy puslaları çıktığı takdirde buraya arz ettiğim gibi «muhtelif» kelimesinin ilâvesiyle mesele halledilmiş olur.

Alışiroğlu arkadaşımızın itiraz ettiği bir fıkra, her hangi bir seçim sistemi kastedilmemektedir. Sandıktan oy çıkıyor, görünüşü, partiye aidiyeti, ispat edecek mahiyette, belli değildir. Sonra bir bağımsız adaya da aidolduğu tesbit edilemiyor. Bu itibarla bu oy muteber değildir. Bu fıkradan kasdımız bundan ibarettir.

Sonra bir çevreden seçilecek milletvekili sayısı kadar aday ismi yazmak mecburiyetine Şahap Bey arkadaşımız işaret buyurdular. Bu, seçim sistemi ile ilgili bir husustur. Hangi seçim mevzuubahis ise onun özel kanununda derpiş edilmek gerekir. Meselâ Milletvekili Seçimi Kanunu geldiği zaman hakikaten bahsettikleri hususu düşünmek icabeder.

Başkaca cevaphıyacak bir nokta kalmadı zannediyorum.

CEVDET AYDIN — Üçüncü fıkrada (imzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan) deniyor. Seçmenin kim olduğunu belirten bir işareti aramaya lüzum yoktur. Her hangi bir işaret, meselâ bir (+) işareti konmuştur. Bu işaret seçmenin kim olduğunu belirtmiyor.

ŞEFİK İNAN (Devamla) — İkinci fıkrada «hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan zarfa konulmuş oy puslaları» denilmektedir. Burada her şeyi işaret, bu mânada işaret, telâfki etmek cihetine nasıl gideceğiz? Bu işaret seçmenin hüviyetini belirtecek mahiyette bir işaret olmalıdır. Buradaki hüküm 1950 Seçim Kanununundaki hükmün aynıdır. Her hangi alelâde bir işaretin bu mânada işaret sayılması doğru değildir. Böyle bir işaret makbul olmamalıdır.

ABDULLAH İPSİROĞLU (Yerinden) — Bir sual sormak istiyorum: Maddenin dördüncü bendine göre karma liste kabul edilecek midir edilmeyecek midir?

ŞEFİK İNAN — Efendim, bunun karma liste ile alakası yoktur. Bu, özel kanunlarında mevzuubahsedilecektir. Öyle bir liste çıkıyor ki bunda parti işareti var fakat böyle bir parti

yok. Hangi partiye veya kime aidolduğu meydana çıkmıyor. Bunu muteber saymaya tabiiyle imkân yoktur. Biz bu fikrayı bu maksatla bu şekilde yazmış bulunuyoruz.

BAŞKAN — Osman Alişiroğlu.

OSMAN ALİŞİROĞLU — Tatmin edildim, konuşmama lüzum kalmadı.

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşlar, Kitapçı ve Tunçel arkadaşlarımızla birlikte hazırladığımız bir takriri takdim ediyoruz: Kabulünü rica edeceğiz. Her seçim çevresi seçilecek sayıdan az aday ismi ihtiva eden puslaların muteber addedilmemesini rica ediyoruz. Burada belli bir seçim sistemi bahis konusu değildir. Nispi temsil milletvekili seçimlerinde, geniş bölgeci nispi çoğunluk sistemi Cumhuriyet Meclisi seçimlerinde mevzuubahsolacaktır. Binaenaleyh, bahis konusu ettiğimiz husus bütün seçimlerde mevzuubahistir. Madem ki burada seçimler, seçim sistemleri hattâ seçim mahalli nazara alınmadan temel hükümleri tedvin etmekteyiz. Milletvekilleri seçimi Cumhuriyet Meclisi seçimi, belediye seçimi, il genel meclisi seçimi, muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinde bahsettiğimiz hususun, bu seçimlerin her biriyle ilgili özel kanunlarda ayrı ayrı nazarı itibara alınmasına lüzum kalmaksızın temel hükümler meyanına ithal edilmesi gerekir. Bu hususta bir de takrir takdim ediyoruz.

Bu takrirden maksadımız, genel siyasi ah-lâka ve parti içi tesanüde aykırı ve seçimlerde, seçmen kütesinin iradesi dışındaki oyunlarla milli iradeyi tağşiş edici yollara başvurulmasını önlemektir. Bu husus, gerçi milletvekilleri ve Cumhuriyet Meclisi seçimleriyle ilgili kanunlarda nazara alınmıştır. Ancak, diğer seçimlerde ve sair seçim sistemlerinde de bahis konusu olduğundan, hakikî yeri şimdi görüştüğümüz kanundur.

Ayrıca, Osman Alişiroğlu arkadaşım, komisyonun biraz evvelki izahatıyla tatmin edildiklerini söylediler. Bendeniz, esasta kendilerine katılarak, komisyonun verdiği izahattan tatmin edilmediğimi arz ederim. Bir partiye aidolduğu belli olmayan oy puslaları ne demektir? Zira, karma liste nasıl olur? Türü şeklinde olur. Parti listesi alınır, bâzi isimler silinir, yerine bağımsız adayların veya başka partiden aday-

ların isimleri yazılır. Burada her hangi bir seçim sistemini evvelden kabul etmediğimizi düşünerek konuşuyorum. Binaenaleyh, puslanın hangi partiye aidolduğunu araştırmaya bendenizce lüzum yoktur. Maddenin şimdiki şeklinden şöyle bir netice çıkarmak da mümkündür: Ya muayyen bir partiye aidolan rey puslaları atılabilir veyahut sadece bağımsız adaylara ait puslalar atılabilir. Her halde, bu maddeye göre, bağımsızlar dışında karma liste yapmak mümkün olmayacaktır. Oysa ki belli bir seçim sistemi buna cevaz vermiyebilir; ama, bir diğer sistem bunu caiz sayabilir. Gerçekten, bu tasarıda hiçbir seçim sistemine göre hüküm sevk etmediğimize göre, bir parti listesinde yer alan bir adayın ismini silmek, veya silip başka bir partiden bir adayın veya bir bağımsız adayın ismini yazmak suretiyle karma liste yapılabilceği gibi bembeyaz bir kâğıt üzerine karma liste yapmak da mümkün olabilmelidir. Bu maddenin asıl maksadı, aidiyeti belli olmayan oy puslaları olduğuna göre, burada, kime oy verildiğinin anlaşılabilmesi şıkkı bahis konusudur. Bu sebeple, eğer maddeye, «aidiyeti belli olmayan» ibaresi konulursa, belki o zaman maksat daha iyi hâsıl olmuş olur.

BAŞKAN — Cevdet Aydın.

CEVDET AYDIN — Muhterem arkadaşlar, bu üçüncü fıkranın yazılış tarzını tatbikat bakımından çok mahzurlu gördük. Komisyon sözcüsü arkadaşımız, ikinci fikrayı izah etmiş bulunuyorlar. Üçüncü fıkra tatbikatta meselâ, şöyle bir şeye yol açabilir bâzi adaylar, seçmenin, oyunu kendilerine atırmak isterler ve bunun için de meselâ oy pusulasının üzerine bir parmak işareti koydurmak isterler. Fakat bu cihet seçmenin kim olduğunu göstermiyor. Bu oy pusulasının muallal addedilmesi lâzımdır.

İmza, mühür veya işaret taşıyan oy pusulası, komisyon sözcüsü ifade ettiği şekilde belirten kelimesi iltibasa mahal verebilir. Belirten kelimesi bir şey ifade etmez. Kasıtlı işaretlenmiş oy pusulasını işaretlenmiş olarak kabul etmek lâzımdır. Bu hususta bir takrir takdim ediyorum. Kabulü Yüksek Heyetinize aittir.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Komisyon sözcüsünün verdiği cevaplar, bendenizin de ilistiğim hususlara cevap teşkil etmektedir. Fakat bir zarfta

partilere, bağımsız adaylara ait birden fazla muhtelif pusula çıktığı takdirde muteber olabilir, muhtelif kelimesinin ilâvesi ile maksat hâsıl olur buyurdular. Bu hususta söz almış bulunan Fazıl Nalbantoğlu arkadaşım da bununla tatmin edileceğini ifade ettiler. Bendenize göre bu da tatminkâr değildir. Niçin tatminkâr değildir? Farzedelim ki, Ankara'da 10 tane milletvekili çıkacak, Ankara'dan siyasî partilerden gayrı olarak 10 tane de bağımsız aday milletvekilliğine adaylığını koymuştur. (X) adlı seçmen hiçbir siyasî partinin listesine iltifat etmemiş, bağımsız adaylardan 4 tanesinin listesini almış, zarf içine koymuş sandığa atmıştır. Şimdi maddeye (muhtelif) kelimesinin ilâvesi suretiyle aynen kabul edilirse o seçmenin koyduğu 4 bağımsız adaya ait listelerin kabul edilmemesi neticesine varılır. Halbuki seçmen Ankara'daki 10 milletvekili kadar adayı seçebilme hakkını haizdir. Şimdi demektir ki, ey seçmen sen tek bir pusula koyarsın, 10 isim yaz veya bir parti listesini tercih et, yoksa bağımsızlardan bir tane liste koyarsın demektir bu. Böyle tahdidolur mu? Böyle bir tahdidolamıyacağı için bendeniz (Muhtelif) kelimesinin eklenmesini tatmin eder yeterlikte görmüyorum. Onun için nâçizane olarak şöyle bir şey kaleme aldım, bilmiyorum kulağa hoş gelir ve maksadı temin eder mi? Maddenin beşinci bendinden sonraki kısım «bir zarfta, partilere veya bağımsız adaylara ait birden fazla oy puslaları çıktığı takdirde, bu puslalardan hiçbiri muteber olmaz» denilmektedir. Halbuki «bir zarftan başka başka partilere, partili ve bağımsız adaylara veya aday sayısını aşan bağımsız adaylara ait oy puslaları çıktığı takdirde bu puslalardan hiçbiri muteber olmaz» ibaresi konulursa daha iyi olacaktır. Bunun bu şekilde tadilini rica ediyorum.

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Oy puslalarının istimalinde ve muteberiyetinin temininde tek bir puslanın kullanılması zarurîdir. Meselâ üç ayrı partinin listelerinin muayyen bir isminden sonra kesilip bir araya getirilerek bir zarfa konulduğunu düşünelim. Bunlar birbirini itmam etmiş olan listeler değildir. Doğrudan doğruya muhtelif

partilere aidolan isimlerin bir araya getirilmemesinden ibarettir. Eğer vatandaş 10 kişiye oyunu vermek istiyorsa zahmet edip bu isimleri yazsın. Aynı ayrı puslalar kullanırsa bu muteber olamaz. Ne kadar aday varsa hepsinin yazılması mükellefiyetini vatandaşa tahmil etmek yerinde olur. Bu her seçimin arz ettiği hususiyete bağlıdır. Kabul edilecek sisteme bağlıdır. Bu itibarla Temel Kanun nizamını kabul ettikten sonra hususî kanuna mutlaka tam liste yazma mecburiyeti girecek. İki kanun arasında bir tearuz olacaktır. Mümkündür. Usul Kanunlarına bırakılacak hükümlerle iltibasa meydan verilmeyecek umumî kaideler getirmeye çalışalım.

Listede beş aday vardır, bunlardan ikisini beğenmiyor, beğenmediği bu adaylara da rey vermeye zorlanacak.

Kırca arkadaşımızın misalinin aksi bir misal olabilir. Farzedelim iks işaretli parti yıldı, Millet Partisi de ay işaretini taşır. Yıldı işaretli parti listesine ay işaretini ilâve etmek suretiyle okunamıyacak isimleri yazması halinde bunun muteber, ademimuteberiyeti hakkında haddede sarahat olması lâzımdır. Kime aidiyeti belli olmıyan oy puslası hakkında bir hüküm ifade etmektedir. Bunun haricinde Seçim Kanunu der ki, karma liste yapılamaz. Yapılamaz derse bu hüküm de kendiliğinden kalkar. (Kaldırsak ne mahzur var, sesleri) Her seçim için ayrı ayrı hüküm ihtiyarı, şu şöyle olacak bu böyle olacak diye... Böyle liste mutasavver midir, değil midir? Mutasavverdir. Onun için bu şekilde bir liste muteber olmadığını ifade etmektedir, hiçbir sistemle alâkası yoktur.

BAŞKAN — Madde, üzerinde yapılan uzun konuşmalar sonunda olgun bir hale geldi. 7 tane de taktırir vardır. Vakit de gelmiş bulunuyor. Tensip buyurursanız taktırirleri reylerinize arz edeyim, sonra tatil yaparız. (Muvafık, sesleri) Taktırirleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

105 nci maddenin 4 ncu bendinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Osman Alişiroğlu

Sayın Başkanlığa

105 neî maddenin 4 neü fıkrasının maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feyyaz Köksal Orhan Köprülü

Yüksek Başkanlığa

105 neî maddenin 2 ve 3 neü fıkraları yekdiğerinin tekrarı mahiyetinde olduğu için iki fıkradan birinin ve tercihan 3 neü fıkranın maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Orhan Köprülü İbrahim Öktem

Yüksek Başkanlığa

105 neî maddenin 3 neü fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim.

Cevdet Aydın

3 fıkra : İmzalı veya mühürlü veya belirli bir işaret taşıyan oy puslaları,

Yüksek Başkanlığa

105 neî maddenin 4 neü bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«4. ihtiva ettikleri isimlerden hiçbir sandık kurulunca okunamıyan oy puslaları»

Alp Kuran

Yüksek Başkanlığa

105 neî maddeye aşağıdaki bendin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Bedrettin Tuncel Coşkun Kırcı

Şahap Kitapeç

«Her seçim çevresi için seçilmesi gereken adaydan az aday adını ihtiva eden puslalar.»

Yüksek Başkanlığa

Maddenin 5 neî bendinden sonraki kısmın bir zarfta, başka başka partilere, parti ve bağımsız adaylara ve aday sayısını aşan bağımsız adaylara ait oy puslaları çıktığı takdirde, bu puslalardan hiçbirisi muteber olmaz. Şeklinde kabulünü arz ve teklif ederim.

Üye

Hızır Cengiz

(Feyyaz Köksal ve Orhan Köprülü ile Orhan Köprülü ve İbrahim Öktem'in tavrileri tekrar okundu.)

BAŞKAN — En aykırı teklif fıkranın çıkarılması mahiyetindedir. İki tavrir de aynı mahiyettedir. Bunu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Cevdet Aydın'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Alp Kuran'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Şahap Kitapeç'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Hızır Cengiz'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavriri yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

105 neî maddeyi (Muhtelif) kelimesinin ilâvesiyle tashih edilmiş şekli ile tekrar okutuyorum.

Muteber olmıyan zarf ve oy puslaları

MADDE 105. — Aşağıda yazılı oy puslaları muteber değildir :

1. Sandık kurulunca verilen tek biçim ve renkte çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bulunan oy puslaları,

2. Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan zarfa konulmuş oy puslaları,

3. İmzalı veya mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belirten her hangi bir işaret taşıyan oy puslaları,

4. Hangi partiye veya bağımsız adaya aid olduğu belli olmıyan oy puslaları,

5. Yukarıki bentler dışında kalan ve özel kanunlarınca muteber sayılmıyan oy puslaları,

Bir zarfta, partilere veya bağımsız adaylara ait birden fazla muhtelif oy puslaları çıktığı takdirde, bu puslalardan hiçbirisi muteber olmaz.

Aynı adları taşıyan pusladan birkaç tane çıkması halinde bunlar tek pusla sayılır.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 105 neî madde bu şekilde kabul edilmiştir.

Bugün saat 15 te toplanmak üzere Oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 13,10

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Lûtfi Akadlı

KÂTIPLER : Oktay Ekşi, Coşkun Alev

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki kanun tasarısının 106 nci maddesine gelmiştik, maddeyi okutuyorum.

Hesaba katılan ve katılmıyan oy puslaları

MADDE 106. — Kullanılmış oylardan hangilerinin hesaba katılıp katılmıyacağı her seçimi düzenliyen özel kanunlarındaki hükümlere göre tâyin olunur.

BAŞKAN — Mütalâa var mı?

HİKMET KÜMBETLİOĞLU — Bir redaksiyon hatası olacak, (Hesaba katılıp katılmıyacağı) değil, (Katılacağı veya katılmıyacağı) olması lâzımdır.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Madde aynı şeyi ifade ediyor.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sayımın ilânı ve sonuçların tutanağa geçirilmesi

MADDE 107. — Oyların sayımı ve sayım cetvellerine sonuçların geçirilmesi biter bitmez, sandık kurulu başkanı bu sonuçları, yüksek sesle ilân eder. Bundan sonra :

1. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
2. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanlar önünde açıldığı saat ve dakika; sayet sandık on yediden sonra açılmışsa bunun sebebi,
3. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
4. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
5. Sandıktan çıkan zarf sayısı, 100 neü maddeye göre yakılarak yok edilen zarfların sayısı,
6. Muteber tutulan ve hesaba katılan oy puslalarının sayısı,
7. Oy puslalarından kaç tanesinin hangi sebepten ötürü muteber tutulmamış veya hesaba katılmamış olduğu,
8. İtiraz edilmiş veya ihtilâflı görülmüş fa-

kat. muteber sayılarak hesaba katılmış oy puslalarının sayısı,

9. Her partinin ve bağımsız adayların almış oldukları oy puslası toplamları, (Rakam ve yazı ile)

10. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilân edildiği.

11. Oy vermede kanuna aykırılık bulunduğu hususundaki ihbar ve şikâyetlerin ve bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları;

Basılı tutanak kâğıdına geçirilir ve altı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

OSMAN ALİŞİROĞLU — İkinci bentte, sandık 17 den sonra açılmış ise bunun sebebi, deniyor. Evvelce konulan bir fıkra ile sandığın saat 17 den sonra açılacağı kabul edilmiştir. Yani 17 den evvel açılmıyacaktır. Binaenaleyh, burası fazladır.

İkineisi, 105 nci maddenin 4 ncü bendi üzerinde durmamamızın yerinde olduğu şimdi anlaşılıyor. Komisyon diyor ki; (Her partinin ve bağımsız adayların almış oldukları oy puslası toplamı) burada karma liste yok. Sadece partilerin liste olarak aldıkları sayı, bağımsız adayların liste olarak aldıkları oy hesaba katılmıyor demektir. Bu mevzuda komisyonu izahata davet ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, kaide olarak sandık 17.00 de açılacak. Fakat orada bulunup da sıra bekleyenlerin oy vermesi bir saat sürerse 18,30 da açılmışsa bu keyfiyetin bir tutanakla tesbit edilmesi lâzımdır.

Sonra 9 numaralı bentteki ifadenin «her partinin ve bağımsız adayların almış oldukları oy sayısı toplamları, (Ram ve yazı ile)» şeklinde düzeltilmesi icabetmektedir.

Keza beşinci bendde «... yakılarak yok edilen» kelimelerinden sonra «ve saklanan» kelimelerinin ilâvesi gerekiyor.

Bu düzeltmelerin yapılmasını arz ederiz.

BAŞKAN — Sait Erding.

SAİT ERDİNÇ — Muhterem arkadaşlar; bendenizin temas etmek istediğim hususlara Alişiroğlu arkadaşımız temas ettiler. Komisyon da bu hususta açıklamada bulundu. Yalnız izahat tatminkâr değildir.

Şimdi maddenin 9 neu fıkraki (oy puslası) oy sayısı olacaktır.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Sözcü) — Ö şekilde tashih ettik.

SAİT ERDİNÇ — Böyle olunca mesele kalmamıştır.

BAŞKAN — Maddeyi komisyonun yaptığı tâdil şekli ile kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tutanağın asılması

MADDE 108 — Partilerin ve bağımsız adayların adları ve kazandıkları oy puslaları sayısı ile, muteber ve hesaba katılan oy puslaları toplamını gösteren sandık kurulu başkan ve üyelerince imzalı bir cetvel, sandık kurulu başkanı tarafından, sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu cetvel bir hafta süre ile olduğu yerde asılı kalır.

Bu cetvellerin onaylı birer örneğinin derhal siyasî partilerin ve isterlerse bağımsız adayların müşahitlerine verilmesi gerekir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?...

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Partilerin adaylarının ve bağımsız adaylarının adları ve kazandıkları oy sayı ve oy puslası sayı olması lâzımdır. Bu mânâda maddenin tezekkür buyrulmasını rica ediyoruz. (Olmadı sesleri) «partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların adları, kazandıkları oy sayısı ve oy puslası sayısı» Çünkü bir seçim sandık bölgesinde hakikaten kaç oy puslası kullanıldığını tesbit etmek lâzımdır.

BAŞKAN — Maddeyi, komisyonun teklifi veçhile tashih edilmiş şekliyle okutuyorum.

Tutanağın asılması

MADDE 108. — Partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların adları ve kazandıkları oy puslaları sayısı ve oy puslaları sayısı ile, muteber ve hesaba katılan oy puslaları toplamını gösteren sandık kurulu başkan ve üyelerince imzalı bir cetvel, sandık kurulu başkanı tarafından, san-

dık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu cetvel bir hafta süre ile olduğu yerde asılı kalır.

Bu cetvellerin onaylı birer örneğinin derhal siyasî partilerin ve isterlerse bağımsız adayların müşahitlerine verilmesi gerekir.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen yoktur. Maddeyi bu şekilde yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sayımaya ilişkin evrak ve belgelerin teslimi

MADDE 109. — Hesaba katılan ve muteber sayılan oy puslaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı, kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmıyan, muteber sayılmıyan veya itiraza uğrıyan oy puslaları, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlenmiş ve başkan ve üyeler tarafından imzalanmış bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve kur'a ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslim olunur.

Kurulun diğer üyeleri ile, müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.

İlçe seçim kurulu, bu torbayı getiren üyeler önünde açarak içindekiler hakkında müfredatlı üç nüshadan ibaret bir tutanak düzenler. Bu tutanağın altı, torbayı teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imza edilir. Bu tutanağın bir nüshası ilçe seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır. Bir nüshası da sandık kurulu başkanına verilir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Madde hakkında mâruzatımız var.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, 109 neu maddenin aldığı son şekil üzerine, maddenin üçüncü satırındaki (itiraza uğrayan oy puslaları) ndan sonra (ve hesaba katılmıyan zarflar) ın ilâvesi lâzım gelmektedir. Bunların da ilçe seçim kuruluna teslimi gerekir. Maddenin bu şekilde tashih edilmesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin birinci fıkrasını, talep veçhile tashih edilmiş şeklini okutuyorum :

Sayımaya ilişkin evrak ve belgelerin teslimi

MADDE 109. — Hesaba katılan ve muteber

sayılan oy puslaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı, kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, muteber sayılmayan veya itiraza uğrıyan oy puslaları ve hesaba katılmayan zarflar tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlenmiş ve başkan ve üyeler tarafından imzalanmış bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve adçekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslim olunur.

MEHMET ÖZBAY — Muhterem arkadaşlar, birinci fıkrayı dinlediniz. İkinci fıkrada da (kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler) denmektedir. Yani torbaların ilçe seçim kuruluna götürülmesi için sandık başkanı ve kur'a ile seçilecek iki kişi behemehal gidecekler, diğerleri de isterlerse ve taşıtta yer varsa gidecekler.

Aziz arkadaşlarım, daha evvel tathikatta yer yer aksaklıklar olmuştur. Ve vatandaşlar arasında heyecanlı sahnelere sebeb olmuştur. Sandık başkanına bir vasıta tahsis edilmiştir. Her hangi bir partinin müşahidi hattâ üyesi olan bazı arkadaşlar da o vasıta ile gitmek istiyorlar. Vasıtada yer olmadığı için veya kendisine aid olmadığından bu arkadaşlar götürülmüyor.

Bu sebeplere binaen maddedeki, «taşıtta yer varsa» ibaresinin çıkarılması icabetmektedir. Üç kişi vazifeli kılınmışsa daha fazla insan alabileceği bir vasıtaya üye ve müşahitlerin de binbilmesi gerekir. İsterlerse bu şahıslar da behemehal bu taşıtla ilçe seçim kuruluna gelebilirler. Komisyonun bu husustaki noktalarını öğrenmek isterim.

BAŞKAN — Söz komisyonundur, efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, 5545 sayılı Kanununun 115 nci maddesinin birinci fıkrasının sonlarına doğru... (Sandık kurulu başkanı ve istiyen kurul üyeleri tarafından götürülüp teslim olunur.) denilmektedir. Yani üyenin başkana refakati ihtiyari idi. Şimdi ise iki üyenin iştiraki mecburi kılınmıştır. Torbayı bu iki üye beraber götürmeye mecburdur. Böylece elbette ki, vasıtaya bineceklerdir. Onlara vasıtaya illâ binecek diye hak tanındığında torbaları koyacak yer kalmıyacaktır.

Fakat diğerleri için vasıtanın kendileri tarafından sağlanmasını koyduk, isterlerse başkan ve iki üye ile birlikte, vasıtayı kendileri sağlamak suretiyle giderler.

BAŞKAN — Buradaki (kur'a) ad çekme olacak değil mi?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Evet.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

V. Bölüm

Seçim sonrası işleri

I. Kesim

İlçelerde seçim sonuçlarının toplanması

Sonuçların birleştirilmesi

MADDE 110. — İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işleri sırasında siyasî partiler aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri beşten fazla olursa, kur'a çekilerek adı ilk çıkanlardan beşi bu işlemleri takibetmek üzere kalabilirler. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, tasnif ve birleştirme işlerini yakından takibedebilecekleri bir yer ayrılır. Tasnif ve birleştirme bu suretle açık olarak yapılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen evrakı, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve sandık tutanaklarını birleştirmeye devam eder.

En son sandık tutanağı geldikten sonra, ilçe dâhilindeki bütün sandık tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak bunun sonucu bir tutanakla tesbit edilir. Bağımsız adayların aldıkları oylar da sırasına göre bu tutanağa geçirilir.

Partilerle bağımsız adayların aldıkları oylardan itiraz edilmeksizin muteber olan ve hesaba katılan oy puslalarıyla, itiraz edilmemişken muteber sayılan ve hesaba katılan oy puslalarının sayısı toplanarak o ilçe dâhilinde muteber oy puslaları toplamı da tutanağa geçirilir.

İlçe seçim kurulunda hazırlanan bu tutanaklardan bir nüshası ilçe seçim kurulu başkanı ve en az iki üye tarafından ilçe seçim kuruluna götürülür.

Müfredatlı olarak her sandık tutanağında partilerin ve bağımsız adayların aldıkları oy

miktarını ve muteber oy puslaları toplamını gösteren bu tutanağın birer sureti onaylı olarak siyasi partilere ve isterlerse bağımsız adaylar müşahitlerine derhal verilir.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilân edilir ve bir sureti ilçe seçim kurulu başkanı tarafından ilçe seçim kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

84, 85 ve 86 nci maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, ilçe seçim kurulu başkanları da sayım, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Kurutluoğlu, buyurun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, maddenin 10 neu satırında (... bir tutanakla tesbit edilir.) den sonra (Partiler ve adaylarının ve bağımsız adayların) kelimeleri ilâve edilecek.

Yine 12 nci satırın başına (Partiler ve adaylarının) kelimeleri ilâve edilecektir. Böylece (Partiler ve adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları...) şeklinde olacaktır.

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Birleştirilmek kelimesinden ne kastediliyor?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Her sandıktan gelen sandık tutanaklarının ilçe seçim kurulunca birleştirilmesinin gerekçesini ifade ediyor, efendim. Başka bir mânası yoktur.

Buradaki (kur'a) kelimesini de (ad çekme) olarak değiştiriyoruz.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?..

EMİN SOYSAL — Efendim, komisyon, tasarıda yapılmış olan tashihleri evvelce yapmış ve hazırlamış olması lâzımdır, zaman kaybetmeme bakımından, evvelce hazırlayıp Riyasete vermesi lâzımdır. Bu bir.

İkincisi; 109 neu maddede kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler, deniyor. İlçeden ile giderken bu kayıt yoktur. Burada niçin yoktur? Bu hükmün buraya da konması lâzımdır. Sandık kurullarının olduğu yerlerden, ilçe merkezlerine giderken, tutanakların emniyeti nasıl düşünülmüşse, ilçelerden illere giderken de bu emniyeti düşünmek ve temin etmek lâzımdır.

Geçmiş tecrübeler bunu icabettirmektedir. Bu hususta komisyonun izahatını rica edeceğim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Emin Soysal Beye teşekkür ederim. Bize bir vazifeyi hatırlattılar. Fakat maddenin buradaki istibahından dolayı kısa olması için yaptık. Aksi halde daha uzayıp gidecekti.

İkinci hususa gelinece: Eski kanuna göre bu tutanakları ilçe seçim kurulu «göndesirdi». O sistemde götürmek, düşünülmemişti. Biz bu sistemi değiştirdik. Tutanakları ile, ilçe seçim kurulundan iki kişi götürecektir. Bunlardan biri hâkim olacaktır. Bundan başka ne gibi bir emniyet aranır bilmiyorum. Önceki kanunda, «gönderir» tâbiri vardı. Şimdi, bizzat götürecektir.

BAŞKAN — Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Muhterem Kurutluoğlu Bey hatırlarlar ki, Kaman'da 1951 ara seçiminde bu mesele üzerinden, neler cereyan etti. Götürenin hâkim olması emniyet bakımından hiçbir şey sağlamaz. Yanında behemehal müşahitlerin bulunmasında fayda vardır. Arkadaşlar lütfetsinler, seçimi emniyetli bir yolda yürütmemiz daha yerinde olur.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlarım, 110 neu maddede «İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işleri sırasında siyasi partiler aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri istedikleri takdirde hazır bulunurlar» dendiikten sonra «Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri beşten fazla olursa, kur'a çekilerek adı ilk çıkanlardan beşi bu işlemleri takibetmek üzere kalabilirler» demektedir. Şu yazılış ve ifadeye göre, adaylar da kur'a girecek mânası çıkar. Halbuki burada «ve» kelimesinin bulunmasına lüzum yoktur. «Hazır bulunan bağımsız aday müşahitleri» demek lâzımgelir. Elbette ki aday kur'a girmez. Orada bulunabilir. Bendeniz bunu böyle anlıyorum.

İkinci bir nokta daha var. Ehemmiyetli olmamakla beraber düzeltilmesi lâzımgelen bir nokta vardır. Tasarıda, maddenin başında «Sonuçların birleştirilmesi» diye yazılan başlık.

vardır. Buradaki «sonuçların» kelimesindeki «Ş» harfi «Ç» olacaktır, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı? Yok.

Bir teklif yoktur. Maddeyi son şekliyle okuyorum.

Beşinci Bölüm Seçim sonrası işleri

Birinci Kesim

İlçelerde seçim sonuçlarının toplanması Sonuçların birleştirilmesi

MADDE 108. — İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında siyasî partiler aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri beşten fazla olursa ad çekilerek adı ilk çıkanlardan beşi bu işlemleri takibetmek üzere kalabilirler. Bu işlemlerde hazır bulunanlara tasnif ve birleştirme işlerini yakından takibedebilecekleri bir yer ayrılır. Tasnif ve birleştirme bu suretle açık olarak yapılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen evrakı, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve sandık tutanaklarını birleştirmeye devam eder.

En son sandık tutanağı geldikten sonra, İlçe dâhilindeki bütün sandık tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak bunun sonucu bir tutanakla tesbit edilir. Partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları oylar da sırasına göre bu tutanağa geçirilir.

Partiler ve adayları ile bağımsız adayların aldıkları oylardan itiraz edilmeksizin müteber olan ve hesaba katılan oy puslalarıyla, itiraz edilmişken müteber sayılan ve hesaba katılan oy puslalarının sayısı toplanarak o İlçe dâhilinde müteber oy puslaları toplamı da tutanağa geçirilir.

İlçe seçim kurulunda hazırlanan bu tutanaklardan bir nüshası İlçe seçim kurulu başkanı ve en az iki üye tarafından İlçe seçim kuruluna götürülür.

Müfredathı olarak her sandık tutanağında partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları oy miktarını ve müteber oy puslaları

toplamını gösteren bu tutanağın birer sureti onaylı olarak siyasî partilere ve isterlerse bağımsız adaylar müşahitlerine derhal verilir.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilân edilir ve bir sureti İlçe seçim kurulu başkanı tarafından İlçe seçim kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

82 nci, 83 ncu ve 84 ncu maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, İlçe seçim kurulu başkanları da sayım, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

BAŞKAN — Maddeyi yeni şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 110 ncu madde kabul edilmiştir.

İkinci Kesim

İl Seçim Kurulunda birleştirme

İl seçim tutanakları

MADDE 111. — İl seçim kurulları, seçimle ilgili kanunların tutanak düzenlemeyi kendilerine görev olarak verdiği hallerde, İlçe seçim kurullarından gönderilen seçim tutanaklarını birleştirerek İlçe seçim tutanaklarını düzenler.

Birleştirme neticesini gösteren tutanağın münderecatı hazır bulunanlara ilân edilir, bir sureti İlçe seçim kurulu başkanı tarafından İlçe Seçim Kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

84, 85 ve 86 nci maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, İlçe seçim kurulu başkanları da sayım, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.

Bir takrir var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

111 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki «neticesini» ve «münderecatı» kelimelerinin 110 ncu maddenin 7 nci fıkrasındaki ifadelerle uygun olarak «sonucunu» ve «içindekiler» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Adnan Başer

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Hayır efendim. Teklife iltihak ediyorum.

BAŞKAN — Takririn nazarı itibara alınması hususunu oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bu şekliyle tekrar okuyoruz :

İkinci Kesim

İl Seçim Kurulunda Birleştirme

İl seçim tutanakları

MADDE 111. — İl seçim kurulları, seçimde ilgili kanunların tutanak düzenlemeyi kendilerine görev olarak verdiği hallerde, ilçe seçim kurullarından gönderilen seçim tutanaklarını birleştirerek il seçim tutanaklarını düzenler.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilân edilir, bir sureti İl Seçim Kurulu Başkanı tarafından İl Seçim Kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kahr.

82 neî, 83 neü ve 84 neü maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, İl Seçim Kurulu başkanları da sayın, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Altıncı Bölüm

İtirazlar ve şikâyetler

Birinci Kesim

Genel Hükümler

Kimlerin itiraz edebileceği

MADDE 112. — Bu kanunda gösterilen kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmıyan kararlarına karşı, seçmen yeterliğine sahip yurttaşlar, siyasî partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin başkanları veya vekilleri, müşahitler, adaylar ve milletvekilleri itiraz edebilirler.

BAŞKAN — Buyurun Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim bu fasılda iki nokta üzerinde durmak faydalı olacaktır :

Birincisi, 111 neî maddeye kadar olan kısmın dil ve terimleri ile 112 neî maddeden sonraki kısmın dil ve terimleri birbirine uymamaktadır. Biz, dil ve terim birliği olmıyan 57 madde tesbit ettik. Bunlarda değişiklik yapılması lâzımdır. Her biri için konuşulur, müzakere edilirse

müzakereler uzıyacaktır. Biz komisyonda Sayın Necip Bilge Beyefendi ile birlikte tasarıda terim birliğini sağlamak için çalışmıştık. Son kısmı son gün geldi matbaadan, düzeltmek imkânını bulmadık. İlgili kısım üzerinde çalışarak terim birliğini sağlıyan bir metin tanzim etmiş bulunuyorum. Komisyonun incelemesi için Yüksek Riyasete takdim ediyorum. Bu metin üzerinde müzakere yaparsak 5 - 6 saatlik bir zaman tasarruf etmiş oluruz. Yüksek Heyet bu fikre bilmem iştirak eder mi?

İkincisi, doğrudan doğruya bu bölüm üzerinde biraz durmak lâzımdır. İtiraz ve şikâyetlerin seçim işlerinde taşıdığı önem yüksek mahlûmlarıdır. 1957 seçiminde Beyoğlu İlçe Başkanı Sayın Resit Ülker bizi davet etmiş ve seçim itirazlarının tesbitinde bendeniz de çalışmıştım. İtirazların yapılış ve süreleri bakımından 1950 Kanunundaki boşluklarıyla yakından karşı karşıya geldik. Bu bakımdan kanunun en önemli kısımlarından birisini huzurunuzdaki 6 neî bölüm teşkil etmektedir. 1950 Kanununda huzurunuzdaki tasarıdan farklı olarak, şikâyet ve itirazlar, her ikisi ayrı bir kavramı ifade edilen terimler olarak kullanılmış idi. Halbuki şimdi komisyon şikâyeti ayrı bir kavram, itirazı ayrı bir kavram olarak tesbit etmiştir. Filvaki, şikâyetin tarifinde, neler yapılacaktır, hususu 118 neî maddede belirtilmiştir. Buna göre, şikâyet mahiyet itibariyle şudur : Bir seçim kurulunun yahut başkanının aldığı tedbir veya karar hakkında yine aynı mercie başvurulmasıdır. Şikâyetten bir netice alınmadığı takdirde, itiraz yoluna başvurmak yolu açıktır. Binaenaleyh, bu bölümün tanziminde, evvelâ şikâyetin incelenmesi, ondan sonra itiraza mütaallik hükümlerin yer alması icabetmektedir. Bundan başka kanaatince, bu bölümdeki maddelerde sıraları da kanun tekniğine uygun düşmemiştir.

1950 Seçim Kanununda, itirazlar icabeden yerlere serpiştirilmiş bulunuyordu. Halbuki, komisyon tasarımı hazırlarken, bütün itirazlar tek bir bölümde toplansın, diye düşünmüştür. Fakat, bu karara ve niyete rağmen, muhtelif itirazlar çeşitli kesimlere dağılmış bulunmaktadır. Bu bakımdan ayrımda bir değişiklik yapmak icabetmektedir.

6 neî bölümün, 1 neî kesimi Genel Hüküm-

ler başlığını taşımaktadır. Önce bölüm başlığında, sonra şikâyetler zikredilmelidir. Sonra, tasarıda, bir takdim tehir yapmak lâzımdır. Önce şikâyetler Genel Hükümlerde hem şikâyetlere, hem de itirazlara ait hükümlerin bulunması lâzımken sadece itirazlara yer verilmiştir. Ayrıca, Genel Hükümlerde yer alması lâzım gelen birtakım hükümler, meselâ 120 nci madde II nci kesimde yani şikâyetler faslında yer almıştır. Bu da bir tasnif hatasıdır.

Yine kanun tekniği bakımından noksan olan bir husus da şudur : Şimdiye kadar tasarıda daima kesimden sonra bir başlık yerleştirilmiş bulunmaktadır. I nci kesimden sonra, Genel Hükümler, II kesimden sonra, şikâyet, gibi IV kesime kadar, başlık bulunduğu halde, ondan sonraki kesimlerde başlık bulunmamaktadır. Binaenaleyh, kanunun sistematığı bakımından, her kesimin altına bir başlık bulmak zorundayız. 5 - 6 - 7 ve 8 nci kesimlerde başlık yoktur. Bu da doğru olmamıştır. Bunun yanında her kesimin, mantıkan mütaaddit maddeleri kapsamı icabeder. Halbuki tasarıda, bir maddelik kesimler ayrılması gibi bir durum yaratılmıştır. 6 - 7 ve 8 nci kesim birer maddeden ibaret olarak tanzim edilmiştir. Bu da kanaatimizce doğru olmamıştır. Bundan başka, şikâyetler ve itirazlar bakımından, sürelerin tesbitinde bu bölümde kanaatimizce birtakım boşluklar vardır. Süreler katı olarak belli değildir. Sürelerin belli olması ve biraz daha uzatılması yerinde olur kanaatindeyim. Bu bölümde, bir başka aksaklık da şudur : Matlaplar ile madde metinleri birbirine uymayan birçok maddeler de nazarı dikkati çekmektedir.

İşte, bütün bu aksaklıkların kolayca tesbit ve izale edilebilmesi için yeni bir tasnif şekli tertiplenmeyi denedim. Bunu, madde metinlerine ve hükümlerine dokunmamak üzere yapmaya çalıştım. Sayın komisyon lütfen iltihak ve kabul buyurursa, müzakereleri, bu yeni şekil üzerinden yapalım.

Bizim tasnifimiz kısaca şöyle :

«Bölüm VI. şikâyetler ve itirazlar» I nci kesimde, genel hükümler kesiminde önce şikâyeti ondan sonra itirazı ele alıyoruz. Böyle olması lâzımdır. Ondan sonra da her iki müesseseye ait müşterek hükümler «Ortak hükümler» başlığı altında sıralanıyor.

II. kesimde; sandık kurulu veya reislerinin kararlarına karşı, ilçe, il ve Yüksek Seçim Kuruluna itirazlar bir sıra dâhilinde tanzim etmeyi denemiş bulunuyoruz.

Nihayet III. kesimdeki, bu bölümde 8 kesimde yapmaya lüzum yok, «Sandık seçmen listeleri ve adaylara itiraz» şeklinde tanzim etmiş bulunuyoruz. Bu ayrımları yaparken, tasarıdaki madde metinlerine hiç dokunmamaya âzamî derecede itina gösterdik. Sadece iki madde, başka maddede bulunan fıkraları çıkarıp almak suretiyle tertiplenmiştir. Binaenaleyh, bu plân üzerinden müzakere açıldığı takdirde, madde metinlerinin münakaşaları tamamen mahfuz kalacaktır. Her iki teklifimiz de kabul buyurulursa gerek dil birliği sağlanacak, gerek daha çabuk bir şekilde görüşülmüş olacak. Gerekse kanun tekniğe daha uygun bir metin vücuda getirilmiş olacaktır. Bu yeni tasnif şeklini komisyonun mütalâasına arz etmek üzere, Başkanlığa takdim ediyorum.

BÂŞKAN — Buyurun, Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Seçim Kanununun itiraz ve şikâyetlere taallük eden kısmını 6 nci bölümde tetkiklerinize sunmuş bulunuyoruz. Şikâyet, itiraz gibi neticeyi inâle imkân verecek bir müessese olmadığı için biz, neticeye imâl edebilecek, itiraza mütaallik hükümleri bölümün başına almayı uygun gördük. Bunda fayda mülâhaza ettik.

Bâzi kesimlerin altında başlık bulunmadığı hususuna gelince, bâzi maddelerin, bir kesim olarak ayrılması zarureti karşısında bunu yaptık. Bu maddelerin ehemmiyeti bunların kesim olarak ayrılmasını zaruri kıldı. Bu maddelerde derpis edilen itirazların ayrı ayrı mütalâa edilmesinden ileri geldi.

Dil ve terim birliği bakımından belki hatalarımız olmuş olabilir. Fakat arkadaşımız lütfedip komisyondan çekilmemiş olsalardı bu mevzular vaktinde ve zamanında yerine getirilmiş olacaktı.

Bu itiraz ve şikâyet maksadıyla yeniden bir tasnifin huzurunuzda getirilmesi için kaybedecek bir zamanımız olmadığını zannederim. Biz getirdiğimiz kanunun mükemmel olmadığını itiraf etmekteyiz. Zaman darlığı sebebiyle bâzi hatalar olabilir. Bundan sonra gelecek iki kanunumuz daha vardır. Gerek bu kanunda ve gerekse bundan sonra gelecek kanunlarda eksiklerin burada tashihi ile maddelerin müzakeresine devam edilmesinde fayda olduğu kanaatindeyiz.

BAŞKAN — Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim, bir metin hazırlıyarak Yüksek Riyasete takdim etmiş bulunuyorum. Eğer tensip buyururlarsa, bir terim birliğini sağlamak bakımından, bu metin üzerinden müzakere edilsin. Bu metin üzerinden müzakere yapıldığı takdirde Heyeti Umumiye en az 5 saat kazanmış olacaktır.

Komisyonundan çekilmeye gelince : 111 ne madde den sonrasında ihtiva eden metin, bir gün evvel gelmişti. Bu maddelerin metni son güne kadar elimize geçmediği için, Sayın Necip Bilge Beyefendi ile beraber, mütaakıp kısmında terim birliğini sağlamak imkânını bulamamıştık. Kendileri de bulamamışlardır.

Maddelerin ayrımı bakımından olan hususa gelince; bu bakımdan takdim ettiğim tasnif tarzında hiçbir zaman kaybı bahis mevzuu değildir. Doğrudan doğruya, meselâ 119 neu madde yerine 118 ne madde okunacaktır. 119 neu maddenin yanına bu husus işaret edilmiştir. Bu bir kere gözden geçirilirse, görülecektir ki, 118 ne madde okunduğu zaman kendiliğinden iş yürüyecektir. Binaenaleyh, zaman kaybı yoktur, olmayacaktır.

Ayrıca, bu teklifimiz üzerinde Sahir Kurutluoğlu Beyefendi kendi kanaatlerini mi ifade etmişlerdir, yoksa komisyonun mu, bilmiyorum. Çünkü, bir teklif vardır, komisyon bu teklif karşısında bir karara varması icabeder. Halbuki komisyonun şu anda karar alma yeter sayısı yoktur. Bu hususun da nazarı dikkate alınmasını istirham ederim.

Zannediyorum ki, bu şekildeki bir ayrım neticesinde kanun metni çok daha kolay anlaşılır bir mahiyet alacaktır. Komisyonun da ilk arzusu bu idi. Bu şekilde bir ayrımında, maddeler arasında boşluk ve eksiklik daha iyi tezahür edecektir. Daha güzel bir metin meydana getirilecektir kanaatindeyim. Komisyon iltihak ederse, nihayet 15 dakikalık bir zaman kaybını mucibolacaktır. başka bir kayıp yoktur. Bu metni bir kere mütalâa ederlerse belki kendileri de kabul ederler.

Bendenizin nihâi ricam budur. Bir kere lûtfedip tetkik etsinler. 10 - 15 dakikadan fazla zaman almıyacaktır.

BAŞKAN — Sayın Vedat Dicleli.

VEDAT DICLELİ — Efendim, maddede,

kimlerin itiraz edecekleri sayılırken, milletvekilleri de sayılmış. Halbuki bugün milletvekili yoktur. Yalnız, milletvekili adayı olacaktır. Bu da yurttaş olarak itiraz etmek istiyorsa zaten itiraz edebilecektir. Partili ise, itiraz edebilecektir. Parti itiraz edebilecektir. Burada, milletvekillerine bir üstünlük tanınmak isteniyorsa o zaman Cumhuriyet Meclisi üyelerine de bu hakkın tanınması lâzımdır.

Kanaatince, buradan (milletvekilleri) kelimesinin çıkması lâzımdır. Bu hususta komisyonun düşüncesi nedir?

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, buradaki milletvekillerinden maksat, hakikî milletvekilleridir. Bu kanun, bundan sonra yapılacak bütün seçimlerde tatbik edilecektir. Milletvekilleri seçimi yapıldıktan sonraki bütün seçimlerde de tatbik edilecektir. Bu itibarla, seçimlerde yolsuzluğa mütaallik bir hal müşahade ettikleri zaman, bunların da itiraz hakkı olsun diye konmuştur. yoksa bir üstünlük sağlamak bahis mevzuu değildir.

VEDAT DICLELİ — Hangi seçimlerde? Cumhuriyet Meclisi üyelerine de bu hakkı tanımak lâzımdır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhtar seçimlerine, ihtiyar heyeti seçimlerine, il genel meclisi seçimlerine itiraz hakkı tanınmış bulunmaktadır.

VEDAT DICLELİ — Senato üyelerini de ilâve etmek lâzım.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Senato üyelerini ilâve etmedik. Bu kadar işlerle meşgul olamazlar diye, koymadık.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Yok. Alp Kuran'ın önergesini okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

112 ve mütaakıp maddelerin Yüksek Meclis müzakeresi sırasında zaman tasarrufunu mümkün kılmak için, sözü geçen maddelerle daha önceki maddeler arasında dil ve terim birliğini sağlamak üzere hazırlanan metnin Sayın Komisyonun incelemesine sunulmasını ve müzakerelerin dil ve terim birliği sağlanmış metin üzerinden yapılmasını arz ve rica ederim.

Alp Kuran

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, bu takririn şahsı

kanaatimce reye dahi konmaması icabeder. Neyi müzakere edeceğimizi biz bilmemekteyiz, Heyeti Celile de bilmemektedir. Eğer bu bölümün komisyonuna iadesi mânasına ise, böyle bir mâna taşımamaktadır. Bir meçhulât içerisinde komisyon böyle bir takriri iştirak edemez.

ALP KURAN — İştirak ederseniz, maddeler üzerinde müzakere şeklinde olacaktır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Bu metin üzerindeki iştirakimiz, ancak maddelerin muhtevasını bilmekle mümkündür. Malûm olmadığına göre...

BAŞKAN — Benim anladığım; takrir bütün bu bölümün komisyonuna iadesini tazammun etmektedir. Her madde geldiğinde, söz imkânı mevcuttur, tabii siz konuşacaksınız. Fakat, bu takrir bütün bölümün komisyonuna iadesini tazammun etmektedir.

ALP KURAN — Mahiyeti itibariyle takdim ettiğimiz maddelerin hükümlerinde hiçbir değişiklik yoktur. Sadece terim birliğini sağlamak üzere, kabul edilen maddelere uygun kelime değişikliği vardır, komisyonuna takdim edilir. Komisyon, madde madde sırası geldiği zaman...

BAŞKAN — Maddeler geldiğinde tekrar üzerinde durursunuz.

Efendim, bu bölümün komisyonuna iadesini tazammun eden takriri yüksek oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Bir takrir daha var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

112 nei maddedeki «milletvekilleri» kelimesinin «seçilenler» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Mümtaz Soysal

BAŞKAN — Söz komisyonundur.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, buradaki «milletvekilleri» tâbirinin ne seçilenlerle ne de seçileceklerle alâkası yoktur. Bunlar, seçilmiş olan, teşriî masuniyetleri bulunan milletvekilleri. Bu seçim, mahalli seçimler de olabilir. Demin ifade ettiğim gibi, bu kanun, bundan sonra yapılacak bütün seçimlerde tatbik edilecektir.

SALİH TÜRKMEN — Seçmen yeterliğini haiz her şahsın itiraz hakkı bulunduğuna göre, diğerlerini saymaya lüzum var mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Seçmen yeterliğinin bir şartı 18 yaşını bitirmiş olmaktır. Fakat, seçmen yeterliğini haiz bir vatandaşın seçmen kütüğüne kaydedilmesi lâzımdır. Bunun haricinde siyasi partilerin de şahsiyeti hükmiye olarak itiraz etme salâhiyetini haiz olmalarını zarurî gördük. Bunlar fazlalık değildir.

SALİH TÜRKMEN — O takdirde, seçmen yeterliğine sahip vatandaşlara, demekle geniş bir halk kütlesini içine alır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — İtirazları bütün yurttaşlara tanımak arzu buyuruyorlar. Biz de ifade etmek istiyoruz ki, şahsan vâkı olacak itirazlar neticeler bakımından tatminkâr değildir. Siyasi partiye bu hakkı vermiyeceksiniz, seçimin içinde bulunan adaya değil, kendini temsil eden seçmen tarafından itiraz kabiliyeti olacak ve başka bir hak tanınmamış olacaktır. Bu zaviyeden lütfedin.

BAŞKAN — Bir takrir var okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

VI. ncı bölümdeki ayırımların ve madde sıralarının aşağıdaki şekilde değiştirilerek müzakere olunmasını arz ve teklif ederim.

VI. Bölüm

Şikâyetler ve itirazlar

I. Kesim

Genel hükümler

A) Şikâyet

Tarifi ve mer'ii :

Madde 112. — (118 nei madde metni)

Şikâyetin incelenmesi :

Madde 113. — (119 neu madde metni)

B) İtiraz

Tarifi ve mer'ii :

Madde 114. — (113 neu madde metni, 2 nei fıkra hariç)

C) Ortak hükümler

Şikâyet ve itiraz hakkına sahibolanlar :

Madde 115. — (112 nei madde metni)

Şikâyet ve itirazın şekli :

Madde 116. — (114 neu madde metni, 4 nei fıkra hariç)

Kurulların kararları :

Madde 117. — (115 nci madde metni)
Kararların bildirilmesi ve tebliği :
Madde 118. — (116 nci madde metni)
Şikâyet ve itirazın işlemleri durduramaması :
Madde 119. — (120 nci madde metni)
Resim ve hare :
Madde 120. — (117 nci madde metni)

II. Kesim

Kurulların teşekkül, işlem ve kararlarına itiraz

A) Sandık kurulları

Sandık kurullarının teşekkülüne :
Madde 121. — (121 nci madde metni)
Sandık kurullarının veya başkanlarının şikâyet üzerine verecekleri kararlara itiraz :
Madde 122. — (129 ncu madde metni)
Sandık kurulları kararına ve tutanağa itiraz :
Madde 123. — (130 ncu madde metni)

B) İlçe seçim kurulları

İlçe seçim kurullarının teşekkülüne :
Madde 124. — (122 nci madde metni)
İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının karar ve işlemlerine itiraz :
Madde 125. — (131 nci madde metni)

C) İl seçim kurulları

İl seçim kurullarının teşekkülüne :
Madde 126. — (123 ncu madde metni)
İl seçim kurullarına veya başkanlarının karar ve işlemlerine itiraz :
Madde 127. — (132 nci madde metni)

D) Yüksek Seçim Kurulu

Yüksek Seçim Kurulunun işlem ve tedbirlerine karşı şikâyet :
Madde 128. — (133 ncu madde metni)
İnceleme usulü :
Madde 129. — (134 ncu madde metni)
Kararlar :
Madde 130. — (113/2 ve 115/3, 4 metni)
Olağanüstü itiraz :
Madde 131. — (132/3 metni)

III. Kesim

Sandık seçmen listelerine ve adaylığa itiraz

Sandık seçmen listelerine itiraz :
Madde 132. — (124 ve 125 nci maddeler)
İtirazın karara bağlanması :
Madde 133. — (126 nci madde metni)
Adaylığa itiraz :

Madde 134. — (127 nci madde metni)
İtirazın karara bağlanması :
Madde 135. — (128 nci madde metni)

27.3.1961

Alp Kuran

BAŞKAN — Efendim, bu henüz okunmamış, Heyeti Umumiyenin itilâına arz edilmeyen başlıkları ihtiva eden bir takrirdir. Binaenaleyh ben rica edeceğim, Sayın Alp Kuran arkadaşımız her madde geldiği zaman teklifini yapsın. Heyeti Umumiye madde metnine göre kararını bildirir. Bilmem kabul ederler mi? (Oya koyun sesleri) Oya koyuyorum.

Efendim; Sayın Alp Kuran'ın okunan takririni yüksek oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim 112 nci maddeye taallük eden, demin okuduğumuz takriri tekrar okuyoruz.

(Mümtaz Soysal'ın takriri tekrar okundu.)

MÜMTAZ SOYSAL — Takriri geri alıyorum, efendim.

BAŞKAN — Öyle ise, madde metnini aynen oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 112 nci madde kabul edilmiştir.

İtiraz mercileri

MADDE 113. — Bu kanunda, kurulların keşsin olduğu yazılı bulunmayan kararlarına karşı, her kurulun bağlı olduğu üst kurul, itiraz mercii-dir.

Yüksek Seçim Kurulunun re'sen veya itiraz üzerine vereceği kararlar kesindir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Madeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. 113 ncu madde kabul edilmiştir.

İtirazın şekli

MADDE 114. — İtiraz yazı ile veya sözle yapılır. Sözle yapılacak itirazlar, gerekçesiyle birlikte tutanağa yazılır. İtiraz edenin adı, soyadı, açık adresi yazılarak, imza ettirilir. İmza bilmeyenlere parmak bastırılır.

Kimliğini ispat edemeyenlerin, delil ve gerekçe gösteremeyenlerin itirazları incelenmez, bu sebeple incelenmediği tutanağa yazılır.

Yazılı itirazlarda da yukarıki şartlar aranır ve deliller itiraz dilekçesine eklenir. Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez. Her iki halde de itirazın alındığına ve hangi ta-

rihlerde yapıldığına dair, itiraz yapana, alındı kâğıdı verilir.

Yüksek Seçim Kuruluna yapılacak itirazların yazılı olması lâzımdır.

BAŞKAN — 114 nci madde üzerinde söz Fakih Özfakih'indir.

FAKİH ÖZFAKİH — Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin muhtelif paragraflarında; «delil ve gerekçe gösteremiyenlerin itirazları incelenmez», «Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez» denilmektedir. Böylece itirazın yapılmasının iki noktaya tevcih edildiğini görmekteyiz. İtirazın yapılması ve esası bakımından iki noktada mütalâa etmek mümkündür. Maddenin tedvininde daha çok şekle kıymet verilmiştir. Hukuk ve ceza sahasında yapılan itirazlarda itiraz edenlerden hiçbir zaman gerekçe istemek mecburiyeti yoktur. Ama gerekçesi olmazsa, itirazları tetkik eden merciler, bunu reddedebilirler. Mevcut bir hukukî durum vardır. İkinci bir hukukî durum yaratmak için gerekçe istemek, itiraz müessesesini daha çok zayıflatır. Seçimlerin meşruiyeti üzerinde demagojiye ve yersiz dedikodulara yol açabilir. Bu bakımdan maddenin metninden bu ibarelerin çıkarılmasını rica ediyorum. Bunun için bir taksir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Sait Erdiñç.

SAİT ERDİNÇ — Ben de arkadaşımın noktai nazarına tamamen iştirak ediyorum. 5545 sayılı Kanunda bu hususta bir delil ve gerekçe mecburiyeti tahmil etmemektedir. Tatbikatta böyle bir hüküm büyük zorluklar çıkarır. Meselâ tam tasnif sırasında, yapılan bir işlemin kanunsuz olduğunu görüyorsunuz. «Bu iş, kanunsuzdur.» diye itiraz edersiniz. Fakat, kanunun hangi maddesine aykırı olduğunu hatırlıyamazsınız. Sonra şöyle haller de oluyor. Sandığın bulunduğu yer kanuna aykırı bir yerdir. Fakat bunun delilini göstermek zordur. İtiraz ederseniz, bunlara titizlik gösteren kurulların, sen gerekçe göstermedin diye itirazların çoğunu nazarı itibara almaması mümkündür. Nitekim almaz. Tasarının 132 nci maddesi bu itirazlara delil göstermek, gerekçe söylemek hususunda yumuşak bir hüküm getirmiştir. 132 nci maddenin son fıkrasında «Bu belgelerin elde edilmesi, mümkün değil ise sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin olunabileceğinin bildirilmesi lâzımdır.» den-

mektedir. Böyle bir yumuşak hüküm var. Mümkündür gerekçe gösterememek, mümkündür delil gösterememek. Gayet kanunî şekilde işlerin yürümesi ve geniş şekilde itiraz imkânının elde edilmesi lâzımdır. Eski tasarıda bir meratibi silsile vardır. Bu az müddet için de bu meratibi silsileye uymadığımız zaman ne kadar kanunsuz bir seçim mevzuubahsolursa olsun Yüksek Seçim Kurulu nezdinde itiraz yoluna gidemiyorduk. Çok şükür, bir yenilik olarak şimdiki tasarı bu gibi halleri önlüyor. İtiraz edebilmek imkânını veriyor. Fakat, burada eski tasarıya nazaran bir geri gidiş vardır. İtirazı sadece itiraz olarak kabul etmiyor. Mudakkak gerekçe ve delilleri ilişik olarak istiyor. Bu bakımdan bence, arkadaşımızın vermiş olduğu taksir yerindedir. Bunun kaldırılması lâzımdır.

Yalnız üçüncü fıkraya şöyle demek lâzımdır. «Yazılı itirazlarda da yukardaki şartlar aranır ve varsa deliller itiraz dilekçesine eklenir» şeklinde olursa yerinde olur kanaatindeyim. Buraya «varsa» kelimesini eklemek şarttır. Bunun için arkadaşımızın taksirini kabul etmek yerinde olur.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Ceza ve hukuk sahasında itiraz ile, seçimleri mütaakıp muamelâta vâkı olacak itirazları birbirine denk addetmeye imkân yoktur. Ceza ve hukuk mevzuunda yapılacak itirazların, sadece itirazı dermeyan etmiş olmak lâzımgelir, bunu tetkik edecek mercinin önünde mevcut bir dosya bulunmaktadır. Anı, seçim kurullarına yapılacak itiraz, muhterem Sait Erdiñç arkadaşımıza verdiği misali alarak arzı cevap edeyim: Geldik, seçim kurulu başkanına dedik ki, sandığın bulunduğu yer kanuna aykırıdır. Evet mi diyacak? Neye istinaden, evet, diyecek? Hayır mı diyecek? Neye istinaden, hayır diyecek? Bu itirazla sadece bir vaka intikal ettiriyoruz. Bu beyan kâfi gelecek mi karar için? İtiraz mercilerinin bir karar verebilmesi için muterizin bir müstenidatı, delili ve gerekçesi olmak lâzımdır. Aksi halde, itiraz bir **jurnalculuktan ibaret kalacaktır**. Karar mesnedolamayacaktır. Kaldı ki, Yüksek Seçim Kurulunun gerekçesi olmadığından dolayı, birçok itirazları reddettiği bir vakiadır. Biz bunları da tetkik ettik. Delil yoksa itirazın hiçbir kıymeti

olmayacaktır, bir karara dahi bağlamıyacak. Bu sebeple maddeye gerekçe ve delil göstermesini koyduk.

Yumuşak tedbir bulunduğu hususuna gelince: Yüksek Seçim Kuruluna vâkı olacak itirazlar sebebiyle kendisinin elinde bir delili vardır, buna göre itiraz edecektir. Falan mercide bir ilâm sureti vardır. Bana vermiyorlar, oradan isteyin diye itiraz edecektir. Seçilmiş olan bir şahsın terhipli cezadan mahkûmiyeti vardır, kaziyei muhkeme halini almış ilâm vardır. Bunu alın getirin diye itiraz edecektir. Bunu söyleyeceği gayet tabiidir. Seçimin devamı esnasında benim Kars'da delilim var diye itirazda bulunursa bu beklenecek midir? Bunu bekliyecek olursak seçim biter yine netice alınmaz. muterizin mesnetlerini beraber götürmesi lâzımdır. Karara esas olacak mesnetlerin meydana konması lâzımdır.

CEMİL SAİT BARIAS — Burada kanunen açık olan hallerde, delil takririnde hukuk mahkemeleri usulü tatbik edilir diye bir şey koyacak nasıl olur?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Şurasını arz etmek isterim ki, seçim kurullarının varacağı neticeler ne hukuk, ne de Ceza muhakemeleri usulü Kanununun tesbit ettiği yolda olmayacaktır. Meselenin mahiyetine, ehemmiyetine, itiraz şekli ve deliline göre bir an içinde derhal karar vermek mecburiyetindedir. Meselâ, oy verme gününde, itiraz oy vermeye mütaallik oluyor ise, bu sabah 8 ile akşam 17 arasında bir karara bağlamak mecburiyetini hissettiren bir meseledir. Burada bağlayıcı hükümlere, karar verme kurullarını uzun zaman meşgul etmek doğru değildir. Oy vermeden sonra, karara bağlanacak olan bir itirazın kıymeti olmayacaktır. Seçimlere müessir olan itirazın yolu zaten açıktır. Bu itibarla biz tasarıyı takdim ederken, bütün bu zaruretleri düşünerek getirdiğimizi zannediyorum.

FAKİH ÖZFAKİH — Efendim, tasarının gerek şimdiye kadar kabul ettiğimiz maddelerinde, gerekse bundan sonra gelecek maddelerinde, «itirazı kabul edecek merciler, gerekçesiz itirazlar hakkında karar veremiyecektir» diye bir hüküm yok. Elbette karar verecektir. Benim endişem şu : Bu maddeyle bu kurullara öyle bir salâhiyet veriyoruz ki, bu kurullar

her itirazı, «gerekçesizdir» diye reddedebilirler. Komisyon sözcüsünün buradaki hüsniniyete dayanan sözleri bir teminat olamaz. Bütün arzumuz, bütün endişelerden uzak bir seçim sistemini tesis etmektir.

Belki bu hükümlerin kaldırılması, demagogik, yersiz itirazlara da sebeb olabilecektir. Fakat bu tehlikenin yanında koskoca bir itiraz müessesesinin işlemez hale gelme tehlikesi çok büyük olacaktır. Bu bakımdan bu nokta üzerinde bir ıslahatın yapılması yerinde olacaktır. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Bir takrir var okuyoruz.

Meclis Başkanlığına

114 ncü maddenin 2. nci paragrafında (delil ve gerekçe gösteremiyenlerin) ibaresi ile 3 ncü paragrafında (gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez) ibaresinin kaldırılmasını arz ve istirham eylerim.

Fakih Özfakih

BAŞKAN — Önergenin dikkate alınması hususunu oyunuzda sunuyorum. Önergenin dikkate alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtiraz üzerine verilecek karar

MADDE 115. — Bir kurulun kararını itiraz yolu ile tetkik eden üst kurul itirazı kabul ettiği takdirde, yapılması gereken işlem hakkında da karar verir.

Kurullar kararlarını salt çoklukla verirler. Oyların eşitliği halinde, başkanın katıldığı taraf tercih olunur.

Yüksek Seçim Kurulu, seçimin sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, tam sayısı ile toplanır.

Diğer hususlarda kurulun mürettep adedinin çoğunluğu ile toplanabilir. Her iki halde de salt çoklukla karar verir.

Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf tercih olunur.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yak. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 116 yı okuyoruz.

Kararların bildirilmesi ve tebliği

MADDE 116. — İtiraz üzerine kesin olmayan kararlar, itiraz eden hazır ise sözle bildirilir.

Sözle bildirmelerde, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine de imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir.

İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu kasaba veya şehirde, muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar, bu yere tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararları tebliğ olunmaz. Ancak itiraz eden başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir ve isterse, bir suret de verilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Buyurun. Sait Erdiñç.

SAİT ERDİÑÇ — Seçim işlerine itiraz edildiği zaman, yapılan itirazlar üzerine, verilen kararların taraflarca bilinmesinde büyük faide vardır. İsterse karar kesin olsun. Madem ki, bir itiraz mevzuubahistir. Karar veriliyor, taraflara her halû kârda tebliğ edilmelidir. Ben bir ayırmaya taraftar değilim. İyi görmüyorum. Kesin olmayan karar tebliğ edilecek, kesin olan tebliğ edilmeyecek. Kesin olan karar da bilindiği takdirde, yapılan itirazlarda, taraflar durumlarına göre icabeden işleri yapacaklardır. Meselâ, mümkündür ki, itirazı yapan parti veya bir aday olabilir. Taraflara tebliğinde fayda vardır. Eğer maddedeki «kesin» tâbiri kaldırılırsa, kesin olan veya olmayan kararlar taraflara tebliğ edilmiş olur. Bu, tatbikatta büyük fayda sağlar.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Maddede, isterse verilir deniyor zaten.

SAİT ERDİÑÇ — İsterse verilir demekle adam külfet altında kalıyor. Mümkündür ki, ilçe kararına il nezdinde itiraz edilmiştir. Karar verildi mi verilmedi mi otomatikman ilgiliye keyfiyet bildirilmelidir. İlgili bir defa daha müracaat edecek, kararı lütfen bana bildirin diyecektir. Karar yazılır ve ilgiliye tebliğ edilir, külfeti de yoktur, karar nasıl olsa yazılacaktır, bir nüsha fazla çıkarılır ve tebliğ olunur. Eğer böyle olursa maddenin son fıkrasına da lüzum kalmaz. Daha mükemmel bir şekil almış olur. Bu suretle vatandaş da tatmin etmiş oluruz.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası var mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Maddenin aynen kabulünü rica ederiz.

VAHAP DİZDAROĞLU — 3 ncü fıkrada «gösterilmiş» denmiştir «göstermiş» olacaktır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Maddenin yazılışı doğrudur. Gösterilmiş olacaktır.

BAŞKAN — Başka söz yok. Maddeyi oyu- nuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Resim ve harc

MADDE 117. — Şikâyet ve itiraza mütaal- lik her türlü evrak, resim ve haredan muafıtır.

BAŞKAN — Cevdet Aydın.

CEVDET AYDIN — Efendim, bu madde resim ve harca ait bir maddedir. Gerek 117 nci madde gerekse dokuzuncu bölümün 186 ncı maddesinde bu harc kısımları ayrı ayrı tedvin edilmiştir. 117 nci madde şikâyetler ve resimlere aittir. 186 ncı madde de çeşitli hükümler karşısında kurullarca verilecek kararlar dolayısıyla alınan harelara aittir. İtiraz ve müracaatlar üzerine verilecek kararlar vatandaşlarca takibedileceğinden harc ve resimlere aidolan kısımlarla birlikte mütalâa edilmesi lâzımdır. Bu hususta bir takrir takdim etmiş bulunuyorum. Takririmde; bu kanunun uygulanması dolayısıyla vatandaşlar tarafından yapılacak her türlü şikâyet ve itirazlar evrak ve vesai- ki ile kurullarınca verilecek bütün kararlar harc ve resimlerden muafıtır şeklindedir. Bu suret- le 186 ncı maddenin tayıy edilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, 117 nci madde şikâyet veya itiraz edenlere yükletilmesi mutasavver olan harelara, 186 ncı madde ise diğer merci- ler tarafından verilen kararlar dolayısıyla alınan resim ve harelara aittir. Bunun için ikisi de ayrı ayrı mâna ifade etmektedir. Bu iki maddenin ayrı ayrı kullanılmasında fayda vardır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?.. Yok. Tak- rirler var okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 117 ve 186 ncı maddeleri aynı hu- susu ayrı ayrı maddeler halinde derpiş etmiş bulunmaktadır. Bu iki maddenin aşağıdaki şe- kilde ve bir tek madde halinde tedvin edilme-

si ve 186 nci maddenin tasarından tayyedilmesini arz ve teklif ederim.

Cevdet Aydın

Resim ve hareketan muaflık

Madde 117. — Bu kanunun uygulanmasında, vatandaşlar tarafından yapılacak her türlü müracaat, şikâyet ve itirazlara ait evrak ve vesaik ile kurullara verilecek bütün kararlar hare ve resimlerden muaftır.

Yüksek Başkanlığa

Madde 117. — deki «mütaallik» kelimesinin yerine «ilişkin» kelimesinin konulmasını arz ve teklif ederiz.

Enver Kırker

Hızır Cengiz

SAHİR KURUTLUOĞLU — «İlişkin» kelimesine komisyon olarak iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Efendim, komisyon mütaallik kelimesinin ilişkin olarak değiştirilmesi hususuna iştirak ediyor. Şimdi en aykırı tavrı yeniden okutup eryinize arz edeceğim.

(Cevdet Aydın'ın takirri tekrar okundu)

BAŞKAN — Takririn dikkate alınmasını kabul edenler. Etmeyenler. Takririn dikkate alınması kabul edilmemiştir.

(Enver Kırker ve Hızır Cengiz'in takirri tekrar okundu)

BAŞKAN — Takirri dikkatinize arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler. Kabul edilmiştir. Maddeyi bu şekilde okuyoruz.

Resim ve hare

MADDE 117. — Şikâyet ve itiraza ilişkin her türlü evrak, resim ve hareketan muaftır.

BAŞKAN — Maddeyi bu tashihle reybinize arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

II - Kesim

Şikâyet

Tarifi ve mercii

MADDE 118. — Şikâyet, kütüklerin düzenlenmesi ile görevli ilçe seçim kurulu başkanlarıyla, kütüklerin düzenlenmesine memur edilen sair kimselerin ve il, ilçe seçim kurullarıyla sandık kurullarının veya kurullar başkanlarının bu kanunun verdiği yetkilere dayanarak yaptıkları işlemlere ve aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair muamelelerine veya her hangi bir

kimsenin bu kanunun koyduğu yasak hükümlerine aykırı hareketlerine karşı bu işlemlerin, tedbirlerin sair muamelelerin düzeltilmesi veyahut kanunun koyduğu yasaklara uymayanların, bu hareketlerinin önlenmesi maksadiyle yapılan müracaatlardır. Şikâyet bu kurullara veya başkanlarına, sözlü veya yazı ile 112 nci maddede gösterilenler tarafından yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Şikâyetin incelenmesi

MADDE 119. — Şikâyet kabul edildiği takdirde, şikâyete konu olan işlem veya tedbirler düzeltilir ve kanuna aykırı hareketler önlenir.

Şikâyet kabul edilmediği takdirde, derhal tutanağa geçirilerek karara bağlanır. Bu kararın bir sureti şikâyetçiye verilir. Bu kararlara karşı kanunda ayrıca bir müddet tâyin edilmemiş ise, yirmi dört saat içinde, itiraz olunabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

İtiraz ve şikâyetin işlemleri durduramaması

MADDE 120. — İşlemlere, tedbirlere ve kararlara karşı yapılan şikâyet ve itirazlar, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

III - Kesim

Kurulların teşekkül ve işlemlerine karşı şikâyet ve itiraz

Sandık kurullarına ait itiraz ve şikâyet

MADDE 121. — Sandık kurullarının teşkiline dair, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için, bu işlemlerin neticesinden itibaren en geç iki gün içinde, şikâyet yoluyla düzeltilmesi istenebilir.

Şikâyetin reddine dair olan kararlara karşı, bildirilmesinden veya tebliğinden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunur. İl seçim kurulları, iki gün içinde kesin karar verirler.

Bu şikâyetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel değildir.

Ancak, bu itirazın teşekkülünden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna yapılması şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi yüksek oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlçe seçim kurullarına ait itiraz ve şikâyet
MADDE 122. — İl seçim kurulu teşkili işlemlerine karşı, il seçim kurullarına bunların teşekkülünden itibaren en geç iki gün içinde itiraz olunabilir.

İl seçim kurulları, itirazları en geç iki gün içinde, kesin olarak karara bağlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. yok Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir

İl seçim kurullarına ait itiraz ve şikâyet
MADDE 123. — İl seçim kurullarının teşekkülüne karşı kurulun teşkilinden itibaren, en geç üç gün içinde, Yüksek Seçim Kuruluna itiraz olunabilir. Yüksek Seçim Kurulu üç gün içinde bir karar verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir

IV - Kesim

Sandık seçmen listelerine itiraz

İtirazın şekli

MADDE 124. — Asılan sandık seçmen listelerine asılı kaldığı süre içinde listelerin asılı bulunduğu yerde ilçe seçim kurulu başkanınca görevlendirilmiş bulunan kişiler vasıtasıyla veya doğrudan doğruya ilçe seçim kurulu başkanına, sözlü veya yazı ile itiraz edilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazların kurul başkanına verilmesi

MADDE 125. — 43 nci madde gereğince listelerin asıldığı yerlerde ilçe seçim kurulu başkanınca görevlendirilenler vasıtası ile yapılan itirazlar kasaba ve şehirlerde en geç, itirazın

yapıldığı gün ertesi günde, köylerde askı müddetinin sona ermesinden itibaren iki gün içinde ilçe seçim kurulu başkanına gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazın karara bağlanması

MADDE 126. — İlçe seçim kurulu başkanı, üç gün içinde itirazı inceler ve taallük eylediği işlemlerin, seçmen kütüklerinin ve sandık seçmen listelerinin düzenlenmesi hususunda, bu kanunun koyduğu usul ve esaslara uygun olup olmadığı yönünden bir karara bağlanır.

İlçe seçim kurulu başkanı bu itirazları tetkikte, hâkim sıfatıyla hareket eder ve kararları kesindir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adaylığa itiraz

MADDE 127. — Özel kanunlarında aykırı bir hüküm bulunmadığı takdirde, adaylıklarını koyanlara özel kanunları gereğince yapılacak ilândan itibaren iki gün içinde 112 nci maddede gösterilenler tarafından adaylık şart veya vasıflarını haiz olmamaları sebebine dayanılarak itiraz edilebilir.

Bu itirazlar, seçimin özelliğine göre kanunen seçimi idare ile görevli kurullara yapılır ve bu kurulun kararına karşı kesin karar vermek yetkisini haiz üst kurula da itiraz olunabilir.

İtirazın yazı ile yapılması ve itiraz dilekçesine itiraz sebep gösterilen belgelerin bağlanması şarttır.

BAŞKAN — Sait Erdinc.

SAİT ERDİNÇ — Muhterem arkadaşlar, adaylık mevzuunda çok kere mahallî seçimler dolayısıyla il seçim kurulları kesin kararlar verirler ve adayların durumunu tesbit ederler. Bundan evvelki kanun hükmünün buna benzer kısımlarında tedarikine imkân bulunmayan belgelerin ne suretle temin edebileceğini göstermektedir. Burada belgelerin bağlanması şarttır deniyor. Bu hükmü göre tedarikine imkân bulunmadığı takdirde delillerin ne suretle ve nereden temin edilebileceği hükmünün ilâvesinde fayda vardır. Bu tasarı ile yapılacak itiraz-

lara belgelerin ilştirilmesi hususu nazarı itibara alınmamıştır. Mademki umumî hükümlere tâbidir, bu hususta il idare kurulunun karar vermesi mümkündür. Öyle belge olur ki, bir muhtar veya belediye meclisi veya il genel meclis üyesi için aday olan zatın suç işlemiş olması mevzuubahsola bilir. Fakat buna ait mahkeme kararı ekliyemez. O zaman delil gösterecek falan yerde, şu sebeple belgeyi ibraz edemedim diyecektir. Binaenaleyh bu arz ettiğim hususların nazarı itibara alınarak tedarikine imkân olmıyan belgelerin ne suretle temin olunacağını göstermek lâzımdır demek icabeder, kanaatindeyim. Bu hususu temin edecek tavrı de Yüksek Başkanlığa sunuyorum.

BAŞKAN — Nurettin Ardicöğlü.

NURETTİN ARDİCÖĞLÜ — Efendim, bundan evvel bu noktaya eden arkadaşların fikirlerine tamamen iştirak ediyorum. Evvele kabul buyurulan 114 neü madde dolayısıyla tatbikatta müşkülât çekilecektir. Çünkü şikâyetçiye delilleri arz etmesi külfetini yükledik. Fakat eline geçirmek imkânını bulamadığı deliller için itirazını haklı gösterecek hiçbir kayıt yok. İnşallah tasarının ikinci müzakeresinde 114 neü madde üzerinde daha titizlikle durulacağını tahmin ediyorum. Adaya karşı yapılacak itiraz son derecede mühim bir meseledir. İtirazı yapan kimsenin delilleri de beraber ibraz etmesi keyfiyetini bu madde ile itirazeğe yüklüyoruz. Gene itirazeğe itirazını iki gün içerisinde yapacak ve itirazı teşkil eden delilleri de gösterecek. Ne suretle olursa olsun, itiraz müessesesinin çok sakat işliyeceğini peşinen kabul etmek lâzımdır, maddenin yazılışı bakımından. Binaenaleyh, Sait Bey arkadaşımızın ifade ettiği husus çok doğrudur. Buraya ancak itiraz gerekçesini göstermek kaydını koyalım. Milletvekili seçilmesine mâni hali ne ise onu göster sin. Bu belgeleri bilâhara ibraz edeceğim de diyebil sin. İtiraz edeceği, bu külfetten kurtarmalıdır. Gerekçesini göstere sin ama delilini ibraz külfetinden kurtarmamız lâzımdır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim adaylık müessesesine vâki olacak itirazların evvelden ne şekilde yapılacağı ve delillerin ibrazına taallük eden bu maddeğe iki arkadaşımız itirazda bulundular. Bunlar kendi zaviyelerinden haklıdılar. Fakat komisyon da kendi zaviyesinden haklıdır. Seçimlerde oy verilecek adayların seçimlerden bir müddet önce kesin olarak ilânı şarttır.

Adayı kim ilân edecekse, onun seçimlerden bir gün evvel vâki olacak itirazları inceleyip kesin aday listesini, arkadaşlarımızın istediklerini kabul halinde, ilân mümkün olmaz. Böyle olunca ifade buyurdıkları itirazın tallük eylediği delillerin gösterilmesi ile iktifa edildiği zaman, bunu muayyen zaman içinde seçim kurulunun kesin aday listesine almaya imkân kalmıyacaktı. Böyle olunca propaganda şuna buna ait vesaiik muallâkta kalmış olacaktır. Deminki mahzurunu arz ettiğim şikâyetler dâima suiniyetle olmaz, hüsnüniyetle de olduğunu nazarı itibara almak lâzımdır. Farazâ (X) seçim çevresindeki aday hakkında itiraz yapıldı, Kars Ağır Ceza Mahkemesinin 1950 senesinin falan dosyasında, bu vatandaş ağır hapis cezasına da mahkûm edilmiştir. Bu bakımdan hakkındaki karar kesinleşmişse evrak mahzenindedir. Bunun aranması, bulunması, gönderilmesi hakikaten bir hayli zaman alacaktır. Hakikaten böyle bir ilân varsa gelecek, yoksa gelmiyacaktır. Hangi tarihte, ne zaman? O kanun emri mucebince, oy gününden önce. Şu kadar gün önce kesin aday listesine girmeye de mecburdur. Bunun mahzuru, demin de arz ettiğim gibi, diğer hükümle önlenmiş bulunmaktadır.

14 neü maddenin 9 neü fıkrasını okuduğumuz zaman «Seçimlerden sonra, kendisine süresi içinde yapılan, seçimin sonneuna müessir olacak ve o çevre seçiminin veya seçimlerden bir veya birkaçının iptalini gerektirecek mahiyette itirazları, alt kurullara yapılan itirazların silsilesine ve sürelerine uygunluğunu araştırmaksızın inceleyip kesin karara bağlamak.»

Bu madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, kanunen seçilme şartlarını haiz olan kimselere seçim tutanağı verilecektir. Fakat seçim tutanağı verildikten sonra 7 gün içerisinde seçilen şahsın seçmenliğinin uygun olup olmadığını ve bu hususta yapacağı itirazı, müddeti içerisinde en yüksek tetkik merciine intikal ettirecektir. Bu kurul da bu şahsın seçilip seçilmemesi hakkında bir karar verecektir. Durum böyle olunca işte o zaman o kurul filân yerde, falân mahkeme dosyasındaki ilânı veya diğer vesaiiki getirtmek mümkün olacaktır.

Zira müddet uzundur. Sonra kesin bir müddetle mukayyet değildir. Bu itibarla bu arada delillerini toplayabilir. Eğer tensip buyurursanız biz bu zaviyeden delillerin daha evvel toplanması-

nı düşünerek hazırlamış bulunduğumuz maddenin kabulünü rica ederiz. Aksi halde aday listelerini seçim günü eksiksiz hazırlıyamamak gibi bir durum ile karşı karşıya kalabiliriz.

BAŞKAN — Takrir var okuyoruz.

Başkanlığa

127 nci maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim. Saygılarımla.

Sait Erding

Teklif :

İtirazın yazı ile yapılması ve itiraz diləkçesi-ne itiraza sebep gösterilen belgelerin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin oluna-bileceğinin bildirilmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Takririn nazarı itibara alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazın incelenmesi süresi

MADDE 128. — Adaylıklar özel kanunlarında gösterilen süre içinde kesinleşir.

Kesin karar vermeye yetkili üst kurullar, adaylıkların kesinleşmesi tarihinden önce itirazları karara bağlarlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

V NCI KESİM

Sandık kurullarının veya başkanlarının şikâyet üzerine verecekleri kararlara itiraz

MADDE 129. — Sandık kurullarının veya başkanlarının işlemlerine ve her türlü sandık başı işlerine 112 nci maddeye göre yapılacak şikâyetlerin reddine dair verilecek kararlara karşı ilgililer, derhal, ilçe seçim kurulu başkanına itiraz edebilirler.

İlçe seçim kurulu başkanı, itirazı derhal tetkik ederek kesin karara bağlar.

Başkanın kararı, durumu tashih veya sandık kurulunun şikâyet üzerine verdiği karar iptal eder mahiyette ise, bu karar derhal sandık kurulu başkanına bildirilir, karara uymak mecburidir.

Şikâyet ve itirazlar en geç seçim sonuçlarını tesbit eden tutanağın düzenlenmesine kadar yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Sandık kurulu kararlarına ve tutanağa itiraz

MADDE 130. — Sandık kurullarının kararları ve tutanakların düzenlenmesi işleri aleyhine ilçe seçim kurullarına itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık tutanağının düzenlenmesine kadar sözle veya yazı ile, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi oy verme gününün ertesi günü saat on yediye kadar doğrudan doğruya ilçe seçim kurullarına yazı ile yapılabilir.

İlçe seçim kurulları itirazın kendisine verildiğinin ertesi günü saat on yediye kadar itirazları karara bağlarlar. İtirazı yapan hazır ise karar kendisine bildirilir. Yoksa tebliğ edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

VI. Kesim

İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının şikâyet üzerine verecekleri kararla sair kararlara ve ilçe birleştirme tutanaklarına itiraz

MADDE 131. — İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının, kendi işlemleri aleyhine vâkı şikâyet üzerine verdikleri kararlar ile, sair kararları aleyhine, en geç, ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesine kadar; ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesi ve buna ait işlemlerle neticelerine karşı bu tutanağın düzenlenmesini takibeden gün, saat on yediye kadar doğrudan doğruya veya ilçe seçim kurulları eli ile ilçe seçim kurullarına itiraz edilebilir.

İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının işlemlerine, tedbirlerine ve sair muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerin reddine dair verilen kararlara yapılan itirazlar, iki gün içinde kesin karara bağlanır.

İtirazın kabulüne karar verildiği takdirde, bu karar en seri vasıta ile ilçe seçim kurulu başkanına bildirilir.

Sair itirazlar, iki gün içinde karara bağlanır, itiraz eden hazır ise kendisine sözle bildirilir. Hazır değil ise tebliğ olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza su-

nuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

VII. Kesim

İl seçim kurulu ve başkanlarının şikâyet üzerine verecekleri kararlarla, sair kararlarına ve tutanaklara itiraz ve olaganüstü itiraz

MADDE 132. — İl seçim kurullarının kararlarına karşı aşağıdaki şekilde itiraz olunur :

1. İl seçim kurullarıyla başkalarının kendi isimleri aleyhine vâkı şikâyetin reddine dair verdikleri kararlara, tebliğ veya tefhiminden itibaren üç gün,

2. Bu kararların teşekkülüne, kurulun teşkilinden itibaren üç gün,

3. Oy verme günü işlemlerine ait kararlara karşı derhal,

4. Sair kararlar aleyhine bu kararların öğrenildiği tarihten itibaren üç gün içinde ve en geç il birleştirme tutanağının düzenlenmesini takibeden üçüncü gün saat 17 ye,

5. Oyların dökümüne, sayımına, oyların seçilenlere göre ayrılmasına; il birleştirme tutanağının düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat on yediye,

6. Seçiler yeterliğine; veya kendilerine tutanak verilenlerin, seçilmediğine veya seçimin sonucuna tesir edecek olaylara karşı seçilenlere verilecek tutanağın düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat on yediye;

Kadar 112 nci maddede yazılı kimseler tarafından doğrudan doğruya veya il seçim kurulları vasıtasıyla Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edilebilir.

Şu kadar ki; siyasî partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından tutanağın düzenlenmesinden sonra (7) gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar, seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahibolan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerce verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez.

Bu itirazlar yazılı olarak yapılır. İtiraz dilekçesine, itiraz edenin, adının, soyadının ve açık adresinin yazılması, ihbar ve iddia olunan

vâkıaların mahiyetinin ve gerekçesinin beyanı, delillerinin gösterilmesi ve belgelerinin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin olunabileceğinin bildirilmesi lâzımdır.

Bu şartlara haiz olmayan dilekçeler reddolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

VIII. Kesim

Yüksek Seçim Kurulunun işlem ve tedbirlerine karşı şikâyet

MADDE 133. — Her türlü seçimin devamı sırasında, Yüksek Seçim Kurulunun itiraz eylediği veya itiraz yolu ile verdiği kararlar dışında kalan işlemleri, tedbirleri ve sair muameleleriyle, bu kanunda başka bir mer'cie şikâyet veya başvurma yolu gösterilmemiş ve fakat alt kurulların görevleri sınırlarını aşmış olan veya bu mahiyette bulunan, kanuna aykırı hareketlerden dolayı 112 nci maddede gösterilenler tarafından, yazılı olarak, doğrudan doğruya, Yüksek Seçim Kuruluna şikâyet olunabilir.

Yazılı şikâyetlerin 114 nci maddedeki şartları ihtiva etmesi lâzımdır. Bu şikâyetler üzerine, Yüksek Seçim Kurulunca derhal ve kesin olarak karar verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Tetkik ve tahkik usulü

MADDE 134. — Yüksek Seçim Kurulu evrak üzerinde, incelemeler yapar. Ayrıca lüzum gördüğü bilcümle tahkik ve her türlü tetkik işlemlerini de yapar. Gerekli mercilerden her türlü bilgi ve belgeleri ister. Bu mercilerin, en kısa bir zamanda ve en geç yedi gün içinde istenilen bilgi ve belgeyi vermeleri mecburidir.

Kurul başkanı, lüzum ve ihtiyaca göre, bu işlerde çalışmak üzere, Yargıtay ve Danıştay memurlarını da yazıfelendirebilir.

İtiraz dilekçesinin bir sureti, tutanağına itiraz edilene tebliğ olunur. Tutanağına itiraz olunan kimse, isterse yazı ile savunabileceği gibi, isteği üzerine, Yüksek Seçim Kurulunun

tâyin edeceği günde bizzat veya bir vekil marifetiyle kendini kurul huzurunda savunabilir. Kurul, yapılan itiraz ve ihbarları kendisine verildiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde bir karara bağlar.

Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Seçimin özelliğine göre seçim sonuçları hakkında kesin karar vermeye yetkili mercie yapılacak itirazlarda da yukarıki 1 nei ve 3 nei fıkralar hükümleri uygulanır.

Ancak, bu kurul itirazları on beş gün içinde kesin karara bağlar.

Yukarıki fıkralarda yazılı kararlar aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Tutanakların iptali halinde özel kanunlarındaki hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

VII. Bölüm

Seçim suçları ve cezaları

Kurullara karşı suçlar

MADDE 135. — Hileli faaliyetlerle veya her hangi bir şekil ve surette cebir veya şiddet kullanarak veya tehdidederek, bu kanunda yazılı kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mâni olanlar, bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Yukarıki fıkrada yazılı fiiller, silâhla işlenirse, verilecek hapis cezası üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiler, içlerinden en az biri silâhlı olan üç kişi tarafından ittifak edilerek işlendiği veyahut aralarında ittifak olmasa bile içlerinden en az ikisi silâhlı bulunan üçten fazla kimseler tarafından yapıldığı takdirde beş yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası hükmolünür.

BAŞKAN — Hamza Eroğlu.

HAMZA EROĞLU — Muhterem arkadaşlar, komisyondan bir hususu öğrenmek istiyeceğim. Yeni bir bölüm tetkikimize arz edilmiş bulunmaktadır. Seçim suçları ve cezaları. Benim öğrenmek istediğim husus şu :

Seçim suçlarından mütevellit cezalar kanunla tâyin edilirken komisyon acaba bu baпта hangi kıstası ele almış ve suçları tâyin eden bir sisteme istinad etmiştir? Yani para cezaları ile diğer hapis cezaları hakkında hangi hususu göz önünde bulundurmışlardır? Bu hususta izahat vermelerini rica edeceğim.

BAŞKAN — Sahir Kurutluoğlu.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Seçim Kanununun ceza hükümlerine mütaallik olan bu bölümünde, evvel emirde ne suretle bir tertibe tâbi tutulmuş olduğu hususunda şunu arz edeyim. 5545 sayılı Kanunun ceza fasılları itibariyle tevziinde bir silsile takib olunmamış olduğu nazarı itibara alınarak, evvelâ bunları tertip bakımından bir sıraya koymak mecburiyetini duyduk. Bunun haricinde aşağı yukarı 1950 Seçim Kanununun cezai müeyyidelerine sadık kalmaya çalıştık. Ancak, para cezaları hususunda muayyen bir artırma cihetine gittik. Bunun sebebi bir değil, birkaçtır. Evvelâ 1950 Kanununa göre para cezalarının ödenmesi ve tedbir zaviyesinden arz ettiği müşkülât ve cezaların ne derecede müessir olacağı, ikincisi sonradan çıkan kanunlarla cezaların artırılmış olması ve nihayet Ocak ayında çıkarılan Ceza Kanunu maddeleri de bu esasları tesbitte müzakerelerimize ışık tutmuş bulunmakta ve bu sebeple mümkün olduğu nispette muayyen bir artırma yoluna gidilmiş bulunmaktadır. Sebepler ve kıstas budur. Başka bir arzuları varsa arz etmeye hazırız.

HAMZA EROĞLU — Hayır, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen yoktur? Maddeyi oyunuza sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kurulların tedbirlerine riayetsizlik

MADDE 136. — Her kim seçim işlerinin cereyanı sırasında seçimin düzenli olarak yürütülmesini sağlamak maksadı ile bu kanunda yazılı kurullar veyahut kurul başkanları tarafından alınan karar ve tedbirlere, ihtara rağmen riayet etmezse on günden bir aya kadar hafif hapis ve elli liradan iki yüz elli liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

Her hangi bir şekilde alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını zorlaştıran veyahut karar ve tedbirlerin neticesiz kalmasına sebebiyet

veren kimselere bir aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

Yukarıda yazılı fiiller, görevli kimseler tarafından işlendiği ve Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde birinci fıkrada yazılı halde üç aydan altı aya, ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır ve bunlara muadil kamu hizmetlerinden memnuniyet cezası da hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kurul üyelerinin kurul kararlarına riayetsizliği
MADDE 137. — Bu kanunda yazılı kurulların çoklukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul mensupları üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

BAŞKAN — Fehmi Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN — Efendim, bu maddede «çoklukla» tâbiri geçmektedir, «çoğunlukla» olacaktır.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Çoğunlukla olacaktır, doğrudur.

ALP KURAN — Efendim, matlapta üye, metinde mensup deniyor, bunun hangisinin doğru olduğu anlaşılıyor. Bunlar aynı mânada mıdır? Aynı mânada mıdır? Meselâ bir seçim kurulu vardır, üyeleri vardır, üç hâkimden mütesekkildir. Bir de parti temsilcileri vardır...

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Burada dâhil değildir.

ALP KURAN — O halde, hem metinde, hem matlapta ya «mensup» ya da «üye» terimi kullanılmalıdır.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Kurul üyeleri olarak düzeltilmesine iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Efendim, maddeyi yeni şekliyle okutup oylarınıza sunacağım.

Kurul üyelerinin kurul kararlarına riayetsizliği
MADDE 137. — Bu kanunda yazılı kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen arkadaş var mı? Maddeyi yapılan tashihiyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Kurul mensuplarının göreve gelmemesi

MADDE 138. — Kurullara seçildiği halde haklı bir sebebolmaksızın vazifesi başına gelmeyenler beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebebolmaksızın terk edenler iki aydan altı aya kadar hapis ve beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

BAŞKAN — Mensup ve üye tâbiri hakkında komisyonun bir fikri var mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Kurul üyelerinin, olması şekline iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon kurul üyeleri olarak tashihe iştirak ediyor. Maddeyi bu şekli ile reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Araç ve gereçlerin vaktinde gönderilmemesi

MADDE 139. — Seçim kurulları başkan ve üyelerinden her hangi biri veya bu kanunda yazılı işlerden biri ile görevlendirilen kimseler seçmen sandık listelerini, aday listelerini, seçime ait kâğıt ve paketleri ve oy puslalarını, oy sandıklarını, oy zarflarını veya artan seçmen kartlarını ve kart listelerini veya maddi ve malî vasıtaları ve bilcümle seçim araç ve gereçlerini vaktinde yerlerine göndermezler veya gönderilmesine mâni olurlar veya teslim etmezler veya teslim almazlarsa, bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır ve cezalarına muadil kamu hizmetlerinden yasaklık cezası da hükmolunur.

Bu fiilleri görevlilerden başkaları yaparsa, altı aydan bir yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezası hükmolünür.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Efendim, çok basit bir husus için huzurunuzu işgal ettim. «seçmen sandık listesi» tâbirinin «sandık seçmen listesi» şeklinde düzeltilmesini rica ediyorum.

SAHİR KURUTLUOĞLU — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon bu tashihe iştirak ediyor. Maddeyi bu tashihi şekliyle reylerine arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Görevi savsama ve kötüye kullanma

MADDE 140. — Bu kanunun tatbiki ile görevli veya bu kanuna göre görevlendirilen kişiler görevlerini her hangi bir şekilde savsadıkları veya kötüye kullandıkları takdirde bu kanunda ayrı bir ceza tâyin edilmemiş ise, Türk Ceza Kanununun bu suçlara ait cezaları altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Memur ve memur hükmünde olanların cezaları

MADDE 141. — Bu kanunda yazılı suçlar, hakkında sarahat bulunmadığı hallerde, bu kanuna göre memur sayılanlarla Ceza Kanununun tatbikatında memur sayılanlar tarafından işlenmiş ise, verilecek cezalar yarı nispetinde artırılarak hükmolunur ve ayrıca kamu hizmetlerinden yasaklık cezası da verilir.

BAŞKAN — Efendim, bu madde hakkında komisyonun bir değişikliği vardır onu okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 141 nci maddesinin, aşağıda yazılı şekilde okunarak müzakereye konulmasını arz ve teklif ederiz.

Seçim Kanunu K. Başkanı Sözcüsü
Şefik İnan Sahir Kurutluoğlu
Sözcüsü
Atıf Ödül

Memur olanların cezaları

MADDE 141. — Müstakillen veya artırılmaya tâbi tutularak tâyin olunan cezaların ilişkin bulunduğu eylemler dışında kalan suçlarından dolayı, bu kanunla görevlendirilenlere verilecek cezalar, altıda birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kütük hazırlıklarına ilişkin suçlar

MADDE 142. — Kütüklerin düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenliyerek vermiyenler veya kroki ve binalar cetvelleri kütüklerin düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmıyanlar hakkında fiillerinin mahiyetine ve bu hareketlerinin ortaya

koyduğu güçlüklerin derecesine göre Türk Ceza Kanununun 240 ve 230 ncu maddelerinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?...

HIZIR CENGİZ — Efendim maddede (kütükler) diye geçiyor. Bunun (seçmen kütüğü) olması iktiza eder. Tashih olunsun, ileride bir sehve düşmiyelim.

Maddede geçen kütükler, seçmen kütüğü olmalıdır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Maddeyi bu tashihiyle yeniden okuyoruz.

Seçmen kütüklerinin hazırlıklarına ilişkin suçlar

MADDE 142. — Seçmen kütüklerinin düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenliyerek vermiyenler veya kroki ve binalar cetvelleri seçmen kütüklerinin düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmıyanlar hakkında fiillerinin mahiyetine ve bu hareketlerinin ortaya koyduğu güçlüklerin derecesine göre Türk Ceza Kanununun 240 ve 230 ncu maddelerinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

BAŞKAN — Buradaki birinci satırda (cetvelini) (cetvellerini) olması lâzımdır. Bu tashih de yapılmış olarak oyunuzda sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... 142 nci maddenin tashihi şekli kabul edilmiştir.

Seçmen kütüklerinin düzenlenmesi

MADDE — 143. — Bu kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, belli süre içinde ve şekillerine uygun olarak seçmen kütüklerini veya bunlara mütaallik evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemiyen veya muhafaza etmiyenler üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu husule gelmiş ise bir aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.

Yukarda yazılı fiil ve hareketler yüzünden her hangi bir bölgede, kütüklerin veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkânsız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden aşağı olmamak üzere ikinci fıkrada yazılı halde de altı ay-

dan iki seneye kadar hapis cezası hükmedilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Buyurun Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Efendim, bu maddenin üçüncü fıkrasının 1 nei satırında «... her hangi bir bölgede,» dedikten sonra, «kütüklerin» deniyor. Bu «kütüklerin» kelimesinden önce, «seçmen» kelimesinin yazılması iktiza eder. «Seçmen kütüklerinin veya sandık seçmen listelerinin» şeklinde olmalıdır. Bunu arz etmek isterim.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, son fıkrada «birinci fıkrada yazılı hallerde iki seneden aşağı olmamak üzere...» denmiş, son haddini tâyin etmeyi sehven unutmuşuz. Son had tâyin edilmezse birtakım mahzurlar doğar. 20 sene gün verilecek değil ya; Onun için, bu fıkradaki, «aşağı olmamak üzere» kısmını kaldırıyoruz, «birinci fıkrada yazılı halde bir seneden, iki seneye kadar, ikinci fıkrada yazılı olduğu halde altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmedilir.» şeklinde düzeltiyoruz. Reylerinizi buna göre izhar buyurmanızı rica edeceğim.

BAŞKAN — Bir de son fıkrada, «kütüklerin» kelimesinden önce, seçmen kelimesinin konması gerekiyormuş. Kabul ediyor musunuz?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Kabul ediyoruz.

BAŞKAN — Maddeyi yeni şekliyle okuyoruz.

Seçmen kütüklerinin düzenlenmesi

MADDE — 143. — Bu kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, belli süre içinde ve şekillerine uygun olarak seçmen kütüklerini veya bunlara mütaallik evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemeyen veya muhafaza etmeyenler üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonueu husule gelmiş ise bir aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.

Yukarda yazılı fiil ve hareketler yüzünden her hangi bir bölgede, seçmen kütüklerinin veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkânsız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmedilir.

BAŞKAN — Maddeyi bu tashihli şekliyle re-

ye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçmen kütüklerini düzenlemekle görevli olanların suçları

MADDE 144. — Seçmen kütüklerine yazılmak hakkı olmayan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı bulunan bir seçmeni yazmayan veya kütüğe yazılmış olup da silinmesi gereken seçmenin adını silmiyen veya silinmemesi gerektiği halde o seçmenin adını silenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Seçmen kütüğü olarak hepsini kabul ettik.

BAŞKAN — Bu şekliyle maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçmen yeterliği olmayanların kütüklere kaydı

MADDE 145. — Seçmen yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını her ne suretle olursa olsun seçmen kütüklerine kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanların kütükten silinmesine aynı şekilde mâni olan veya seçmen yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle kütükten silinmesine sebeb olan üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yukarda yazılı fiiller cebir veya tehdit veya şiddet veya nüfuz veya tesir icrası suretiyle yapıldığı takdirde faile verilecek ceza, bir seneden beş seneye kadar hapistir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birden fazla kütüğe kayıt

MADDE 146. — Birden fazla kütüğe kaydolunan veya bilerek bir seçmeni birden fazla kütüğe kaydettirenler, üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yukarıki fıkrada yazılı suçlar, bu işlerle görevlendirilenler tarafından işlendiği takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Buyurun.

ALİ RIZA AKBIYIKOĞLU — Bir defa kaydedilir diyor. Bir defa kütüğe kaydolunan kendisi mi?.. Yoksa bilmiyerek vazifeli şahıslar

tarafından mı kaydolunuyor. Bilmiyerek kaydolunmuş olabilir. Bu takdirde durum nedir?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Seçim emniyetine taallük eyliyen suçlardan olduğuna göre, bu maddede yazılı bulunan filleri şekli suç olarak kabul etmeye imkân yoktur. Kasta makrundur. Bu itibarla kasten kendisini yazdırması keyfiyetinin de başka türlü anlaşılması gerekir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen var mı?

HIZIR CENGİZ — Burada da seçmen kütüğü denmesi lâzım.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Düzeltiyoruz, efendim. Nerede kütük sözü varsa, ondan evvel seçmen kelimesi olacak.

BAŞKAN — Düzeltilen şekliyle bu maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kütüğe kaydolunmamaya teşvik

MADDE 147. — Seçmen yeterliğine sahip olanların kütüğe kaydolunmalarını önlemek maksadiyle teşvik, telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mihkûm edilir.

Yukarıda yazılı fillerden dolayı seçmenler, kütüğe kaydolunmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır.

Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanarak vukubulduğu takdirde, yukarıki fıkralara verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.

Bu fiil ve hareketler, memur ve memur hükmünde olanlar tarafından işlenirse, ayrıca 141 nei madde hükmü de uygulanır.

BAŞKAN — Komisyonun söyleyeceği var mı?...

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Üçüncü fıkranın son satırındaki «... fıkralara...» dan sonra, «göre» kelimesinin eklenmesini rica edeceğiz. Şöyle olacak «Yukarıki fıkralara göre verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.»

BAŞKAN — «Göre», kelimesinin ilâvesini komisyon teklif ediyor. Maddeyi bu değişiklikle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık seçmen listeleri üzerinde işlenen suçlar

MADDE 148. — Kütüklerin düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri üzerinde yukarıki maddelerde yazılı suçları işliyenlere de aynı cezalar verilir.

BAŞKAN — Buyurun, Suphi Batur,

SUPHİ BATUR — Efendim, bu madde vâzih değil. Ne suç tarif ediliyor, ne de hangi maddeye göre ceza verileceği söyleniyor, yukarıdaki cezaî maddelerden ne kastediliyor, anlaşılıyor.

BAŞKAN — Buyurun, Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, madde dikkatle gözden geçirilecek olursa «Kütüklerin düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri üzerinde, yukarıki maddelerde yazılı suçları işliyenlere de aynı cezalar verilir denmektedir. Bu bir âtıftır. Yukarıdaki maddeler demekle kastedilen şey, yukarıdaki maddeleri okuyunca anlaşılıyor. Seçmen kütüklerinin hazırlanışında işlenen birtakım suçlar var. Seçmeni, bilerek seçmen kütüklerine yazmamak, yazılmaya teşvik etmek, telkinlerde bulunmak gibi suçlar. Maddeyi böyle yazmasaydık, her maddede ayrı ayrı hükümlerin tekrarı lâzımgelirdi.

Bu âtıfların emsali vardır. Ceza Kanununda aynı şekilde âtif yapılan maddeler vardır.

ALP KURAN — Hangi maddelere âtif yapıyorsa, numaralarının zikredilmesi lâzımdır.

Bundan evvelki madde kütüğe kaydolunmaya teşvik, birden fazla kütüğe kayıttır.

BAŞKAN — Buyurun.

SUPHİ BATUR — Yukarıda birçok maddeler var. Birçok cezaî hükümler var. Hangisi bunlar? Hepsi mi?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Bir takrir hazırlayıp verin. Madde bu mânayı ihtiva etmektedir.

BAŞKAN — Buyurun.

HIZIR CENGİZ — Arkadaşlar; 148 nei maddede; yukarıdaki maddeler diye cemi elfaz kullanmış. Bendenize göre doğrudur. Neden?.. Yukarıki maddede dese 147 nei maddenin içinde düşünmek lâzımgelir. 147 nei maddenin sandık seçmen listesi üzerinde işlenecek suçlara tatbik kabiliyeti yoktur. 147 nei madde şöyledir; «Seçmen yeterliğine sahibolanların kütüğe kaydolunmalarını önlemek maksadiyle teşvik, telkinlerde bulu-

nanlar» Mâlûmdur ki, seçmen kütüğüne kayıt keyfiyeti seçmenle alâkalıdır. Yani seçmen kendisinin yazılmadığını görürse yazdırtmak ister. Bir başkası da; adam sende böyle seçime rey mi verilir, sen kendini yazdırma gibi telkinde bulunabilir. Fakat sandık seçmen listelerinde bu mevzu bahis değildir. Artık seçmen kütüğü yazıldıktan sonra bu hüviyetini kazandıktan sonra seçmen listesini sandık bölgelerine göre tanzim edecek olan seçim kuruludur. Yani şahısla münasebeti kalmamıştır. Bunun için bana göre bu maddeye taallük etmez.

Bendenizin düşünceme göre, yukardaki maddelerdeki suçları işleyenler, deyince, mesele kalmıyor. Sandık bölgeleri 300 veya 400 seçmene göre ayrılıyor. Seçmen listeleri buna göre hazırlanıyor. İki listede oy verme veya verdirme işi olursa ve bunun gibi diğer kanunsuzlukları yapanları, seçime ilişkin suçları kapsamaktadır. Bence buradaki gibi cemi olarak kullanılışında isabet vardır.

147 nei maddenin ikinci fıkrasında : Yukarıda yazılı fiillerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler, deniyor, yani ceza veriliyor.

Seçmen gidip de bizzat seçim listesine ismini direkt olarak yazamaz. Seçim kurullarının vazifesidir. 147 nei maddeye ilişkin maddelerle alâkalıdır. Yukardaki maddeler, denince bu anlaşılır.

Bendeniz maddenin aynen kabul edilmesini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Ahmet Sırrı Hocaoğlu.

AHMET SIRRI HOCAOĞLU — Cezadaki kaide evvelâ suçu tariftir. Suç tarif edilmeden bir fiile ceza vermek mümkün değildir. Bu 148 de suç tarif edilmiyor. Ve yukarıki maddelere diyor. Yukarıki maddelere bakıyoruz, girer. Seçmen kütüklerinin düzenlenmesi diyor. Ceza; bir seneden aşağı olmamak üzere ceza veriliyor. Bu 143 neü madde. Madde 144 de iki aydan başlıyor. 145 de üç aydan başlıyor. Bunların hepsi seçmen kütüklerine ait maddelerdir. Binaenaleyh buna hangi cezayı verecek hâkim?

1. Meçhul.

2. Fiil ne fiilidir ki ceza vereceğiz? Bunlardan hangisidir? Bu da meçhul. Cezası, fiili meçhul madde olmaz arkadaşlar. Onun için bu

madde komisyona iade edilse daha iyi olacaktır.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — 148 nei maddeyi biraz dikkatli okursak suçun tarifi de var, cezası da var. Yukarıdaki maddelerde yazılı suçlar nelerdir?.. Seçmen kütükleri üzerinde işlenen suçlardır. Bu suçlar sandık seçmen kütükleri üzerinde işlenebilir. Ezcümle seçmen kütüğüne yazılma hakkı olmayan bir seçmeni yazın, sandık seçmen listesine girme hakkı olmayan bir listeye sokun. Biri seçmen kütüğü, biri sandık seçmen listesi. 145 nei maddeyi de okursak, burada seçmen yeterliği bulunmadığı halde, seçmen yeterliğine sahipmiş gibi, sandık seçmen listesine bir şahsı yazarsa.

146 nei madde, «Birden fazla kütüğe kaydolunan veya bilerek bir seçmeni birden fazla kütüğe kaydettirenler..»

Sandık seçmen listesini düzenleyenler, bir şahsı iki seçmen kütüğüne yazdırırlarsa... İşte tarif var, bu şekilde seçmen kütükleri üzerinde bir suç ika ediliyorsa. Görülüyor ki, maddede suçun tarifi de var, unsuru da var. Burada atıf yapılmıştır.

Bizim Ceza Kanununda yapılan atıfları biliyorsunuz. Atıf yapılmazsa kanunun metni uzar, büyür. Kanunun maddesi böyle tanzim olunur. Buradaki kıyas değil atıftır, Ceza Kanununda olduğu gibi.

Ceza maddelerine gelince : Meselâ 144 neü maddede : «Seçmen kütüklerine yazılmak hakkı olmayan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı bulunan bir seçmeni yazmayan.. kimse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır»

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Sual soracağım, Sayın Sözcü buradaki ifadelerinde maddeden daha vâzih konuşuyorlar. Maddeyi de böyle yapsalar mesele kalmıyacak.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — O zaman sandık seçmen listesine ait maddelerin her birisini tekrar yazmak lâzımdır. Bir tanesi unutulabilir. Bu itibarla atıf yaparak maddeyi tedvin ettik. Madde konuştuğum kadar sarihtir.

BAŞKAN — Buyurun.

SAİD ERDİNÇ — Sandık seçmen listeleri üzerinde suçlar. Emin Demir isminde birisi listeye geçtiği zaman Emine Demir olarak ge-

çebilir. Bu madde bu gibi suçu işleyene ceza vermiyor.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Bunun bu madde ile alâkası yoktur.

BAŞKAN — Takrir var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

148 nci maddenin;

«Kütükler üzerinde işlenen suçlara verilecek ceza hükümlerinin, sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri üzerinde işlenen suçlara da paralel olarak aynen tatbik olunur.» şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Abdullah Ercan

Yüksek Başkanlığa

148 nci madde müphem olduğundan maddeye vuzuh verilmesi için maddenin komisyona iadesini rica ederim.

Ahmet Sırrı Hocaoğlu

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı, bu önerge üzerinde.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Mütalâmamızı arz ettik, efendim.

BAŞKAN — Sayın Sırrı Hocaoğlu'nun takririni okutuyorum.

(Ahmet Sırrı Hocaoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririn dikkate alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir, efendim. Öbür takririn oya arzına lüzum kalmamıştır. Madde komisyona iade edilmiştir, efendim. Komisyondan geldikten sonra oyunuza sunulacaktır. Şimdi, 149 ncu maddeyi okutuyorum.

Sandık seçmen listesine ilişkin suçlar

MADDE 149. — Asılması gereken sandık seçmen listelerini asmayan, veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkân vermiyen veya bu lisitelere karşı yapılan itirazları kabul etmiyen veya merciine bildirmiyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapistir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim vesikalarına ilişkin suçlar

MADDE 150. — Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya sandık seçmen listesi tanzim eden veya bunları tahrif eden veya bozan, çalan veya yok eden kimse, üç yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen kütük ve sandık seçmen listelerine ait vesikaları çalan, bozan, yok eden veya tahrif eden kimseye de aynı ceza verilir.

Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadiyle seçmenlerin, kimliklerini ispata yarıyan her hangi bir belge üzerinde yukarıki fıkrada yazılı fiilleri işliyenlere de aynı ceza verilir. Ancak, seçmen kimliğini başka suretle ispat ederek oyunu kullanabildiği takdirde verilecek ceza bir sene haptistir.

Seçmenlerin kütüklere kaydına engel olmak maksadiyle birinci veya ikinci fıkrada yazılı hareketleri yapanlar da aynı suretle ceza görürler.

BAŞKAN — Bu maddenin tadili için komisyonun bir teklifi mevcuttur.

Yüksek Başkanlığa

Tasarımın 150 nci maddesinin, aşağıda yazılı şekilde okunarak müzakereye konulmasını arz ve teklif ederiz.

Seçim Kanunu Komisyonu

Başkanı

Şefik İnan

Sözcüsü

Sahir Kurutluoğlu

Sözcüsü

Atif Ödül

Seçmen kütükleri, sandık seçmen listeleri ve diğer belgeler üzerinde işlenen suçlar

MADDE 150. — Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya sandık seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden kimse, üç yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen kütükleri veya sandık seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrif eden kimseye de aynı ceza verilir.

Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadiyle seçmenlerin kimliklerini ispata yarıyan her hangi bir belge üzerinde yukarıki fıkrada yazılı fiilleri işliyenler veya bu belgeleri saklıyanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Seçmen kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıki fıkrada yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

BAŞKAN — Yeni şekli ile maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Propaganda toplantılarına dair suçlar

MADDE 151. — Her kim 66 ncı maddede gösterilen heyetin kurulmamış olduğu toplantıda söz alır ve söyler veya her hangi bir vasıta ile bir seçim propagandası toplantısına mâni olur veya devamına imkân vermeyecek hareket ve tertiplerle onu ihlâl ederse bir aydan altı aya kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

VASFİ GERGER — Her hangi bir vasıta ile seçim propagandasına mâni olmak. Her hangi bir vasıta nedir?.. Tavzih edilsin.

BAŞKAN — Buyurun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Gelir elektriğini keser, hoparlörünün telini koparır. Kapısının önünde fazla gürültü yapılır, İçerde toplantı yapmak imkânı kalmaz. Bu ve buna mümasil şeyler. Aynı zamanda maddenin başında geçen 66 rakamı 51 olacaktır.

BAŞKAN — Maddenin birinci satırındaki 66 rakamı 51 olacaktır. Maddeyi bu tashihle kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Toplantı heyetlerine karşı suçlar

MADDE 152. — 66 ncı maddede yazılı heyeti kurmayan veya haber vermeyen toplantı tertipleri ve mezkûr maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri on beş günden üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yasak günlerde propaganda

MADDE 153. — Oy verme gününden önceki üç gün içinde ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya her ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edilebilecek mahiyette söz veya yazı ile propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar bir aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Buyurun.

ÖMER SAMİ COŞAR — 153 ncü maddede

seçimin düzenini bozabilecek söz veya yazı diyor. Bundan maksat nedir?.. Tavzihini rica ederim.

BAŞKAN — Buyurun.

ALP KURAN — İçtimaatı Umumiye Kanununu kaldırdık. Yerine Gösteri yürüyüşleri Kanunu getirilmişti. Bu kanun antidemokratik ve Anayasaya aykırı olduğu için tatbik edilemez. Binaenaleyh 153 ncü maddedeki umumi veya umuma açık yerlerden ne kastedilmektedir Bunun dışında, buradaki «yasak günlerde, ve oy verme gününde umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı ve propaganda yapanlar, veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya der ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz veya yazı ile propaganda yapanlar.» kaydına burada ihtiyaç yok, zannediyorum. Lüzumsuz olarak maddede yer almış. Yasak günlerde propaganda yapılamıyacağını esasen kanun belirtmiştir. Binaenaleyh yasak günlerde ayrıca bunların ne mahiyette olacakları belirtmeye, meselâ «seçimin düzenini bozabilecek mahiyette» demeye lüzum yoktur, hüküm altına alınmıştır. Propaganda yasağının aksine hareket edenler, bu propaganda ne mahiyette olursa olsun, seçimin düzenini ister bozsun ister bozmasın elbette cezalandırılacaktır. Binaenaleyh, yukarda belirtilen kayda lüzum yoktur.

Komisyonun bu maddede geçen, «umumî ve umuma açık» tâbirlerini de izah etmesini rica ediyorum.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, maddedeki «umuma açık yerler» tâbiri, Ceza Kanununda tarif edilmiştir. Burada ayrıca bunun tarifini yapmaya lüzum yoktur. Umuma açık mahaller, yerlerde toplantı yapmak yasaktır. Seçim propagandası yapılamaz.

«Seçim düzenini bozacak veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edilecek mahiyette söz veya yazı ile propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar..»

Bunlara lüzum vardır. Açıkça belirtilmesinde fayda vardır. Yasak günlerde umuma açık yerlerde toplantı yapmaya kalkışanlar bulunabilir. Seçimlerin neticesine tesir etmese

bile, birtakım fiiller, söz, kaviller sâdır olabilir. Bunlara mâni olmak içindir. Her ikisinin de lüzumu vardır. Üç gün içinde tesir icra edebilecek her türlü yayın söz ve toplantı bu suretle ceza tehdidi altına vaz'edilmiştir.

HÜSEYİN ULUSOY — Aday toplantıyı evinde yaparsa suç değil mi?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Böyle olursa ailemizle oturmamak durumu bile o zaman mevzuubahsolur.

ALP KURAN — «Her ne suretle olursa olsun» dedikten sonra umuma ve umuma açık yerlerin mânası ortadan kalkıyor gibi geliyor bana. Umumî yer ve umuma açık yer nedir? Maddede «veya» dedikten sonra «her ne suretle olursa olsun» kaydı konmuş. Bundan «umuma açık yer» olsun olmasın böyle propaganda yapanların cezalandırılacağı mânası çıkıyor

İkincisi; maddede «söz ile propaganda» denilmiş. Şimdi, bir umumî yerde üç arkadaşımızla, tamamen kendi aramızda seçimler hakkında konuşsak tecziye edilecek miyiz, edilmeyecek miyiz?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Üç gün içinde umumî veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı. Yani kahvelerde, caddelerde, lokantalarda ve sair yerlerde seçim propagandası için açık ve kapalı toplantılar yapılamıyacaktır. Tek başlarına dahi olsa propaganda yapılmıyacaktır. Bu maksatla yayında bulunamıyacaklardır. «Her ne suretle olursa olsun, seçimin düzenini bozacak veya oy vermenin tam bir serbestlik içinde yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz veya yazı ile propaganda yapanlar, asılsız şayia çıkaranlar...» Bunların hepsi ayrı ayrı hususları, ayrı ayrı tesirleri ihtiva eden meselelerdir. Bu hüküm de, bu gibi şeylerin men'ine mahsustur. Bu itibarla madde mahzurlu değildir, aksine yalan şayialar çıkarmak suretiyle, seçimin üzerinde tesir yapmak isteyenlerin, düzeni bozmak isteyenlerin cesaretini kıracaktır.

5545 sayılı Kanununun 134 ncü maddesinde de buna benzer hükümler mevcuttur. Tatbikatta da pek büyük güçlük yaratmamıştır.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Demiray,

AHMET DEMİRAY — Bir sual soracağım, partiler de toplantı yapamıyacak mı?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Partiler toplantılarını elbette yapacak.

Yapmazsa olmaz ki. Partiler sandıklar için âza vazifelendirecek. Sandıklarla ilgili birtakım işleri 'olacak, oy dağıtacak. Propagandanın dışında elbette toplantı yapabilecektir.

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Seçimle vazifeli olmayan vatandaşlar da toplantı yapabilecekler mi?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Propaganda toplantısı değil.

NURETTİN ARDIÇOĞLU — Lâlettâyin vatandaşları toplayacak propaganda yapacak demektir. Yasağın dışında olacak demektir. Bunun eski madde ile karşılaştırılarak bir esasa bağlanmasını teklif ediyorum.

ÖMER SAMİ COŞAR — Oy verilmeden evvel sandık kaçırlıyor.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Bunun seçimle alâkası yok.

ÖMER SAMİ COŞAR — Seçim düzenini bozar mı bozmaz mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Bozmaz.

FAKİH ÖZFAKİH — Yasak günü içinde partinin diğer insanları tarafından kullanılan arabalarda, mensubolduğu partinin bayrağını taşımak propaganda sayılır mı?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Sayılmaz.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonu giden 148 nci madde gelmiştir. Gelen metni okuyoruz :

(Madde 148. — 143, 144, 145 ve 146 ncü maddelerde yazılı fiiller seçim kütüklerinin düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri üzerinde işlendiği takdirde sözü geçen maddelerde yazılı cezalar verilir.)

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Haksız oy temini

MADDE 154. — Her kim kendisine veya başkasına oy verilmesi veya verilmemesi için bir veya birkaç seçmenden menfaat, sair kıymetler teklif ve vadeder veya verir, yahut resmî, umumî vazifeler veya hususî hizmet ve menfaatler vait veya temin ederse, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Verilen, vait veya temin edilen menfaatler seçmenin seyahat, yemek, içki ve

nakil masrafları veya hizmetlerinin mukabili olarak gösterilse dahi hüküm aynıdır.

Yukarda yazılı para, menfaat, vait veya hizmetleri kabul eden seçmen dahi aynı ceza ile cezalandırılır.

Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanılarak işleyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?...

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Birinci fıkranın ikinci satırındaki «Birkaç» tan sonraki «Seçmen» sözü, «Seçmene» olacaktır. Düzeltiyoruz.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Buyurun, Sayın Ali Rıza Akbıyıkoglu.

ALİ RIZA AKBIYIKOĞLU — Arkadaşlar, birinci cümlede bir matbaa hatası var. «Seçmen» değil, «Seçmene» olması lâzımdır. Asıl üzerinde durduğum mesele şudur : «Verilen vait veya temin edilen menfaatler seçmenin seyahat, yemek, içki ve nakil masrafları veya hizmetlerinin mukabili olarak gösterilse dahi hüküm aynıdır.»

Buradaki «Yemek ve içki» nin üzerinde durulmalıdır. Bizim âdetimizdir, aday olduk mu, misafirlerimizin yemek ve içki masraflarını çekeriz. Bu gayet tabiidir. Ancak, bu sırada partiler arasındaki rekabet son haddine varır, hattâ partiler içinde hizipleşmeler olur; bu sırada verilecek bir ziyafet, rey alma zaviyesinden mütalâa edilerek, ziyafet veren adayın aleyhine kovuşturmaya sebeb olabilir.

Onun için, bu şekilde maddenin kabul edilmesi doğru değildir. Misafirlere bir yemek verilirse, bu istismar edilebilir. Mahkeme kapılarında seçim zamanında uğraştırılır. Öz âdetlerimize aykırı olan bu içki ve sair yemek meselelerini buradan çıkartmak lâzımdır. Rey için bâzı maddi menfaatler vadedilmiştir. Bunlar için bir şey diyemem; fakat yemek ve içki hususları maddeden çıkarılmalıdır.

BAŞKAN — Buyurun.

GALİP KENAN ZAIMOĞLU — Bu madde 5545 sayılı Kanunda da vardı. Bu maddedeki «Menfaat temin etme» hükmü 1954 ve 1957 seçimlerinde birçok ihtilâtlara sebebiyet vermiştir. Bir doktor adaydır, propaganda için gittiği yerlerde müracaat edilmiş; aman doktor hastayım, muayene edin denmiştir. Takdir edilir ki, o günlerin ağır külfetleri bu isteğin yerine getirilme-

sine mânidir. Bunun için üç gün serbesttir, o günler gelin muayene edeyim denmiştir. Üç beş kişi toplanmış, muayeneye gitmiştir. Ve zabıt tutulmuştur. Mahkemeye sevk edilmiştir. Komisyon bu mevzuda lütfen açıklamada bulunsun. Bunlar zapta geçsin, çünkü ilerde yine ıstırap konusu olur bunlar.

BAŞKAN — Adnan Başer, buyurun.

ADNAN BAŞER — Efendim, seçim zamanında partiler bâzı toplantı yaparlar, adayların belli olması için, sair işler için. 1954 ve 1957 de yapılan seçimlerde yoklama sırasında partiler, şehrin belli başlı lokantalarında ağır-lama yapmışlardı. Yenmiş içilmişti. Şimdi, bu madde, bugünkü şekli ile kabul edilecek olursa, ceza tehdidi altında adaylar bir arada yemek bile yiyemeyecekler, aday yoklaması sırasında, partiler, çevre kazalarından gelen arkadaşlarına yemek bile veremeyeceklerdir. Şayet partiler kendi aralarında yemek toplantısı yapacak olurlarsa, bu istismar edilecektir.

BAŞKAN — Buyurun, Ahmet Sirri Hocaoglu.

AHMET SIRRI HOCANOĞLU — Muhterem arkadaşların; bir noktanın tavihini rica edeceğim. Bu maddede yasak müddeti yok mu? Zannediyorum, buradaki yasak, sadece seçim devresine aittir. Bu yasak devrenin müddetinin tâyin edilmesi lâzımdır, burada yok. Lütfen açıklasınlar.

BAŞKAN — Vedat Arıkan.

VEDAT ARIKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu madde dolayısıyla, biraz realist olmamız lâzımgeldiğini belirtmek için huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Zannediyorum ki, komisyon bu maddeyi getirirken geçmişteki tecrübeleri, bâzı misalleri göz önüne almıştır.

Geçmiş seçimlerin arifesinde olanların kötü neticelerini görmüştür. Şu bir hakikattir ki; realist bir ifade ile arz edeceğim. Bu gibi ziyafetler adetâ seçimler arifesinde yarış halinde devam eder. Bütün partiler ve partililer buna müracaat ederler. Bu çok yaygın bir usuldür. Herkes bunları daha evvel gördü. Hal böyle olunca bunu hüsnüniyetle veya sui-niyetle telâkki etmenin de ölçüsü olamaz. Ama mâni bir hükümle bu önlendiği takdirde artık ihtilâat doğurmaz kanaatindeyim. Bu bakımdan maddenin aynen kabulünü rica edeceğim.

BAŞKAN -- Buyurun.

LASKARİS KALUDİ — Muhterem arkadaşlar, bu madde kanuniye vehlei ulâda doğrudur. Fakat hudutlandırılması lâzımdır. Yemek yedirmeyecekler, tamam. Fakat medenî bir usuldür, propaganda müddeti zarfında partilerin büyükleri birçok kollara ayrılarak memleketi gezerler. Şimdi bu yemek yedirmemek müddeti ne olacak? 15 gün mü, 45 gün mü, 2 ay mı olacak? Biz bunu hudutlandırmazsak birçok iftiralara, dâvalara sebeb oluruz. Bir bölgede intihabı kaybeden zat, efendim, kaybederiz tabii, çünkü falan falan bir ay sağdan soldan adam toplamış, yemek yedirmiştir, diyecektir. İhtihap devrelerinde bu gibi iftiralar çok olur. Onun için bunu bir müddetle takyidedelim. 15 gün, 45 gün veya iki ay; her ne ise, bir müddetle tahdidetmek lâzımdır.

BAŞKAN — Vedat Arıkan. (Yok sesleri). Şerafettin Yaşar Eğin.

SERAFETTİN YAŞAR EĞİN — Efendim, müzakere mevzuu olan 154 ncu maddede yemek yedirme meselesi bir ceza tehdidi altına alınmıştır, zannederim. Madde tetkik edilecek olursa, şu veya bu partili veya vatandaş her hangi bir yerde vazifelendirildiği zaman buna yemek ve otel parası olarak ödenen masraf karşılıkları ile menfaat sağlamak şeklindeki para vermeyi başka bir mesele olarak ele almak lâzımdır. Yoksa birkaç kişi birlikte yemek yedikten sonra parayı adayın vermesi, bu mânada maddenin şumulüne girmez kanaatindeyim.

BAŞKAN — Ahmet Oğuz.

AHMET OĞUZ — Muhterem arkadaşlar; bu maddeyi okuyunca insan, dehşet içinde kalıyor. Türk topluluğu, Türk milleti öyle bir varlık, öyle bir cemiyetin unsurları halindedir ki, birkaç arkadaşı ile birlikte yemek yedikten sonra onu parayı vermektan menetmek Türk milletinin haysiyetine âdeta taarruz etmektedir. Ne mânada olursa olsun, iftira kampanyaları açılır ve adam taarruz ve telkinler altında kalabilir. Arkadaşları ile beraber yemek yemesin. İnsan kimlerle yemek yer? Birtakım arkadaşları ile, fikir arkadaşlarıyla, partili arkadaşlarıyla yemek yer. Seçim zamanında seçim yerinde partili arkadaşları ile, beraber çalışacağı arkadaşları ile çalışır ve yemek yer. Propaganda çevresinde arkadaşına yemek yedirmesi ona para yedir-

mek, onun viedanı üzerinde müessir olmak şeklinde telâkki edilemez. Bu demokrasinin bir esasıdır. Bunun başka şekilde ifadesi haysiyetsizken olur, beni utandırıyor bu hal.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Muhterem arkadaşlar, evvelâ kanunun, seçimlere taallük etmesi itibariyle yoklamalarla alâkası yoktur. Bu fiiller seçim zamanında işlendiği takdirde suç sayılmaktadır. Oy verme, zamanın kanunla muayyen bulunduğuna göre, bu göz önünde tutulacak olursa bu madde hükmünün az verme zamanının, ne sonunda ve ne de başında tatbikine imkân yoktur. Yalnız Ahmet Oğuz arkadaşım 1950 den beri Türk milletinin haysiyetine dokunan bu maddeyi şimdiye kadar görmemişler de şimdi mi keşfetmişlerdir? 5545 sayılı Kanundan bu madde aynen alınmıştır, 130 ncu madde. Arkadaşlar, biz Türk milletinin haysiyetine taarruz eden bir maddeyi getirmiş değiliz. Maddeyi dikkatle okumuş olsalardı bu kadar heyecana kapılmazlardı. Maddede ne diyoruz? Gayet açık. Yoksa ananemize uygun bir şekilde bir arkadaşla yemek yemek, ön arkadaşla yemek yemek bu maddenin hududu içinde bir hareket olarak kabul edilmemiştir. Bu mesuliyeti, vereceği para, göstereceği menfaat, vadettiği hizmet şu ve bu gibi şeyler... Hükmün vaz'ı, bu sebeple yedi içti, seyahat etti, onun karşılığında geldi gitti gibi tevellere imkân vermemesi içindir. Yoksa madde hiçbir suretle 10 kişi ile bir yemek yemeyi, masrafını vermeyi menetmemektedir. Bugüne kadarki tatbikatta üç beş dostu ile yemek yiyen bir seçmen, aday, kim olursa olsun mahkemeye sevk edilmemiştir. Menfaat konusunda da belki bir anlayış hatası yüzünden mahkemeye gidilebilir. Ama şerefli Türk hâkiminin önünde muhakieme edilmek bir şerefsizlik değil, bir şeref vesilesidir. Bizim Türk hâkimine ütimadımız tamdır. Eski kanunda mevcut olan bir hükmü buraya intikal ettirdik. Bunun mânası, mâzeretini bu olarak gösterse dahi kendisini suçtan kurtaramıyacağı merkezindedir.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Buyurun, Mehmet Hazer Bey.

MEHMET HAZER — Muhterem arkadaşlar, yemek yedirmek Türk Milletinin ananevi bir hasletidir. Seçim endişeleri bunu elbette zedelemeyecektir. Tatbikatta bâzı menfaat karşı-

lığında rey alma teşebbüsleri vardır. Menfaat temin etmek, yer vadetmek suretiyle bunlar yapılmaktadır, bunu kabul etmek lâzımdır. Arkadaşımızın lüzumsuz bir heyecan ile Türk Milletinin vakar ve haysiyetini tahribetmektedir, demesi, bu kadar hassas olması hakikatte Türk Milletinin vakarına uymaz.

Türk Milletinin içinde suç işleyenler vardır, menfaatlerle hareket edenler vardır, bunların bu hareketlerini Türk Milletinin vakarına teşmil etmek doğru olmaz. Ceza kanunları niçin yapıyor? Niçin suçlular cezalanıyor, neden cemiyet teşkil eden fertler arasında suçlular için ceza koyuyoruz? Bunların hepsi cemiyet içinde olduğu içindir. Bir cemiyetin fertleri arasında her türlü şeyler olabilir. Onları önlemek için tedbir alıyoruz. Millî haysiyete ve vakara uygun olarak, ahlâksızlıkları önlemek için vaktinden evvel tedbirlerini düşünmek vazifemizdir. Bunun, bu tedbirlerin Türk Milletinin haysiyet ve vakarını zedelemekle ne alâkası vardır? Kendisinin ifade ettiği gibi, bir mânayı da ihtiva etmemektedir. 1950 Seçim Kanunu o günden beri tatbikat görmüştür, hiçbirisi bu maddeye göre kötü düşünmemiş ve hiçbir mahkeme böyle tatbik etmemiştir. Türk Milletinin haysiyet ve vakarını düşünen hâkimlerin de bu memlekette olduğunu kabul etmek lâzımdır. Türk Milletinin haysiyet ve vakarına aykırı bir şey yoktur, arkadaşlar.

GALİP KENAN ZAIMOĞLU — Sayın arkadaşlar, Sayın Komisyon Sözcüsü böyle bir hâdise oldu, doktor mahkemeye gitti, mahkûm oldu mu dediler. Mahkûm olmadı ama, bir buçuk sene uğraştı. İstirap çekti. Ondan daha fazla. Bundan sonra aday olacak olan hekimlerin gözlerini korkuttu. Müşfik, mâsum bir saikle bir kanserliye bir kalb hastasına faydalı olmak isteyim demiş, bunun yanında diğer 3 - 5 hastaya daha bakmış olduğu için mahkemeye gitti. Orada beraat etti. Ama 1,5 - 2 sene uğraştı. Bundan sonra gelecek hekimler artık korkacaklardır.

Bununla beraber ben maddeye yeni bir hüküm ilâve edilsin demiyorum.

Komisyonun bu izahatı zapta geçtiği için bu kadarını kâfi görüyorum. Kurutluoğlu arkadaşımızın dediği gibi doktorun beraet etmiş olmasa dâvayı halletmez. Bu bir suç değildir. İnsan

nî ahlâkî bir vazife hattâ bir hizmettir. Köyde, nahiyede, hekimsiz bir yerde hasta vatandaşların imdadına koşmak bir hekim için meslek, insanlık, şevkat borcudur.

Komisyon sözcüsünün izahatını kâfi görüyorum. İlerde böyle bir şey olursa hâkim zabıttaki ifadelerle bakarak kararını verebilir.

BAŞKAN — Ahmet Oğuz.

AHMET OĞUZ — Sözcü arkadaşımız, eski kanunda mevut idi; siz bunun için neden mücadele etmediniz, diyor. Niçin kaldırılması için uğraşmadınız diyorlar.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Böyle bir şey söylemedim.

AHMET OĞUZ (Devamla) — Bütün konuşmalara dikkat ederseniz noktai hareket, sanki en iyi sistem bu imiş gibi noktai hareket bu olmuştur, 1950 de vardı, sözü daima işitilmektedir. 1950 de Seçim Kanunu yapılırken teşriî vazifenin ifası sırasında, kanunun müzakeresi sırasında nasıl konuşulduğu, mücadele edildiği zabıtlar tetkik edilirse...

YAVUZ FEYZİOĞLU — (Eski Seçim Kanununun müzakerelerini havi tutanak dergisini Ahmet Oğuz'a getirerek) İşte 130 ncu madde burada. Sen konuşmamışsın. (Alkışlar)

AHMET OĞUZ — Ben konuşuyabilirim, arkadaşlarımız konuştu, heyecana lüzum yok. 1950 yılında Seçim Kanunu müzakere edilirken reylerin yakılıp yakılmaması iki gün münakaşa edildi. Şu halde benim şahsan konuşmam, konuşmamam bahis mevzuu değildir. O gün kabul edilen Seçim Kanunu tek taraflı bir iktidarın getirdiği bir tasarı idi. (Beğenmiyor musun, sesleri) O güne kadar olanlardan daha iyisi olması, 1950 Seçim Kanununun dışında daha iyi bir kanunu hazırlamak imkânına mâlik değiliz mânasına gelmez. 1946 ya nazaran daha iyi olabilir. Ama bu demek değildir ki, bugün biz 1950 de yapılan Seçim Kanunundan daha iyi bir seçim kanunu yapamazdı mânasına da gelmez.

Şimdi burada belirtmek istediğim nokta, kanunun maddesi o kadar unumüdir ki, arkadaşlar, iki veya üç kişi tarafından, sizin batını niyetlerinizin, maddede tasrih edildiği mânada olduğunu gösterir birtakım müracaatlarla birtakım zabıtlar tutulmasıyla siz mahkemeye sevk edilmiş durumdasınız. Ama arkadaşımızla yediniz, partili arkadaşımızla yediniz. Ne yapalım ki, o gün size ye-

mek yediren arkadaşınız, bir partili olarak, yarın da seçim faaliyetine geçmek zorundadır. Üç kişi bir araya gelir de «Ali dün şunlarla yemek yedi, bu sabah da parti faaliyetine geçti, bunun mânası şudur,» gibi bir zabıtle bir isnatta bulunursa mahkemeye gitmek zoru hâsıl olur. Neticede ceza yemese dahi birkaç defa mahkemeye gittiği için işlerinden geri kalır. Bu sebeple bunu yersiz bulmaktayım.

Netice olarak ve son olarak şunu söyleyeyim: Kanaatimce birinci ve ikinci paragraflar zaittir.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlar, Ahmet Oğuz Beyin cümlesi şu idi; Türk milletinin haysiyeti ile oy hassasiyetinde bizi karşı karşıya getirdiler. Zabıtlar tetkik edilirse böyle bir cümle sarf ettiği anlaşılacaktır. Yeni bir madde getirmedi, 1950 de de Türk milletinin hassasiyeti akla gelmedi de, şimdi mi akla geldi? O zaman hiç mücaheleniz olmamıştır.

Anladığım bir mâna, üç kişinin yemek yemeyişinin suçluluğunu yazan bir yazı yoktur. Cüzdanını açıp rey satınalmak hususunda her türlü fedakârlığa katlananların cezasız mı kalmalarını istiyorsunuz? Seçmenlerine hizmet ve saire vâdetmek suretiyle iktidara mı gelmelerini arzu ediyorsunuz?

Bu memlekette bunları gördük, devamına gönüllerimiz razı değil. Eğer devamına gönülleriniz razı ise bu maddeyi kaldıralım, tasavvur ettiğiniz şekilde bir şey getirelim.

Milletin menfaati bakımından, yemek masraflarını yaptım yolundaki mâzereti makbul telâkki etmedik. Madde, vâitte bulunarak hizmet tevcih edenlere bütün bunları ihtiyar ettiği yemek veya seyahat masrafları karşılığı olarak tediye ettim ve alanına da gittim, geldim demek fırsatını vermiyor. Yani sizin rey satınalmak için ibzalinizi, itmanınızı bu gibi misallerle suç olan halinden dışarı çıkaramıyor. Bu itibarla hiç endişeniz olmasın. Ne muarızlarınız, ne başkası, ne başkasının muarızları üç, beş arkadaşla yemek yedi diye ihbarda buldukları takdirde sadece kendilerinin muhbir vaziyetinde kalmalarından başka bir mâna ifade etmiyecektir. Bu itibarla endişeniz olmasın. Bu madde asla sizin anladığınız mânada bir kötülük getirecek değildir.

AHMET OĞUZ — İnce nokta şu, öyle bir va-

sat içinde olan fertler arasında yaşıyoruz ki, biz bu şahıslara yol, yiyecek ve saire masrafları vermek suretiyle reylerini aktarma imkânına sahip oluyoruz, bu cemiyette işte buna mâni olmak içindir ki, bu maddeyi getirdik mânası çıkmıyor mu?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Hayır. Arz edeyim, muhterem dostum, benim iki arkadaşım ile yemek yemekten dolayı mahkûmiyetime, bu memlekette milletin alınını teri ile biriktirilmiş paraları iktidara gelmek için harcamaya cevaz vermektен çok daha evlâdır. Bu memlekette iktidarlara, parasına güvenenlere bir üstün vasıf tanımının artık sona erdiğini, bu maddenin bundan sonraki tatbikatı meydana koyacaktır. Hazinesinin, hizmetlerin ağızını açacak ve oy toplayacak kimselere artık mâni olmak lâzım arkadaşlar. (Alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Muhterem arkadaşlar; bendenize bu maddenin reddedilmesine hiçbir sebep yoktur. Bir defa burada (Her kim kendisine veya başkasına oy verilmesi veya verilmemesi için) tâbiri var. Bunu bize aşağıdaki maddenin neticeleri ifade ettiği pekâlâ gösterdi.

Takdir buyurursunuz, geçmiş tecrübelerimiz, bizi maddenin bu şekilde tedvinine sevk eden birtakım müstenidatımız vardır. 1957 seçiminde, seçim gecesi, biz üç kazada para dağıtanları yakaladık. Diğer köylerde, Kulu köyünde köy köy adaylara para dağıtmak için hareketler oldu, bunları önlemeye çalıştık, tedbirler aldık. Bunlar para dağıtarak rey toplamak istediler. Bilhassa 1957 seçimlerinde elemanları, para dağıtmak için teşkilâtları vardı. Geçen gün arz ettim, bu şekilde hareket eden, demokratik hareket eden insanlar vardır. Köylerde çeşitli yollardan para ile rey temin etmek isteyen adamlar vardır. Bunlar beş yüz, bin, bin beş yüz lira para alıp bir kısmını kendisi, bir kısmını da ikinci plândaki adamlara vererek, mâsumları kandıran insanlar rey sağlıyanlar olmuştur, bunların misallerini görmüşüzdür.

Diğer bir misal arz edeyim; Sağır köyünde seçmenlerin reyini temin etmek için köyün ileri gelen ağasının tapulu arazisini va'dedip, başına da kendi zorlu adamlarını koyarak, hattâ sandık kurulundakilere baskı yaptırılarak rey temin eden adamları ve teşkilâtları gördük. Bunun misali pek çoktur. Ayrıca el-

bise, çarşaf dağıtmak, pirinç ve sair yiyecek maddeleri, sabun ve buna benzer şeyler dağıtmak gibi yollarla rey toplanıldığını gördük, biliyoruz. Bu bakımdan madde yerinde ve esaslı şekilde bir maddedir. Ayrıca bu madde muhalefetten çok iktidara mâuf bir maddedir. Paranın kasası, kesenin ağzı iktidarın elinde. Gece saat 4 de banka müdürünü kaldırıp, «kasada ne kadar para varsa al, çantana koy.» diyerek oraya gitmesinin ve orada esnaf kooperatifi kurmak maksadiyle imiş gibi birtakım kimselere para vererek rey toplıyan vekiller gördük. Bunlar çocuk oyuncuğu değil.

Ahmet Oğuz dediler ki, «1950 Seçim Kanununun eksiklikleri vardır.» Doğrudur. Bu kanundan millet çok çekti. Ama bu kanuna o zaman muhalefet ve iktidar hep beraber beyaz oy verdiler. Sonradan yine çeşitli yollardan bu madde tekrar müzakereye konuldu. Müzakere ve münakaşalardan sonra son şeklini aldı. Burada şu parti, bu parti olarak değil, milletin manfaatını düşünerek kardeşçe ve aklımızın erdiği kadar bu maddeyi tedvin etmeye çalışıyoruz.

Bu madde Türk Milletinin haysiyetine dokunmak şöyle dursun Türk Milletinin rey asaletini ihlâl edenlere karşı, kötülöklere karşı asalet ve vekarlarını koruyan bir madde olarak tedvin edilmiştir.

Amerika ve İngiltere'de onların Seçim kanunlarında bu gibi müeyyideler vardır, yerinde tedvin edilmiştir.

Sahir Kurutluoğlu bilir. Kaman'da 1953 de 85 bin lira dağıtıldığını. 63 vilâyetin adını bilmiyen bir aday için. Tahtakılıç, muhalefet adayları, Sahir de dâhil. 85 bin lira dağıtılmıştır, 200 elemana para verilmiştir, Hüseyin Ulusoy da bilir bunu, adamlarını dört kazaya yadılar, 63 vilâyetin ismini bilmiyen adaya kazandırmak için, para ile elemanları rey temin ettiler.

Çok rica ederim, bu maddeye canü gönülden ve hep beraber parmak kaldırahım. (Alkışlar)

ALP KURAN — Şu vesile ile huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum. 1950 Seçim Kanunu, ben şahsan inanıyorum ki, bu memlekette hakikaten çok iyi bir niyetle ve memlekette demokrasinin tam mânasiyle gerçekleştirilmesi için yapılmış bir kanundur.

Burada, İkinci Cumhuriyeti kurmaya çalışırken, vazifemiz bu iken, hâlâ eski iktidarların icraatlarıyla mi uğraşacağız. İleriye doğru mu bakacağız, yoksa geriye bakmaktan iş yapamaz duruma mı düşeceğiz. Burada bir arkadaş, 1950 Seçim Kanunu tek parti devrinin eseriymi, tek taraflı idare vardı dedi. İncelemeden, araştırmadan konuşmak doğru değildir. İtham edilen madde, o zamanın hükümeti tarafından hazırlanmış değildir. Bu madde 1950 Seçim Kanununu hazırlayan ilim heyetinin tasarısında 122 nci madde olarak mevcuttur. Bu madde, o zamanın iktidarının değil, ilim heyetinin tanzim ettiği bir maddedir. Binaenaleyh, bilmeden incelemeyen, birtakım haksız ithamlarda bulunmıyalım. Geriye değil, ileriye doğru yürümeye çalışalım.

Sayın Ahmet Oğuz o zamanın idaresine birtakım isnatlarda bulundular. Fakat ne o zamanki zabıtları ne de o zamanki tasarımı incelemişler... Eğer tam bir araştırma yapmış olsalardı, bu hükmün, o zaman ilim heyeti tarafından hazırlanan projede 122 nci madde olarak mevcud olduğunu görürlerdi. Hükümetin değil, fakat ilim heyetinin teklifi olarak kanunda yer aldığını da bu suretle tesbit etmiş olurlardı.

Bilmiyorum, Sayın Komisyon acaba iştirak edenler mi, üçüncü fıkra hükmü tehdit, cebir ve şiddet kullanmaktan bahsediyor. Gerek ilim heyetinin tasarısında gerekse 1950 kanununda bu üçüncü fıkra hükmü yoktu. Bu ibareler durumu vâzih bir şekilde ortaya koyamıyor. Ayrıca, ikinci paragrafta «Yukarda yazılı para» denilmektedir. Kanaatimizce, «Yukardaki fıkrada yazılı para» şeklinde düzeltilmelidir.

Üçüncü fıkranın tayıy edilmesi icâbediyor. Komisyon iştirak eder mi bilmem.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası nedir?

ATIF ÖDÜL — Maddenin aynen kabulünü rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

155 nci maddenin başlığı «oy hakkına mâni olma» şeklinde olacaktır.

MADDE 155. — Yukarıki maddede yazılı maksatlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri toplıyanlar ve bir köy veya bir mahalle veya bir meskûn mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu filler memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya her hangi bir kimsenin haiz bulunduğu salâhiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası bir seneden az olamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?...

VEDAT ARIKAN — Matlap oy hakkına mâni olmuyor, kullanılmasına mânidir, oy vermeye mânidir. «Oy kullanmaya engel» olmak şeklinde olacaktır.

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Matlap taşımayan 155 nci maddeye «Oy kullanma hakkının önlenmesi» matlâbının konulmasının arz ve teklif ederiz.

Abdullah Brean

Enver Kirker

ENVER KIRKER — Geri aldık efendim.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Adaylık hükümlerine aykırı hareket ve propaganda yapamıyacak olanlar

MADDE 156. — Özel kanunların, adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlarla yargıç ve subaylar, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen her hangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmî elbise ile propaganda yapanlar veya bu mahiyette her hangi bir harekette bulunan subaylar ve bu kanunun 63, 64, 65, 66 ve 67 nci maddelerindeki yasaklara aykırı fiil ve harekette bulunanlar iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Hâkim veya hâkim sınıfından sayılanlarla askerî şahıslar ve bu kanunun 63 ncu maddesinin 3 ncu fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin özel kanunlarına göre ilân olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh ve aleyhinde propaganda yapmaları veya her hangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları ve bu yolda faaliyet göstermeleri halinde iki yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile mahkûmiyetlerine ve aynı zamanda görevlerinden çıkarılmalarına karar verilir.

ALP KURAN — Efendim, 153 ncu maddede, yasak günlerde yapılan propaganda için alelûmum hapis cezası hükmü vardır. Halbuki burada

memuriyetleri dolayısıyla, adaylıklarını koyan memurlarla yargıç ve subaylar, aynı şekilde propaganda yaptıkları takdirde bunlara hapis cezası verilmiyor, para cezası veriliyor ki, bu doğru değildir, kanaatindeyim.

İkincisi, ikinci fıkrada, hâkim ve hâkim sınıfından sayılanlarla askerî şahıslar seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar seçim propagandası yaptıkları takdirde, görevlerinden çıkarılıyorlar. Bu vaziyet karşısında, farz ediniz ki, mecburî hizmeti olan bir şahıs bu mecburî hizmetini tamamlamadan propaganda yasağına uymıyan bir hareket yapsa, bu takdirde mecburî hizmetini ifa etmeden görevinden çıkarılma vaziyetine düşmektedir. Bu hüküm bu kapıyı açıyor. Meselâ mecburî hizmetini tamamlamış bir subay seçim propagandası yapsa görevinden çıkarılacağı mânası çıkıyor. Bu doğru bir şey değildir, mecburî hizmet mefhumu ile bağdaşamaz gibi geliyor bendenize. 1

Kaldı ki; söylediğim gibi; 153 ncu madde, propaganda yasağı olan müddet içinde suç işlendiği takdirde her hangi bir vatandaşa hapis cezası verdiği halde, burada zikredilen şahıslar imtiyazlı duruma getirilmişler. Bunlara, suç aynı mahiyette olduğu halde, hapis cezası verilmiyor da para cezası veriliyor. Bu da kanunun tanzim tarzı bakımından, eşitlik prensibi aykırı bir düşüncenin eseridir. Çünkü, aynı bir suçtan ötürü, bir kısım vatandaşlara hapis, bir kısım vatandaşlara para cezası verilmektedir. Bilmiyorum komisyon bu hususta ne düşünmektedir?

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, bu görevlerinden çıkarılır kelimelerini evvelâ tard ve ihracolarak düşünmüştük. Sonra bu mefhumlar arasında fark olduğunu tard ve ihraç hususunun daha hafif olduğunu düşünerek görevlerinden çıkarılma şeklinde mütalâa ettik ve öylece yazdık.

Sonra, mecburî hizmetle bağdaşır mı bağdaşmaz mı sorusuna gelince : Mecburî hizmet mevzuabahsolsa ve bunlar görevlerinden çıkarılsalar da kendilerine emek ve para sarf eden müesseselerin bunlardan tazminat talep hakları bakidir. Bunun bertaraf edilmesi mânasına kullanmamak icabeder. Resmî hüviyetle propaganda yapılması, kanunun mühim bir hükmüdür. İkinci fıkra para cezasını ihtiva ediyor. Toplu propaganda

yapılması yasak kanunda. Bu yasağa rağmen seçimlere tesir edici mahiyet ve şekil vardır. Bu gibi mevkileri işgal eden şahısların işgal ettikleri sandalyeden faydalanarak telkinlerde bulunmaları ve yasaklara riayet etmeleri kanunla düzenlenmiş bulunuyor.

ALP KURAN — Birinci husus; görevinden çıkarılmaktadır. Tard ile ihraç arasındaki fark anlaşılır, askerlik işinden ayrılacaktır.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Memurun Kanununun 9 ncu maddesi ne mânada ise, bu mânada getirilmiştir komisyonea madde. Seçim devresinde falana rey ver, falana verme, falan partiye rey ver demiyecek.

ALP KURAN — Orası güzel. Görevden çıkarmak doğru mu?

Yüksek malûmlardır ki, para ödense dahi, mecburî hizmet karşılığı ödense dahi bâzı haller vardır ki, bu şekil muamele tatbik edilemez. Meselâ, ordunun muhafazası bakımından böyle bir kayıt mevcuttur. Şimdi, böyle bir kayıt, olabilir ki propaganda yapmış diye o şahsın oradan ayrılmasını mümkün kılabilir, mutlak neticesi budur. Bu bakımdan teeviz edilmez gibi geliyor, bendenize.

İkincisi; her hangi bir vatandaş bir sayı parti lehine veya bir aday lehine propagandaların yasak olduğu bir sürede propaganda yaparsa, bu propaganda yapan adama hapis cezası veriyoruz. Bundan daha müdrük olduklarını iddia ettiğimiz şahıslara ise burada yalnız para cezası ile iktifa ediyoruz.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Beyefendinin ifade buyurdıkları nokta; şu propaganda yasak olduğu süre içinde, propaganda yapanlara hapis cezası verildiği halde, daha mâkul ve düşünme kabiliyetini haiz olan kimselerin cezaları sadece para cezasıdır diyorlar. Burada iki nokta var. Birincisi, propagandanın menedildiği günlerde propaganda yapmak, diğeri de mubah olduğu müddet içinde yapmak. Her ikisi de aynı kategoriye dâhil değildir. Hâkimin, subayın, memurun politikaya karışmaması lâzımgelen müddet çinde bir şahıs propaganda yaparsa bundan maksat bu propagandayı önlemektir. Bunların hepsi aynı seviyede fiiller değildir.

Mecburî hizmetler münasebetine gelince: Mecburî hizmetle bunun bağdaşmıyacağı görülmektedir. Vazifeden çıkarılma bir cezanın neticesi-

dir. Ceza neticelerinde mecburî hizmetin ihlâl edildiğini hepimiz bilirsiniz. Nitekim Askerî Ceza Kanunu, müddetini doldurmamış bir teğmen veya üsteğmenin tardını icabettiren bir fiili neticesinde verilen cezaya bu da dâhildir. O halde bu takdirde mecburî hizmet müessesesiyle ceza müessesesi arasında bir bağdaşma yoktur.

Seçimde sandalyanın şu veya bu şahsın lehine harekete geçmesini, politika ile uğraşmasını, siyasetle iştigal olarak düşündük ve hükmü o suretle getirmiş bulunuyoruz.

İkinci fıkrada ise; hâkim ve hâkim sınıfından sayılanlarla. Denmek suretiyle hususî bir hüküm vaz' edilmiştir.

ALP KURAN — Şimdi farzedelim verilen para cezası 250 liradır. 250 lira para cezası ile karşılanan bir suçtan ötürü suç faili âdetâ âmme hizmetlerinden mahrumiyet cezasına çarptırılıyor. Bu ceza hukuku mevzuatına uygun değildir. Bir vatandaş âmme hizmetlerinden mahrum etmek için, ceza kanunumuza göre, failin beş seneden fazla ağır hapis cezasına mahkûm edilmesi lâzımdır. Diğer taraftan, 250 lira gibi hafif bir para cezasını müsetlzim bir suçtan ötürü, bir vatandaşın işine son verilmesi gibi bir durum ihdas edilmiştir ki, bu umumî ceza hukuku prensiplerine uymaz. Hem suç hafif bir suç telâkki ederek para cezasına bağlıyor, hapis cezası koymuyoruz, hem de aynı suçtan dolayı vatandaş âdetâ âmme hizmetlerinden mahrum ediyoruz. Bu doğru değildir.

Bendeniz, bir takrir takdim ediyorum. Maddeden «aynı zamanda görevlerinden çıkarılmaları» kaydı çıksın, sadece para cezası olsun, daha uygun olur kanaatindeyim. Sonra suçta ve cezada eşitlik prensibi de, 153 ncu madde muvacehesinde, komisyonea dikkate alınmalıdır.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlarım; müzakeresini yaptığımız madde komisyonumuza iade edilmiş olan maddelerle alâkalı bir maddedir. Makam arabalariyle seyahat edilip edilmemesi kendi dairei intihabiyelerinde ve diğer intihap bölgelerinde memurlarla birlikte dolaşıp dolaşmaması ve saire hakkındaki 63, 64, 65, 66 ncu maddelerle ilgilidir. Bu maddeler üzerinde yapılacak düzeltmeler müzakere etmekte olduğumuz maddeye de müessir olacağından, bu madde bu şekilde kabul buyurulduğu takdirde, rü-

cu imkânı olmayacağına göre, tensip buyurursanız komisyona alınan maddelerle birlikte mütalâa edilmek üzere bu maddenin de komisyona iadesini rica ediyorum.

ABDÜLKADİR OKYAY — Sayın arkadaşlarım; bu kanunda askerî şahısların politika ile siyasî maksatla hareket etmeleri halinde kendilerinden 200 liradan aşağı olmamak üzere para cezası ve görevlerinden çıkarılma cezası kabul ediliyor. Halbuki Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesi siyasetle uğraşanlar hakkında 5 seneye kadar hapis cezası veriyor. Böyle bir ceza varken burda daha hafif bir cezanın ileri sürülmesi bir tearuz teşkil etmektedir. Bu maddenin komisyona iade edilerek Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesiyle telif edilmesi gerekir.

Bir de, askerî şahıslar arasında yalnız siyasetle uğraşmak değil aynı zamanda kendi aralarında fikir yürütmeleri dahi ordunun itaat ruhuna hâle getirir. Astlık üstlük münasebetlerini sarsar. Ordu evlerinde, gazinolarda, siyasetten bahsetmelerini, fikir beyanında bulunmalarını dahi suç teşkil edecek bir kayıt altına almak yani bunları suç saymak gerekir.

BAŞKAN — Ahmet Sırrı Bey.

AHMET SİRRİ HOCAOĞLU — Geçen gün burada vekiller, umum müdürler hakkında, bu memleketin politik ve iktisadî hayatında müessir kimseler hakkında müzakere ettik. Bunlar veya buna benzerler için konulan 250 lira para cezası pek azdır. Cezalar arasında bir nispet yok.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Madde o esbabı mucibe ile geri istenmiştir.

BAŞKAN — Maddenin iadesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Yeni tanzim edilecek şekle göre müzakere açarız.

Bir takrir var. Onu da madde ile beraber veriyorum.

Sair propaganda suçları

MADDE 157. — Bu kanunda ayrıca ceza hükmüne bağlanmayan ve kanun hükümlerine aykırı olan sair propagandaların faileri hakkında Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Matbu ve ilânların tahribi

MADDE 158. — Seçim propaganda matbualarının, yayımlanmasına, ilânına veya asılmasına mâni olanlar veya bunları tahribedenler yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sandık düzeni ve oy verme ile ilişkin suçlar

MADDE 159. — Sandık başında bu kanuna göre oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenler elli liradan, yüz liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik

MADDE 160. — Oyunu kullandıktan sonra, ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya her hangi bir müdahale, telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse bir aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

KALUDİ LASKARİS — Muhterem arkadaşlar, bu maddedeki cezalarda, diğer maddelerdeki ceza müeyyidesine nazaran büyük ölçüde nispetlilik vardır. Yukarıda 157 nci maddede, bilhassa 158 nci maddede, bir parti, bir çocuk vasıtasıyla bütün afişleri yırttırır, keza 250 lira.

İkincisi; sandık başında bu kanuna göre kendisine yükletilen ödevleri yapmayan seçmenlere ise ceza 50 lira. Rey verdikten sonra seyretmek istiyene hapis cezası. Arkadaşlar, ceza mantığında birtakım ölçüler vardır. Görüyorum ki, Muhterem Komisyon bu ölçüleri nazarı itibara almamıştır. Sandık başından ayrılmayanları, orada polis vardır, zabita vardır, icabederse sandık başkanı bunları oradan uzaklaştırabilir. Hulâsa bunları olmaması lâzımdır.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, maddede, sandık başında durup bayram seyrederek gibi bakanlara ceza vermiyoruz. Kendilerine bir ihtar yapılıyor. Buna rağmen gitmeyenlerin elbetteki fena bir mak-

satları, bir kasıtları vardır. Telkinde bulunmak, müdahalede, tavsiyede bulunmak, bütün bunları önliyecek, oyunu kullanacak olan seçmene müdahale edilmemesini sağlayacak hükümlerdir. Bizim düşüncemiz şudur : Sandık başına gelen seçmenin tesir altında kalmaksızın kendisine göre düşüncesini oyu ile tecelli ettirmesi... Böyle bir seçmene müdahale, telkin ve tavsiyede bulunup, ihtarlara rağmen sandık başından çekilmeyen adamın 250 liraya mahkûm olan diğerleri ile bir tutulmasına imkân yok. Gayemiz seçim ve oy selâmetini temin etmek ve ölçümüz ceza mantığı ve kanuna uygun bir ölçüdür.

BASKAN — Başka söz isteyen?... (Reye, reye, sesleri) Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçmen olmıyanların oy vermesi

MADDE 161. — Her kim oy verme sırasında seçmen yeterliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse üç aydan bir yıla kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren altı aydan iki seneye kadar hapis ve iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bir sandıkta oy verdikten sonra başka sandıkta da oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy sandığı üzerinde suçlar

MADDE 162. — Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tarıbeden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hile ile işlendiği takdirde hükmedilecek cezaya bir misli zammolunur.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Siyasi partilerle bağımsız adayların oy pusulları üzerinde işlenecek suçlar

MADDE 163. — Siyasî partilerin veya bağımsız adayların oy pusullarını veya seçime mütaallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülmesine veya dağıtılmalarına mâni olanlar altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya içlerinden biri silâhlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasî parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenecek hükümlenir.

Bu fiiller resmî sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde yukarıki fıkrada yazılı ceza verilir.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kurul mensuplarının seçim işlerini bozması

MADDE 164. — Seçim kurulları başkan ve üyelerinden her hangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını veya oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bunlar seçim neticelerini ilân etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLU-OĞLU — Matlap, kurul başkan ve üyeleri şeklinde olacak, efendim.

BASKAN — Maddeyi bu tashihle oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy verme sonucuna tesir edecek haller

MADDE 165. — 1. Her kim sandık başında seçmenlerin imzalarının koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise altı aydan iki seneye hapis ve iki yüz elli liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

2. Bu fiil, sandık başkanı ve üyeleri ile resmî memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı cezaya yarısı eklenerek hükmedilir.

3. Her kim, her hangi bir şekilde seçimin neticesini tağyir eder veya ettirir veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahmif eder veya ettirirse, üç yıldan yedi yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

4. Yukarıdaki fıkrada yazılı fiil ve hareketler, İKurul başkanı ve üyeleri ve resmî memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar ağır haptistir.

Her kim kurulları, üçüncü fıkrada yazılı fiilleri işlemeye, her hangi bir suretle icbar ederse üçüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Eğer bu fiil kurul mensuplarına her hangi bir suretle menfaat temini veya va'di suretiyle meydana gelmiş ise, kurul mensuplarıyla menfaat temin veya vadedenler hakkında dördüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarıya kadar eklenerek hükmedilir.

BAŞKAN — Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim, 2 ne bendin hükmü lüzumsuzdur, zannedirim. Çünkü, kurullarda vazifeli olanlar, seçim suçu işlediği takdirde verilecek cezanın yarı nispetinde artırılarak verileceği 141 ne maddede derpiş edilmiş bulunmaktadır. İkincisi, Ceza Hukuku prensiplerine göre, cezada, artırımların yargı tarafından hükmedilecek cezaya nispet edilmesi, hükmedilen cezanın bir misli, iki misli veya yarı nispetinde artırılarak verilmesi icabetmektedir. Buradaki mânaya göre; altı ay mı, iki yıl mı artırılacak? Bu mânâ çıkar. Faille verilecek ceza yarı nispetinde artırılır, diye düzeltilmesi icabeder zannediyorum.

4 neü fıkrada menfaat temini ve vait, cebir unsurundan daha ağır telâkki edilmiştir. Fılvaki 4 neü fıkradan sonra gelen 5 neü fıkrada; «Her kim kurulları, üçüncü fıkrada yazılı fiilleri işlemeye, her hangi bir suretle icbar ederse, üçüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur» demektir. Ondan sonra gelen fıkrada cebir unsuru yoktur, vait vardır. Bu takdirde, bu son fıkrada; «Dördüncü fıkrada yazılı ceza üçte birden yarı-

sına kadar eklenerek hükmedilir» diyor. Bu da 8 - 15 yıl arasında bir hapisliği ortaya çıkarıyor. Cebir unsurunun vaitten daha ağır cezayı müstelzim olması gerekir.

İkinci bendin tayyedilmesi için bir önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — İkinci fıkradaki, «Yarısı eklenerek hükmedilir» hükmünde tereddüdü mucibolacak bir husus yoktur kanaatindeyiz.

4 neü fıkra ile son fıkra arasındaki ahenksizlikten bahsettiler, galiba Alp Bey arkadaşımız. Biz, seçim kurulunda vazife görenlerin suçlarında, itmai, icbardan daha mühim gördük ve böyle bir madde kabul ettik.

NEFİ DEMİRLİOĞLU — Türk Ceza Kanunu icbarı daha ağır kabul etmiştir. Onunla bu hükmü nasıl telif ediyorsunuz,

SAHİR KURUTLUOĞLU — Biz, seçimde itmai cebirden daha ağır gördük ve böyle bir madde kabul ettik muhterem ağabeyimiz.

BAŞKAN — Bir takrir var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

165 ne maddenin 2 ne bendi, esasen 141 ne madde hükmünde munderiç bulunduğundan sözü geçen bendin tayyedilmesini arz ve teklif ederim.

Alp Kuran

BAŞKAN — Bu önergenin dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Anlaşılamadı efendim. Bir kere daha okutuyorum.

(Alp Kuran'ın takriri bir daha okundu.)

BAŞKAN — Buyurun Komisyon.

SAHİR KURUTLUOĞLU — 141 ne madde, malûmları olduğu veçhile, «Bu kanunda yazılı suçlar hakkında sarahat bulunmadığı hallerde, bu kanuna göre memur sayılanlarla, Ceza Kanununun tatbikatında memur sayılanlar tarafından işlenmiş ise» diyor. Bu madde memur olarak vazife görene müstakil ceza tâyin ettiğine göre, oradaki artırmaya tâbi değildir.

ALP KURAN — Başkan ve kurul üyeleri iki defa mı artırmaya mâruz kalacaklar, bu durum karşısında?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Yukardaki maddeye göre cezayı artıracak.

BAŞKAN — Önergeyi tekrar okutuyorum.

(Alp Kuran'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririn dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir, efendim.

Maddeyi aynen oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İtirazları ve şikâyetleri kabul etmemek

MADDE 166. — Bu kanunla kendilerine şikâyet ve itiraz yetkisi tanınanların bu yoldaki müracaatlarını tutanağa geçirmeye mecbur oldukları ahvalde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir aydan bir yıla kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kötü niyetle itiraz

MADDE 167. — Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçilenlerin yeterliğine makbul bir sebeb olmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenler bir aydan üç aya kadar hafif hapis ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 168. — Oy vermeyen yolunda cereyanını veya seçim kurullarının vazifelerini selâmetle görmelerini yahut sayım neticelerini geciktirmek gibi kötü niyetle şikâyet ve itirazda bulunanlar hakkında yukarıki madde hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

MADDE 169. — Kurullarca düzenlenen ve oy verme ve seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında bir aydan üç aya kadar hapis cezası verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen

yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Resmî makamların bildirimlerine karşı işlenen suçlar

MADDE 170. — Her seçim inuamelelerine aid olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin ilân ve asılmasına mâni olur veya bunları yırtar veya bozar veya kaldırırorsa bir aydan üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İçki yasağına aykırı hareketler

MADDE 171. — Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde, umumî mahallerde ispirotolu içki verenler, satanlar veya içenler veya her hangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde ispirotolu içki satanlar veya alanlar iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 172. — 81 nci maddenin koyduğu silâh taşıma yasağına aykırı hareket edenler hakkında 6136 sayılı Kanun hükümleri mahfuz kalmak şartıyla iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezası hükmolünür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

* Kovuşturma usullerine aykırı hareket

MADDE 173. — Kovuşturma ve soruşturma usullerini gösteren maddedeki yasaklara aykırı hareket edenler hakkında altı aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolünür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, yeni bir bölüme geldik. Vakit de ilerledi. 28 Mart 1961 Salı günü saat 10 da toplanmak üzere Oturumun kapıyorum.

Kapanma saati : 19,55

